

PROGRAMA CATEHETICĂ 2025

ANUL OMAGIAL
al Centenarului Patriarhiei Române și
ANUL COMEMORATIV
al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români din secolul al 20-lea

Copertă: Ovidiu Muraru
Tehnoredactare Pr. Eugen Mera
Corectură: Pr. Florin-Cătălin Ghiț
Lectură: Pr. Cătălin Pălimaru

Editura Renașterea, 2025

Piața Avram Iancu, nr. 18
RO-400117, Cluj-Napoca
Tel/fax: 0264/599649
E-mail: editura_renasterea@yahoo.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Programa catehetică 2025 - anul omagial al Centenarului Patriarhiei Române și anul comemorativ al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români din

secolul al 20-lea / coord.: pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci, pr. Raul Pap; cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului. - Cluj-Napoca:

Renașterea, 2025

ISBN 978-606-607-494-0

I. Vidican-Manci, Liviu (coord.)

II. Pap, Raul (coord.)

2

Mitropolia Clujului, Maramureşului și Sălajului
Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului
Departamentul de misiune și cateheză

PROGRAMA CATEHETICĂ 2025

ANUL OMAGIAL
al Centenarului Patriarhiei Române și
ANUL COMEMORATIV
al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români din secolul al 20-lea

Tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte

ANDREI

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
și Mitropolitul Clujului, Maramureşului și Sălajului*

Coordonatori:

Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci

Pr. Raul Pap

EDITURA RENAȘTEREA

2025

Programa catehetică pe anul 2025, instrument de lucru omiletic necesar

Ne spune Mântuitorul că „*cel ce va face și va învăța, acesta mare se va chema în Împărăția cerurilor*” (Matei 5, 19).

De fapt, încă Înțeleptul Solomon ne îndeamnă să avem grijă de cei tineri: „*Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni, nu se va abate de la ea*” (Pilde 22, 6).

Din vremuri străvechi, grija părinților, grija mamei, era ca tinerii să se formeze bine și din punct de vedere spiritual și din punct de vedere intelectual.

Nostalgic, Octavian Goga își aduce aminte cum îl pregătea mama pentru școală: „*Și par-c-aud pocnet de bici/ Și glas stăruitor de slugă, / – O văd pe mama-n colțul șurii / Așează-ncet merindea-n glugă... / Înduioșată mă sărută / Pe părul meu bălan, pe gură: / – Zi Tatăl nostru seara dragă / și să te porți la-nvățătură*” (Casa noastră).

Părintele Director al Colegiului Teologic „*Mitropolit Nicolae Colan*”, prof. dr. Liviu-Vidican Mancu, dimpreună cu părintele dr. Raul Pap, ne pun la îndemână acest *Anuar catehetic*, pe care să-l aibă înspre folos atât profesorii, cât și elevii.

Le dorim și unora și altora râvnă și folos în câștigarea înțelepciunii.

†**ANDREI**

*Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului*

Prefață

Importanța catehezei și a catehizării nu mai este o discuție despre „dacă este necesară sau nu”, ci despre „cum optimizăm procesul de catehizare”, cum să o facem mai iubită de către slujitorii Sfințelor Altare. În acest an, prin binecuvântarea Părintelui Mitropolit Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, prin osteneala PC Pr. Raul Pap, coordonator al Departamentului de misiune și cateheză, și sub îndrumarea Sectorului Cultural din cadrul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, punem înaintea preoților și cateheților laici un material pe care l-am putea intitula *Anuar catehetic*. Este o lucrare în premieră pentru episcopia noastră, care s-a lăsat așteptată și care considerăm că va aduce mult rod în fiecare parohie unde va fi implementat.

Specificitatea acestui material constă în primul rând în redarea flexibilității, atât de necesare, catehezei. Ieșită din patul lui Procust, se dorește a fi îmbrățișată de hărnicia și spiritul de creativitate al fiecărui preot în parte. De aceea, pe de o parte vom avea surpriza unui traseu propus, care, evident, nu obligă, cu obiective clar precizate, cu repere de conținut pe care le-am considerat a fi relevante pentru tema abordată și printr-un citat prețios pentru dezvoltarea armonioasă a unei cateheze destinate unui public țintă. Asupra modului de abordare, preotul catehet are toată libertatea de a se adapta la realitățile parohiei sale. Fiecare schiță de cateheză oferă o bibliografie selectivă, salvând astfel timp prețios în etapa de pregătire a catehezei. Mai mult decât atât, acolo unde a fost posibil, resursele media sunt o adevărată comoară pentru preoții ce au competențele necesare pentru a utiliza instrumentele digitale în procesul de catehizare.

Prima parte a lucrării are în centru figurile marcante ale Patriarhilor Bisericii Ortodoxe Române, personalități cărora le datorăm evoluția strategiilor misionar pastorale din ultimul secol. Galeria este continuată de chipurile mărturisitoare de sfințenie ale preoților profesori Dumitru Stăniloae, Liviu

Galaction Munteanu, progresând cu sfântul cuvios Paisie de la Sihăstria, Cleopa Ilie și Petroniu Tănase. Toate acestea se circumscriu anului omagial 2025, al Centenarului Patriarhiei Române și anului comemorativ al Duhovnicilor și Mărturisitorilor ortodocși români din secolul al 20-lea.

A doua parte a portofoliului catehetic propune cateheze pentru posturile de peste an încheindu-se cu anexele ce conțin materialele catehetice pregătite de însuși Mitropolitul nostru, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Andrei Andreicuț.

În partea de final a Programei Catehetice inserăm un document inedit ce conține *Programa analitică pentru catehizarea adulților în anul școlar bisericesc 1 sept. 1958 – 1 sept. 1959* și *Programa analitică a lecțiilor catehetice de la cursul primar pe anul școlar 1958/1959* redactat de Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction Munteanu.

În ceea ce privește metodologia, îndemnul nostru este să nu uităm că o cateheză reușită este o cateheză ce lămurește învățăturile de credință, este adaptată publicului (copii, adolescenți, tineri, adulți, vârstnici), susține dialogul, umărește un plan precis și se bazează pe o bibliografie relevantă.

Să rânduiască Dumnezeu ca anul 2025 să fie un an în care activitățile catehetice să se înmulțească, iar lucrarea noastră, a preoților și cateheților, să facă cinste Centenarului Patriarhiei Române.

Pr. Lect. Univ. Dr. Liviu Vidican-Manci

1. PATRIARHUL MIRON CRISTEA
1925-1939

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica dinaintea Botezului Domnului – Duminica a XXXII-a după Rusalii (05.01-26.01)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața, activitatea, misiunea și slujirea sa ca cel dintâi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral – misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Catedrala Mântuirii Neamului – primul demers al unui vis românesc

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Pe Înalt Prea Sfințitul Patriarh l-am văzut deseori și în împrejurări deosebite, unele restrânse și obișnuite, altele mai largi și mai solemne, știind totdeauna să dea momentului, prin ținuta potrivită și prin cuvântul înțelept, nota cuvenită. Niciodată nu m-a mișcat mai puternic, nu m-a cutremurat până în adâncul inimii, ca atunci când, purtător de cuvânt și de simțire românească de peste Carpați, l-am văzut pășind solemn, cu întregă siguranță și cu deosebită evlavie, spre statuia lui Mihai Viteazul din București, să-și spună cu glas pătrunzător, pentru poporul numeros adunat împrejur, credința în Unirea veșnică și biruitoare asupra tuturor patimilor și răutăților. Cap al Bisericii strămoșești, podobă a Academiei Române, cârmaciul al Statului, Înalt Prea

Sfințitul Patriarh e pentru toată suflarea românească cel mai strălucit simbol al Unirii desăvârșite.”

Pr. Univ. Gheorghe Țițeica – Secretar General al Academiei Române
(*Patriarhii României – evocări omagiale*, Ed. Basilica, București, 2015)

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

◇ Alexandru Moraru, *Dicționarul Ierarhilor Români și Străini slujitori ai credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române*, Basilica, București, 2015.

◇ Dr. Antonie Plămădeală, *Contribuții istorice privind perioada 1918-1939. Ilie Miron Cristea - documente, însemnări și corespondențe*, Sibiu, 1987.

◇ Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, „Patru trepte în cei 60 de ani de patriarhat ortodox român”, vol. *Alte file de calendar de inimă românească*, Sibiu, 1988.

◇ Dr. Antonie Plămpădeală, *Pagini dintr-o arhivă inedită. Documente literare ediție îngrijită*, studiu introductiv și note de ..., XLVII, București, 1984.

◇ Gheorghe Vasilescu, „Patriarhul Miron Cristea - Un luptător pentru unitatea neamului”, *Glasul Bisericii*, Revista oficială a Sfintei Mitropolii a Munteniei și Dobrogei, anul LIV, nr. 5-8, mai-august 1998.

◇ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Trinitas, Iași, 2008.

◇ „Moartea și îngroparea patriarhului Miron”, în *BOR*, an LVII, 1939, nr. 3-4.

◇ Romulus Câdea, „Patriarhul Miron Cristea”, în *Candela*, an. XXXVI, 1925, nr 3-7.

◇ Vasile Netea, *Înalt Prea Sfinția Sa Patriarhul României Dr. Miron Cristea. La împlinirea vârstei de 70 de ani (1868-1938)*, Tg. Mureș, 1938.

Resurse multimedia

◇ „80 de ani de la trecerea la Domnul a Patriarhului Miron Cristea”, documentar Trinitas TV - <https://www.youtube.com/watch?v=ZJncNOKRFtI>.

◇ Dr. Atonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Patru trepte în cei 60 de ani de patriarhat ortodox român*, vol. „Alte file de calendar de inimă românească”, Sibiu, 1988 - <https://www.patriarh.ro/Justinian/Maret%20moment.htm>.

◇ „Închinare Înalt Prea Sfințitului Patriarh Dr. Miron Cristea”, în *BOR*, an LVI, 1938, nr. 11-12.

◇ Mărturii și evocări. Patriarhul Miron Cristea, Trinitas Tv, episodul 1 - <https://www.youtube.com/watch?v=zL7gHKja9xU>.

◇ Patriarhul Miron Cristea, film documentar TVR - <https://www.youtube.com/watch?v=YS2Qn85hPEk>

2. PATRIARHUL NICODIM MUNTEANU
1939-1948

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica a XXXIII-a după Rusalii – Duminica Izgonirii lui Adam din Rai (09.02-02.03)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața, misiunea, slujirea și activitatea sa cărturărească ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române în perioada celui de-al Doilea Război Mondial

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral – misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Luptător al demnității Bisericii Ortodoxe Române în timpul regimului comunist

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Patriarhul Nicodim se deosebea printr-o rară și aleasă evlavie personală. Cel mai bun mijloc de a propovădui pe Hristos nu este numai cuvântul, după cum spune și Sfântul Apostol: *Credința fără fapte este moartă*; cel mai bun propovăduitor al lui Hristos este convingerea adâncă în adevărurile Lui, exprimate printr-o dispoziție sufletească specială și prin faptele personale ale vieții sale. Preafericitul Patriarh Nicodim avea tocmai această calitate prețioasă

de a predica nu numai prin cuvânt, ci mai ales prin exemplul său de viață discretă.”

† Partenie, Episcop de Leucia, Secretar General al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe din Bulgaria

(*Patriarhii României – evocări omagiale*, Ed. Basilica, București, 2015)

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

◇ Alexandru Moraru, *Dicționarul Ierarhilor Români și Străini slujitori ai credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române*, Basilica, București, 2015.

◇ Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, „Patru trepte în cei 60 de ani de patriarhat ortodox român”, vol. *Alte file de calendar de inimă românească*, Sibiu, 1988.

◇ Gheorghe Vasilescu, *Nicodim, al doilea Patriarh al României*, Magazin istoric nr. 5, 1998.

◇ *Lumina Sfințelor Scripturi*, vol. I, Basilica, București, 2015.

◇ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Trinitas, Iași, 2008.

◇ Revista *Apostolul* - București, an. XVI, 1939, nr. 12, p. 131-181; *GB*, an. IV, 1945, nr. 13-18, p. 113-232.

◇ Revista *Mitropolia Moldovei*, Iași, an. XI, nr. 1-2, 1935, p. 20- 47; an. XII, 1936, nr. 6, p. 193-246; an. XV, 1939, nr. 7-8; *BOR*, an. LVII, 1939, nr. 7-8, p. 469-483; an. LXIII, 1945, nr. 11-12, p. 553-560, 670-680 și 688-698 (sub titlul: „Închinare Înalt Prea Sfințitului Patriarh Nicodim al României”); an. LXIV, 1946, nr. 4-6, p. 290- 308, an. LXVI, 1948, nr. 1-2, p. 1-36.

◇ Teodor N. Manolache, *Bibliografia I. P. S. Nicodim, Patriarhul României*, Ed. Secției Culturale a Arhiepiscopiei Bucureștilor, București, 1947.

◇ Vol. *Prinos închinat Înalt Prea Sfințitului Nicodim, Patriarhul României, cu prilejul împlinirii a optzeci de ani de vârstă, cincizeci de ani de preoție și șapte ani de patriarhat*, XXX București, 1946.

Resurse multimedia

◇ 71 de ani de la trecerea la Domnul a Patriarhului Nicodim Munteanu - <https://www.youtube.com/watch?v=3I9PFfWTQuc>.

3. PATRIARHUL IUSTINIAN MARINA
1948-1977

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica a II-a după Paști – Duminica a VI-a după Paști (27.04-25.05)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața, activitatea, misiunea și slujirea sa ca apărător al ortodoxiei românești și prim patriarh în timpul prigoanei comuniste

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral – misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Activitatea ctitorească – Construcții și restaurări de biserici

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Cei mai mulți știu că Patriarhul Iustinian, care a dominat viața noastră bisericească timp de aproape treizeci de ani, a fost un conducător de mare autoritate, cu o statură dreaptă și bine zidită, ochi ageri, trăsături tari, grai răspicat, minte ascuțită, voință cremene, dârz în înțelepciune, și înțelept în dârzenie, vizionar al vremurilor noi, deschis prefacerilor sociale și credincios tradițiilor sfinte, veghetor de zi și de noapte, muncitor cu timp și fără timp, aspru în cumpăna gândului, prompt în hotărârea lucidă, iscusit al dilemelor, sclipitor în intuiții. A fost și un geniu al rezoluției. Mai puțini însă știu că, om fiind, nimic din ce e omenesc nu i-a fost străin, inclusiv omenia. Prin această imensă omenie românească ne-a fost, tuturor, Părinte, în cel mai autentic

înțeleas al cuvântului: preoților, călugărilor, credincioșilor de toată mâna. Multe suferințe s-au aliniat prin jertfa sa, multe biserici s-au desăvârșit prin obolul său. Părinte le-a fost chiar subalternilor. Un permanent și necruțător dialog se consuma între autoritatea omului de administrație și bunătatea părintelui duhovnicesc.”

† Bartolomeu – Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului
(*Patriarhii României – evocări omagiale*, Ed. Basilica, București, 2015)

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

◇ Alexandru Moraru, *Dicționarul Ierarhilor Români și Străini slujitori ai credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române*, Basilica, București, 2015.

◇ Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Clujului, *Amintiri despre Patriarhul Justinian, Biserica în Misiune, Patriarhia Română la ceas aniversar*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.

◇ Dr. Antonie Plămădeală, „Ecumenism și relații externe bisericești”, 1944-1970, în *Orthodoxia*, an. XXXII, 1980, nr. 1, p. 159-170.

◇ Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, „Patru trepte în cei 60 de ani de patriarhat ortodox român”, vol. *Alte file de calendar de inimă românească*, Sibiu, 1988.

◇ Gala Galaction, *Jurnal 1947-1952. Pagini inedite necenzurate*, col. Documente Revelatorii, Vestala, București, 2007.

◇ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Trinitas, Iași, 2008.

◇ „Patriarhul Justinian Marina - un apostol al bisericii și al neamului românesc”, Gheorghe Vasilescu, *ALMANAH BISERICESC*, Sfânta Arhiepiscopie a Bucureștilor, 2001.

◇ Pr. Icon Stavr. Constantin Pârvu - Vicar Administrativ Patriarhal, *PATRIARHUL JUSTINIAN, Mărturii, fapte și adevăr*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.

◇ Pr. Prof. Alexandru Ciurea, „Strădaniile și înfăptuirile în domeniul artei religioase”, p. 200-214 (și în *BOR*, an. LXXXVI, 1968, nr. 6, p. 736-750).

◇ Pr. Prof. Ene Braniște, „Tiparul și cartea bisericească în cei 50 de ani de patriarhat” (1925-1975), în *BOR*, an. XCIII, 1975, nr. 11-12, p. 1421-1452.

◇ Pr. Prof. Isidor Todoran, „Relațiile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici în ultimii 50 de ani”, în *Ortodoxia*, an. XXVII, 1975, nr. 4, p. 560-585.

◇ Pr. Prof. Liviu Stan, „Canonizarea sfinților români”, p. 189-199 (și în *BOR*, an. LXXXVI, 1968, nr. 6, p. 725-735).

◇ Pr. Prof. Liviu Stan, „Legislația Bisericii Ortodoxe Române în timpul arhipăstoririi Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian”, p. 171 -188 (și în *Ortodoxia*, an. XX, 1968, nr. 2, p. 176-296).

◇ Pr. Prof. Mircea Păcurariu, *Cultura teologică ortodoxă românească între anii 1925-1975*, în *ST*, an. XXVII, 1975, nr. 9-10, p. 670-686.

◇ Prof. Iorgu Ivan, „Organizarea și administrarea Bisericii Ortodoxe Române în ultimii 50 de ani” (1925- 1975), în *BOR*, an. XCIII, 1975, nr. 11 - 12, p. 1406-1420.

◇ Teodor N. Manolache, *Note pe filele calendarului celor 20 de ani de arhipăstorie a Prea Fericitului Patriarh Justinian*, p. 473-561.

◇ Valeriu Anania, *Memorii*, Polirom, București, 2008.

Resurse multimedia

◇ Amintiri despre Patriarhul Justinian – Mitropolitul Bartolomeu Anania - <https://www.youtube.com/watch?v=VGJF7JBez9g> .

◇ Biserica sub comunism. Alegerea și întronizarea Patriarhului Justinian Marina - <https://www.youtube.com/watch?v=mzfODw4EnbA> .

4. PATRIARHUL IUSTIN MOISESCU
1977-1986

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica a VII-a după Paști – Duminica a III-a după Rusalii (01.06-29.06)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte aspectele esențiale din viața și activitatea Patriarhului cărturar și apărător al credinței strămoșești

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral – misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Credința, știința și noblețea Patriarhului Iustin Moiescu – repere pentru o viață creștină autentică

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Patriarhul Iustin nu era un ierarh oarecare, ci era împodobit cu daruri alese și multe calități de conducător bisericesc pe care le-a și impus nu numai în conștiința Bisericii Ortodoxe Române, ci și între fiii întregii noastre Biserici Ortodoxe. El aparține nu numai Bisericii lui, ci întregii comunități ecumenice. A fost un conducător bisericesc cu o înaltă cultură teologică, care s-a manifestat, mai ales, la diversele întruniri ortodoxe și în dialogurile Ortodoxiei cu celelalte biserici creștine și confesiuni, unde cuvântul său era ascultat cu atenție, având greutate și influențând conținutul discuțiilor. A fost patriarhul ortodox cu adâncă conștiință a necesității întăririi unității și colaborării Ortodoxiei de pretutindeni. El a fost *filosoful, mărturisorul și apărătorul Ortodoxiei în țara*

lui și în spațiul interortodox și intercreștin în general după cum îl caracteriza Mitropolitul Meliton al Calcedonului, prietenul său și împreună ostenitorul în nobila luptă a Ortodoxiei.”

† Bartolomeu – Patriarhul Constantinopolului
(*Patriarhii României – evocări omagiale*, Ed. Basilica, București, 2015)

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

◇ Alexandru Moraru, *Dicționarul Ierarhilor Români și Străini slujitori ai credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române*, Basilica, București, 2015.

◇ A se vedea și revistele bisericești din martie 1985, cu articole omagiale scrise cu prilejul împlinirii a 75 de ani de viață: *BOR*, an. CIII, 1985, nr. 3-4, p. 216-323; *MO*, an. XXXVII, 1985, nr. 3-4, p. 161-181.

◇ Alte articole omagiale în *MMS*, an. LVI, 1980, nr. 3-5, p. 224-327.

◇ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Trinitas, Iași, 2008.

◇ Necrolog, în *BOR*, an. CIV, 1986, nr. 7-8, p. 12-72.

◇ Pr. Dumitru Soare, „Contribuția Prea Fericitului Patriarh Iustin la dezvoltarea relațiilor ecumenice ale Bisericii Ortodoxe Române”, *La 70 de ani de viață ai Prea Fericitului Patriarh Iustin*, în *BOR*, an. XCVIII, 1980.

◇ Pr. Prof. Dr. Ioan Rămureanu, *La 70 de ani de viață ai Prea Fericitului Patriarh Iustin*, în *BOR*, an. XCVIII, 1980, nr. 3-4.

◇ Pr. Prof. Dumitru Radu, „Prea Fericitul Patriarh Iustin în teologia românească”, *La 70 de ani de viață ai Prea Fericitului Patriarh Iustin*, în *BOR*, an. XCVIII, 1980.

◇ Pr. Scarlat Porcescu, „Coordonate ale arhipăstoriei Prea Fericitului Patriarh Iustin în scaunul Mitropoliei Moldovei și Sucevei”, *La 70 de ani de viață ai Prea Fericitului Patriarh Iustin*, în *BOR*, an. XCVIII, 1980.

◇ Preot Al. Armand Munteanu, „Bibliografia Prea Fericitului Părinte Patriarh Justin”, în *MO*, an. XXXII, 1980, nr. 3-6, p. 389-401 (alte articole în același număr, p. 265-388)

Resurse multimedia

◇ *109 ani de la nașterea Patriarhului Iustin Moiescu* - <https://www.youtube.com/watch?v=myi4k5KhrYA>. ◇ *Patriarhul Iustin Moiescu*, documentar TVR - <https://www.youtube.com/watch?v=dLlasIO2ffQ>.

5. PATRIARHUL TEOCTIST ARĂPAȘU
1986-2007

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica a IV-a după Rusalii – Duminica a VII-a după Rusalii (06.07-27.07)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și activitatea Patriarhului Teoctist și paternitatea sa duhovnicească

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral – misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Activitatea ecumenică și social-filantropică

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist va rămâne pururi în mintea și în inima tuturor celor care l-au cunoscut și au admirat chipul său luminos și bunătatea sa sufletească. Ca orice român bun la suflet și înțelept, Patriarhul nostru avea o deschidere firească și frumoasă spre dialog și cooperare cu Bisericile surori și cu alte Biserici. În acest sens, Arhipăstorul românilor ortodocși continua tradiția ecumenică a Ortodoxiei românești care evită atât izolarea, cât și dizolvarea identității noastre. Ca atare, Părintele nostru Patriarh Teoctist a promovat dialogul interconfesional și interreligios pe plan național și internațional. Expresia cea mai elocventă a acestui spirit de respect reciproc și dialog ecumenic a fost vizita Papei Ioan Paul al II-lea la București în zilele

de 7-9 mai 1999, iar apoi, în octombrie 2002, vizita Părintelui Patriarh Teoctist la Roma.”

† Daniel – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
(*Patriarhii României – evocări omagiale*, Ed. Basilica, București, 2015)

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

◇ Alexandru Moraru, *Dicționarul Ierarhilor Români și Străini slujitori ai credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române*, Basilica, București, 2015.

◇ Mihai Arăpașu, *În memoria copilului desculț. File din viața Patriarhului Teoctist*, Ed. Doxologia, Iași, 2015.

◇ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. III, Trinitas, Iași, 2008.

◇ Olguța Creangă-Caia, *Amintiri despre Preafericitul Patriarh Teoctist*, Ed. Doxologia, Iași, 2016.

◇ Olguța Creangă-Caia, *Copilăria Patriarhului Teoctist*, Ed. Doxologia, Iași, 2015.

◇ *Omagiu jubiliar PF Părinte Teoctist la aniversarea a 85 de ani de viață și a 50 de ani de arhierie – Cuvântări, mesaje, telegrame, scrisori, consemnări de presă*, EIBMBOR, București, 2000.

◇ *Patriarhul Teoctist – in memoriam (2007-2014)*, Basilica, București, 2014.

◇ *Patriarhul Teoctist – O sută de ani de la naștere (1915-2015)*, Basilica, București, 2015.

◇ Pr. Prof. Dr. Ștefan Oprea, *Slujirea preoțească și activitatea misionară în gândirea și scrisul Patriarhilor Iustin Moisescu și Teoctist Arăpașu*, Ed. Doxologia, Iași, 2015.

◇ *Urme în eternitate. Mitropolitul Teoctist al Moldovei și Sucevei (1977-1986)*, Ed. Doxologia, Iași, 2010.

◇ Victor Crăciun, *PF Teoctist – Patriarh al românilor de pretutindeni*, Ed. Liga Culturală pentru unitatea românilor de pretutindeni, București, 2005.

Resurse multimedia

◇ Patriarhul Teoctist - (film documentar TVR) - <https://www.youtube.com/watch?v=aTjFYQhsehk>.

6. SFÂNTUL PREOT MĂRTURISITOR DUMITRU STĂNILOAE
1903-1993

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica a X-a după Rusalii – Duminica a XII-a după Rusalii (17.08-31.08)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și activitatea publicistă a personalității marcante celui mai mare teolog al secolului XX.

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral – misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Traducerea Filocaliei și rugăciunea inimii

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „În trecerea ireversibilă a timpului, chipul blând al marelui teolog va fi păstrat ca o icoană în memoria tuturor acelor care, însetați de dimensiunea spirituală a vieții, își vor ghida pașii în această lume studiind, contemplând și asimilând opera Părintelui Dumitru Stăniloae. Teologia Părintelui Stăniloae subliniază perenitatea gândirii și a duhului patristic pe care le reactualizează într-o formulă accesibilă și inteligibilă în contextul secularizant actual prin propunerea soluției patristice salvatoare pentru omul modern. Opera sa este monumentală și strălucește în toată complexitatea sa tematică. Cu siguranță, numele său trebuie să stea alături de cele ale teologilor ale căror opere le-a

tradus și teologhisit. Oricât de apreciativ am dialoga referitor la opera Părintelui Dumitru Stăniloae, nu am reuși decât în mică măsură să exprimăm adevărata sa valoare.”

† ÎPS Ioachim – Arhiepiscop al Romanului și Bacăului
(IN MEMORIAM: *Dumitru Stăniloae – Părintele spiritual al Teologiei românești și universale*)

<https://doxologia.ro/memori-am-dumitru-staniloae-parintele-spiritual-al-teologiei-romanesti-universale>

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

◇ Andrew Louth, *Gânditori ortodocși moderni, de la Filocalie până în prezent*, trad. de Justin A. Mihoc, Cristian Untea și Lucian Filip, Doxologia, Iași, 2017.

◇ Colecția Dumitru Stăniloae, *Opere complete*, Basilica.

◇ Costion Nicolescu, *Părintele nostru Dumitru Stăniloae sau viața ca teologie*, Ed. Meteor Press, București, 2015.

◇ Dumitru Stăniloae, *Spiritualitatea și comuniune în Liturghia ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2004.

◇ Gheorghe F. Angheliescu, *Părintele Dumitru Stăniloae – promotor și exeget al gândirii pastristice*, Trinitas, Iași, 1998.

◇ Lidia Stăniloae, „Lumina faptei din lumina Cuvântului” - împreună cu tatăl meu, *Dumitru Stăniloae*, Ed. Humanitas, București, 2023.

◇ *Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor – mărturii, evocări, amintiri*, Ed. Trinitas, Iași, 2003.

◇ Pr. Prof. Dr. Gheorghe I. Drăgulin, *Dumitru Stăniloae – Mărturisitor al dreptei-credințe în țară și străinătate*, Ed. Basilica, București, 2015.

7. SFÂNTUL PREOT MUCENIC LIVIU GALACTION DE LA CLUJ¹
1898-1961

¹ În partea de final a Programei Catehetice inserăm un document inedit ce conține Programă analitică pentru catehizarea adulților în anul școlar bisericesc 1 sept. 1958 – 1 sept. 1959 și Programă analitică a lecțiilor catehetice de la cursul primar pe anul școlar 1958/1959 redactat de Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction Munteanu.

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci – Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci (14.09-21.09)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și activitatea mărturisitoare a rectorului, teologului și preotului Liviu Galaction Munteanu din perioada detenției vechiului regim comunist

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral – misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Entuziasmul mărturiei credinței în fața morții și virtutea iertării ca model de viețuire creștină

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Era un exemplu de ordine și echilibru, sobrietate și corectitudine, de exigență cu sine însuși, dar și cu cei din jurul său. Spirit cugetător dar și foarte activ, practic, un mare iubitor de natură, un om care trăia pentru a lăsa ceva durabil în urma sa. Dar pentru noi era în primul rând, un părinte cald și reținut în același timp, omul din care izvoră liniștea și echilibrul familiei. Ne urmărea cu atenție evoluția școlară și intelectuală, ne stimula permanent pentru studiu și învățatură, ca unică șansă a devenirii noastre.”

Lia Munteanu Drăgănescu – *Câteva rânduri despre tatăl meu, preotul Liviu-Galaction Munteanu*

(*Revista Memoria Bisericii Române* – nr. 24/ iunie 1998)

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

- ◇ AAC, Fond Personal.
- ◇ ACNSAS, Fond Informativ, Dosar 002240.
- ◇ ACNSAS, Fond Informativ, Dosar 2704.
- ◇ ACNSAS, Fond Penal, Dosar 542.
- ◇ Adrian Nicolae Petcu, „Arhiepiscopul Teofil Herineanu în documentele Securității”, în *Tabor* nr. 9, decembrie, 2009, pp. 71-72.
- ◇ Alexandru Moraru, „Viața și activitatea Pr. prof. dr. Liviu Galaction Munteanu – martir al Bisericii și al Neamului”, în *Anuarul IV* (1996-1998) al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai, Arhiepiscopie Cluj, Cluj-Napoca, 2000, pp. 15-36.
- ◇ Ioan Bunea, *Memorial*, Limes, Cluj-Napoca, 2015.
- ◇ Ioan Chirilă, „Studiile vechitestateare la Institutul Teologic din Cluj 1924-1952. Vechiul Testament și creștinismul în opera pr. prof. dr. Liviu Galaction Munteanu (1898-1962)”, în *Anuarul XVIII* (2014- 2015) al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai, Renașterea, Cluj-Napoca, 2016, pp. 11-22.
- ◇ Olimpiu Nicolae Benea, „Pr. prof. dr. Liviu Galaction Munteanu – reper biografic și științific în spațiul biblic românesc”, în *Anuarul XVIII* (2014-2015) al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai, Renașterea, Cluj-Napoca, 2016, pp. 43-74.
- ◇ Pr. lect. univ. dr. Cosmin Cosmuța, „Mitropolitul Nicolae Bălan în memoria părintelui Liviu Galaction Munteanu” în *Tabor*, nr. 3, martie, 2015.
- ◇ Pr. Lucian Greabu, *Preotul și profesorul Liviu Galaction Munteanu – păstor de suflete și martir al Bisericii noastre*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2021.

◇ Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, „Biblistul-martir: Liviu Galaction Munteanu – o contribuție la dezvoltarea teologiei biblice românești”, în *Anuarul XVIII* (2014-2015) al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai, *Renașterea*, Cluj-Napoca, 2016, pp. 23-42.

Resurse multimedia

◇ *Câteva rânduri despre tatăl meu, preotul Liviu Galaction Munteanu* - <https://www.revistamemoria.ro/cateva-randuri-despre-tatal-meu-preotul-liviu-galaction-munteanu/>.

◇ *Liviu Galaction Munteanu – profesorul mărturisitor* - <https://fericiticeiprioniti.net/liviu-galaction-munteanu-profesorul-marturisitor/>.

8. SFÂNTUL CUVIOS PAISIE DE LA SIHĂSTRIA
1897-1990

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica a XVIII-a după Rusalii – Duminica a XX-a după Rusalii
(28.09-12.10)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și virtuțile sale ca paradigmă pentru viața duhovnicească a creștinilor de azi

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral-misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Duhovnic și isihast al vremurilor noastre

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Părintele Paisie Olaru a fost rugător neîncetat, un adevărat achimit al României, într-o perioadă de potrivnicie îndreptată către Biserică, în timpurile istoriei în care un vifor al înghețului spiritual a bătuit vetrele sihăstrești, pe care călugării l-au îndurat cu inima zdrobită, fiind obligați să părăsească locul unde rânduiala monahală era universul lor cotidian, efectele decretului nedrept fiind resimțite chiar și de cei care aveau o înaltă trăire ortodoxă și românească. În acele vremuri aspre și înnegurate, părintele Paisie a alinat tristețile și a luminat întunericul spiritual prin rugăciunile arzânde și viețuirea isihastă.”

† Timotei Prahoveanul – Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor („Gânduri despre ieroschimonaahul Paisie Olaru” – *Ziarul Lumina*)

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

◇ Arhim. Ioanichie Bălan, *Părintele Paisie Duhovnicul*, Ed. Doxologia, Iași, 2014.

◇ Arhim. Timotei Aioanei, Pr. Constantin Prodan, *Părintele Paisie Olaru (1897-1990) – Povățuitor spre poarta Raiului*, Ed. Doxologia, Iași, 2010.

◇ Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești*, editată de Episcopia Romanului și a Hușilor, 1990.

◇ Mitropolitul Serafim Joantă, *Sfinții printre noi – de la Paisie Olarul la Rafail Noica*, Ed. Doxologia, Iași, 2015.

◇ Olguța Creangă-Caia, *Copilăria Părintelui Paisie*, Ed. Doxologia, Iași, 2016.

◇ *Părintele Paisie – Chipul smereniei*, Ed. Mănăstirea Sihăstria, 2020.

◇ Vlad Herman, *Părintele Paisie Olaru – în Cer cu îngerii și pe pământ cu oamenii*, Ed. Cartea Ortodoxă, 2015.

Resurse multimedia

◇ Părintele Paisie Olaru (1897-1990) - <https://sihastria.mmb.ro/parintele-paisie-olaru-0>.

9. SFÂNTUL CUVIOS CLEOPA DE LA SIHĂSTRIA
1912-2002

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica a XXI-a după Rusalii – Duminica a XXIII-a după Rusalii
(19.10-26.10)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și paternitatea duhovnicească a duhovnicului isihast de la Mănăstirea Sihăstria

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral-misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Sfaturile duhovnicești ca izvor de renaștere duhovnicească și apologet al dreptei credințe

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Părintele Cleopa era luminător de suflete, făcător de pace și aducător de bucurie. Lumina pe care o răspândea prin cuvântul vorbit și scris, prin faptă și mod de viețuire, era lumina harului Duhului Sfânt adunată permanent în suflet prin multă rugăciune pentru sine și pentru alții, prin post și nevoițe, prin citirea vieții și scrierilor Sfinților, dar și prin multă sfătuire cu oameni duhovnicești contemporani, precum și prin dragostea părintească pe care o avea față de oamenii simpli, smeriți, darnici și evlavioși din popor. Părintele Cleopa simțea duhovnicește prezența harului lui Dumnezeu în poporul răbdător și jertfelnic, iubitor de Hristos și de Biserică. De aceea, a fost și el un duhovnic mult iubit de popor. Părintele Cleopa era cu adevărat un monah matur fiind un model de ascultare smerită, încât nu pleca niciodată din mănăstire fără aprobarea starețului și a ierarhului său când era invitat să predice în altă localitate. Era părinte bun atât pentru viețuitorii din mănăstiri,

cât și pentru credincioșii din parohii. Prețuia deopotrivă pe preoții monahi și pe preoții de mir, cărora le săruta mâna indiferent de vârsta lor, știind bine că prin ei lucrează Hristos în Biserica Sa spre mântuirea oamenilor. El nu judeca pe oameni, ci îi ajuta să devină mai buni. Era aspru privind păcatele oamenilor, dar milostiv cu păcătoșii, călăuzindu-i pe calea mântuirii. Vedea mai întâi chipul lui Dumnezeu din om și apoi rănile pricinuite de păcate. Ținea seama de vârsta, starea duhovnicească, responsabilitatea și râvna fiecărui om. Se referea adesea în predici la sfintele canoane pentru responsabilizarea păcătosului, nu pentru împovărarea lui, cunoscând că scopul sfintelor canoane nu este pedepsirea, ci îndreptarea păcătosului spre mântuire, vindecarea lui spirituală, nu îndepărtarea lui de Biserică. Chiar și atunci când părea mai sever, el inspira totuși speranță și încredere, înțelepciune și grijă părintească.”

† Daniel – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
(Părintele Cleopa Ilie - *Luminător de suflete pe calea mântuirii*)
(<https://patriarhia.ro/pArintele-cleopa-ilie-luminator-de-suflete-pe-calea-mantuirii-7428.html>)

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

◇ Arhim. Clepa Ilie și Arhim. Ioanichie Bălan, *Lumina și faptele credinței*, Ed. Doxologia, Iași, 2015.

◇ Arhim. Petroniu Tănase, *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie românească*, Ed. Schitului Românesc Podromu, Sf. Munte Athos, 2002.

◇ Ioan Ianolide, *Părintele Cleopa Ilie – o cascadă de har* - <https://www.fericiticeiprignoniti.net/ilie-cleopa/266-parintele-cleopa-ilie-o-cascada-de-har> .

◇ *Mari duhovnici ai neamului*, Ed. Litera, București, 2015.

◇ *Părintele Ilie Cleopa – prieten al sfinților și duhovnic al credincioșilor*, Ed. Doxologia, Iași, 2011.

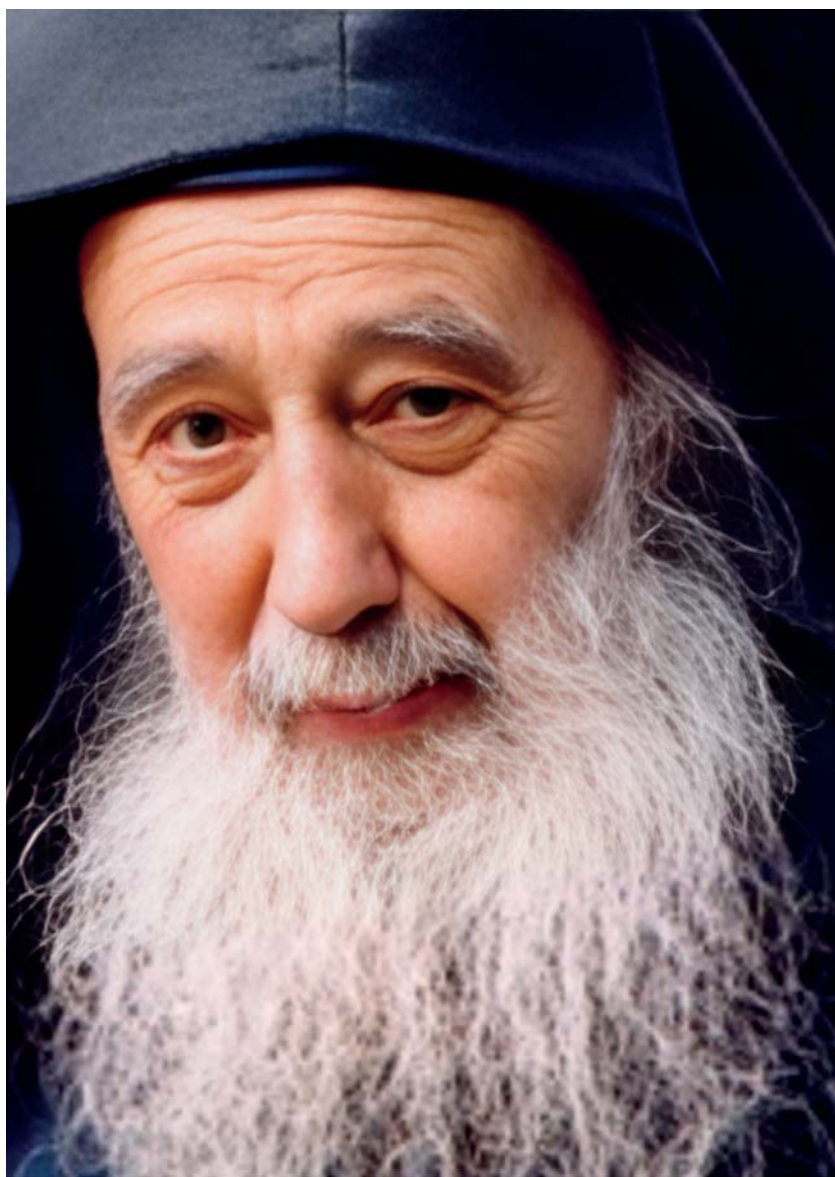
◇ Pr. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, ed. a IV-a, Ed. Doxologia, Iași, 2014.

Resurse multimedia

◇ Arhimandritul Ilie Cleopa - <https://doxologia.ro/arhimandritul-cleopa-ilie#articole-despre-autor> .

◇ Pr. Ioanichie Bălan, *Părintele Cleopa a fost un om al răbdării* - <https://www.fericiticeiprignoniti.net/ilie-cleopa/308-parintele-cleopa-a-fost-un-om-al-rabdarii> .

10. ARHIMANDRITUL PETRONIU TĂNASE
1914-2011

PERIOADA DE DESFĂȘURARE

◇ Duminica a XXII-a după Rusalii – Duminica a XXIV-a după Rusalii
(02.11-09.11)

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și învățăturile duhovnicului și înnoitorului monahismului de la Schitul Prodromu

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea pastoral – misionară
3. Activitatea publicistă și editorială
4. Chipul monahului autentic – model al panteonului de aur al monahismului românesc din secolul al XX-lea

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Părintele Petroniu a avut deosebită încredere în rolul Ortodoxiei în renașterea morală generală. Ortodoxia românească are un specific și ocupă un rol aparte în contextul religios actual, iar o icoană a smereniei și blândeții autentice, a iubirii și trăirii înalte, a dragostei și bunătății integrale a fost și va rămâne, în amintirea celor care în mod binecuvântat și providențial l-au cunoscut, dar și în istoria monahismului românesc și athonit, părintele nostru Petroniu, un adevărat avvă al vremurilor contemporane.”

Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan C. Teșu
(„Farmecul inefabil și chemarea sfântă a Ortodoxiei românești” – *Ziarul Lumina*)

BIBLIOGRAFIE

Cărți și studii

◇ Arhim. Petroniu Tănase, *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie românească*, Ed. Schitului Românesc Podromu, Sf. Munte Athos, 2002.

◇ Ieromonah Petroniu, *Bine ești cuvântat, Doamne – meditații*, Ed. Bizantină, București, 2004.

◇ Petre-Mihai Dolu, *Dimensiunea filocalică a vieții și învățăturii Părintelui Petroniu Tănase*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2023.

◇ Pr. Constantin Coman, Costion Nicolescu (coord.), *Părintele Petroniu de la Podromu*, Ed. Bizantină, București, 2015.

◇ Protosinghel Petroniu Tănase, *Ușile pocăinței – meditații duhovnicești la vremea Triodului*, Ed. Doxologia, Iași, 2011.

Resurse multimedia

◇ †Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului, *Părintele Petroniu Tănase – un patriarh al Ortodoxiei mărturisitoare* - <https://doxologia.ro/parintele-petroniu-tanase-un-patriarh-al-ortodoxiei-marturisitoare>.

◇ *Chipuri de oameni deosebiți*, Programul catehetic pentru Postul Adormirii Maicii Domnului în anul satului românesc, al dascălilor și al traducătorilor de cărți (2019), elaborat cu binecuvântarea ÎPS Andrei de către Pr. Lect. Univ. Dr. Liviu Vidican-Manci - <https://www.mitropolia-clujului.ro/wp-content/uploads/2019/07/Programul-catehetic-pentru-Postul-Adormirii-Maicii-Domnului-în-anul-satului-românesc.pdf>

◇ Costion Nicolescu, *Petroniu Tănase, un părinte cu totul îngeresc* - <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/petroniu-tanase-un-parinte-cu-totul-ingeresc-14935.html>.

◇ <https://basilica.ro/8-ani-de-cand-parintele-protosinghel-petroniu-tanase-a-trecut-la-cele-vesnice/>.

◇ Pr. Iulian Lazăr de la Prodromu, *Părintele Petroniu de la Prodromu – călugărul care a îmbinat perfect dragostea cu asceza* - <https://doxologia.ro/parintele-petroniu-de-la-prodromu-calugarul-care-imbinat-perfect-dragostea-cu-asceza>.

◇ Pr. Constantin Coman, *Părintele Petroniu de la Prodromu – pustnicul din obște* - <https://doxologia.ro/vietile-parintilor/parintele-petroniu-de-la-prodromu-pustnicul-din-obste>.

PROGRAMUL CATEHETIC ANUAL

– dedicat Posturilor de peste an –

POSTUL MARE

Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul

1. Duhul trândăviei
2. Duhul grijii de multe
3. Duhul iubirii de stăpânie
4. Duhul grăirii în deșert
5. Duhul curăției
6. Duhul gândului smerit
7. Duhul răbdării
8. Duhul dragostei

1. Duhul trândăviei

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte remedii duhovnicești pentru tămăduirea păcatului trândăviei

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică

EVOCARE

◇ „Astăzi cei mai mulți oameni nu au gustat bucuria jertfirii și nu iubesc osteneala. Au intrat în ei trândăvia, interesul personal și multul confort. Lipsește mărimea de suflet, jertfirea de sine. Consideră o izbândă atunci când reușesc ceva fără osteneală, când se aranjează materialicește, dar nu se bucură atunci când nu pot face aceasta. În timp ce, de ar fi de înfruntat lucrurile duhovnicește, ar fi trebuit atunci să se bucure, pentru că li se dă prilej de nevoiță.”

Cuviosul Paisie Aghioriul
(Cuvinte duhovnicești - *Cu durere și dragoste pentru omul contemporan*
– Ed. Evanghelismos)

2. Duhul grijii de multe

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte aspecte duhovnicești pentru tămăduirea păcatului grijii de multe

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică

EVOCARE

◇ „Omul să fie mulțumit cu sărăcia sa, căci, dacă e vorba, nu bogăția, ci liniștea colibeii tale te face fericit. Dar voi să faceți după cum vă trage inima, și Dumnezeu să vă ajute și să vă acopere cu aripa bunătății sale.”

Ioan Slavici
(*Moara cu noroc* – Ed. Litera)

3. Duhul iubirii de stăpânie

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte remedii duhovnicești pentru tămăduirea păcatului iubirii de stăpânie

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică

EVOCALE

◇ „Când ai puterea în mână să nu abuzezi de ea; să nu faci filantropie pentru că nu ești în situația de a o face. Când ai puterea cu tine, fii bun și îndrumător; fă dreptate. De obicei oamenii fac pe filantropii când sunt datornici, după cum fac pe vitejii când nici o primejdie nu-i amenință. Și aceasta se observă îndeosebi când acești oameni sunt la conducere. Bunul conducător. Unde-i bunul conducător? Acela care iubește cu toată ființa sa, care mângâie, care înalță? E atât de rar printre oameni! Popoarele caută mereu profeți și capătă în schimb cezari.”

Ernest Bernea
(*Îndemn la simplitate* – Ed. Predania)

4. Duhul grăirii în deșert

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte remedii duhovnicești pentru tămăduirea păcatului grăirii în deșert

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică

EVOCALE

◇ „Când cel ce își cunoaște greșelile își înfrânează limba, iar vorbărețul nu s-a cunoscut încă pe sine cum trebuie. Prietenul tăcerii se apropie de Dumnezeu și vorbind cu El, fără să știe cum, e luminat de Dumnezeu. Tăcerea lui Iisus l-a impresionat pe Pilat. Liniștea omului duhovnicesc mistuie slava deșartă.”

Sfântul Ioan Scărarul
(*Despre multa vorbire și despre tăcere* – Filocalia 9 - EIMBOR)

5. Duhul curăției

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte aspecte duhovnicești pentru dobândirea duhului curăției

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică

EVOCARE

◇ „Zi de zi întâlnesc în cale tineri, băieți și fete, plini de viață. Se manifestă fiecare în funcție de temperamentul și manierele pe care a reușit să și le însușească. Oricum s-ar manifesta îi privesc cu drag și cu nădejde...(.).

Timpul a trecut, modul nostru de a privi lucrurile ar putea părea anacronic, dar ființa omenească a rămas aceeași. Chiar dacă vocabularul tânărului este astăzi mai vulgar, chiar dacă, influențat de mediu, începe o viață sexuală precoce, chiar dacă drogurile, alcoolul și țigările gustate la început din curiozitate îl fac dependent de ele, totuși el a fost făcut de către Dumnezeu *fir curat, gîngăș și sfânt*. Graba, însă, de-a da roade înainte de vreme, înainte ca bobocul să înflorească și să se maturizeze, poate distruge totul.”

† ÎPS Andrei – Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului
(*Dragoste, libertate și sex responsabil* – Ed. Renașterea)

6. Duhul gândului smerit

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte aspecte duhovnicești pentru dobândirea duhului gândului smerit

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică

EVOCARE

◇ „Omul care rezistă tendințelor de mărire, acela care e corect situat în existență și deplin stăpân pe însușirile sale spirituale, omul care își împlinește legea scrisă în firea și destinul său și care nu tremură în fața morții, ci doar în fața lui Dumnezeu, nu mai poate fi socotit un om slab.

Umiliința este o cale a renunțării prin care numai „individul” poate fi distrus, dar omul, ființa spirituală, poate fi mântuit. Umiliința înseamnă depășire, înseamnă creștere prin ceea ce este dincolo de existența noastră aparentă. De aceea, ea nu înseamnă depresiune, decădere, moarte, ci dimpotrivă, întărire, înălțare și înviere. Judecată în roadele ei materiale și formale, umiliința poate însemna slăbiciune, poate să însemne retragere. Văzută, însă, în roadele ei spirituale, ea este o cale ce duce către biruința luminii nestinse.”

Ernest Bernea
(*Îndemn la simplitate* – Ed. Predania)

7. Duhul răbdării

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte aspecte duhovnicești pentru dobândirea duhului răbdării

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică

EVOCARE

◇ „Dumnezeu ne conduce înspre țintă, înspre capătul drumului nostru, cu ajutorul a două mijloace: pe de o parte pronia, în virtutea căreia ne răsfață cu toate bunurile Lui, iar dacă nu înțelegem, datorită calității Sale de pedagog absolut, ne conduce înspre țintă cu judecata, cu necazurile. În focul necazurilor și al încercărilor, așadar, trebuie să punem în lucrare o virtute mare: virtutea răbdării. Ziceam că necazurile, încercările, vin din trei părți: vin de la firea noastră slabă, vin de la semenii noștri și vin și de-a dreptul de la diavol.”

Sfântul Maxim Mărturisitorul
(*Răspunsuri către Talasie*– Filocalia 3 - EIMBOR)

8. Duhul dragostei

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte aspecte duhovnicești pentru dobândirea duhului dragostei

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică

EVOCARE

◇ *„Om, omule bun, pune în cugetul și fapta ta întâi dragostea. Întâi dragostea... Nu dragostea nesățioasă, dragostea de bogăție, de putere, de stăpânire, ci dragostea de frumusețe, de lumină, de adevăr, dragostea-mângâiere, îndemn și creație. Nu dragostea care cere, vrea pentru sine, ci dragostea care dăruie, care hrănește pe altul. Nu dragostea sufletului pustiit, ci aceea a sufletului care se revarsă fluvial.”*

Ernest Bernea
(*Întâia dragoste* - Eseu)

BIBLIOGRAFIE

◇ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită cu binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.

◇ † Andrei Andreicuț, *Dragoste, libertate și sex responsabil*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2011.

◇ † Andrei Andreicuț, *Nevoințele desăvârșirii*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2011.

◇ Anthony de Mello, *Rugăciunea broaștei*, Ed. Mix, Brașov, 2003.

◇ Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cu durere și cu dragoste pentru omul contemporan*, Chilia Bunei-Vestiri, Schitul Lacu, Sf. Munte Athos, 2000.

◇ Ernest Bernea, *Îndemn la simplitate*, Ed. Anastasia, București, 1995.

◇ *Filocalia 3*, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948.

◇ *Filocalia 9*, EIBMBOR, București, 1980.

◇ Ioan Slavici, *Scrieri esențiale*, vol. II, Ed. Fortuna, București, 2009.

◇ *Patericul*, Alba Iulia, Episcopia Ortodoxă Română, 1990.

◇ *Rugăciunile Sfântului Efrem Sirul*, Ed. Sophia, București, 2019.

◇ Vasile Militaru, *Șoaptele îngerilor și Poemele nemuririi*, ed. Lumină din lumină, București, 1995.

◇ Arhim. Serafim Alexiev, *Tâlcuire la Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul*, Ed. Sophia, București, 2011.

◇ Sfântul Luca al Crimeei, *Tâlcuire la Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul*, Ed. Sophia, București, 2014.

◇ Arhim. Serafim Alexiev, *Vederea păcatelor noastre. Tâlcuire la Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul*, Ed. Sophia, București, 2008.

◇ Arhim. Serafim Alexiev, *Izbăvirea de păcate. Tâlcuire la Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul*, Ed. Sophia, București, 2008.

◇ Arhim. Serafim Alexiev, *Răbdarea. Tâlcuire la Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul*, Ed. Sophia, București, 2007.

ANEXE²

1. Duhul trândăviei

Pentru noi, creștinii, a început Postul Mare, această perioadă de antrenament spiritual, de nevoiță duhovnicească. De aceea și proiectul nostru catehetic are un caracter special. Lupta între bine și rău este pe viață și pe moarte! Chiar dacă duhurile necurate nu sunt văzute, ele își fac lucrările cu prisosință. Sfântul Apostol Petru ne face atenți în prima sa epistolă sobornicească, în capitolul cinci, versetul opt: *Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită, iar Sfântul Apostol Pavel, gândind-se la aceeași realitate, că între bine și rău este o luptă pe viață și pe moarte, că duhurile necurate încearcă să îi facă pe creștini să se prăbușească, ne spune în Epistola către Efeseni, în capitolul șase, că noi trebuie să ne antrenăm la luptă. Să ne întrarmăm, să ne echipăm așa cum se cuvine, pentru că *lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpânilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutăților care sunt în văzduhuri*. După ce constată acest lucru, ne și învață cum să ne întrarmăm, cum să ne echipăm: *pentru aceea luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea, și toate biruindu-le să rămâneți în picioare. Stați deci tari având mijlocul vostru încins cu adevărul, și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății, și încălțați picioarele voastre gata fiind pentru evanghelia păcii. În toate luați pavăza credinței cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicelanului. Luați și coiful mântuirii, și sabia duhului care este Cuvântul lui Dumnezeu. Faceți în toată vremea în Duhul, tot felul de rugăciuni și de cereri* (Efeseni 6, 13-18).*

Printre aceste rugăciuni și cereri, cea mai cunoscută rugăciune din Postul Mare este rugăciunea Sfântului Efreem Sirul. Textul ei este foarte cuprinzător și

² Catehezele au fost alcătuite și rostite de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei în cadrul Programului catehetic „O seară cu Domnul Hristos și cu Preacurata Sa Maică” de la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

subliniază acest adevăr, că în spatele fiecărui păcat, fiecărei patimi, stă un duh necurat care o pune în lucrare, după cum în spatele fiecărei virtuți, a fiecărei fapte bune, stă un duh luminat. Noi ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute, ca duhurile necurate să le putem izgoni și duhurile luminate să le primim în sufletele noastre și să ne lucrăm virtuțile. Sfântul Efrem pomenește patru duhuri necurate și patru duhuri luminate, iar noi le vom dezbate pe rând. Zice Sfântul Efrem Sirul: *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert nu mi-l da mie. Dacă reușim să le dăm afară pe acestea, în locul lor punem alte patru duhuri curate. Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei dăruiește-l mie slugii tale.* Facem apoi o încheiere: *Așa, Împărate, arată-mi să îmi văd păcatele mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor.*

Primul duh necurat este cel al trândăviei, al lenevirii. Dorim să scăpăm de lenea duhovnicească, dar nu numai; de lene, în general, pentru că lenea este o patimă. Sfântul Apostol Pavel le-a scris tesalonicenilor în a doua epistolă, în capitolul trei, un lucru care este valabil și pentru noi: *Căci și când ne aflăm la voi, v-am dat porunca aceasta: dacă cineva nu vrea să lucreze, acela nici să nu mănânce. Pentru că auzim că unii de la voi umblă fără rânduială, nelucrând nimic, ci iscodind. Dar unora ca aceștia le poruncim și-i rugăm, în Domnul Iisus Hristos, ca să muncească în liniște și să-și mănânce pâinea lor.*

Este foarte cunoscut numele poetului Vasile Militaru, poet creștin care a murit în temniță pentru că nu a fost iubit de comuniști. El a scris multe versuri cu caracter duhovnicesc, și o strofă din poezioarele lui zice așa: *Adevărul despre lene, mi l-a spus a mea bunica/ Omul este ca și apa, dacă stă prea mult se strică.*

În general, păcatele oribile, păcatele urâte, le comit oamenii care nu lucrează nici pe tărâm duhovnicesc, nici pe cel material. Omul care e preocupat de lucruri frumoase nu are vreme de păcate. De aceea înțeleptul Solomon, în Cartea Pildelor, în capitolul șase, de la versetul șase, ne învață acest lucru: *Du-te, leneșule, la furnică și vezi munca ei și prinde minte! Ea, care nu are nici mai-mare peste ea, nici îndrumător, nici sfătuitoar, își pregătește de cu vară hrana ei și își strânge la seceriș mâncare. Sau mergi la albină și vezi cât e de harnică și ce lucrare iscusită săvârșește. Munca ei o folosesc spre sănătate și regii și oamenii de rând. Ea e iubită și lăudată de toți, deși e slabă în putere, dar e minunată cu iscusința. Până când, leneșule, vei mai sta culcat? Când te vei scula din somnul tău? Puțin somn, încă puțină ațipire, puțin să mai stai în pat cu*

măinile încrucișate! Iată vine sărăcia ca un trecător și nevoia te prinde ca un tâlhar. Dar dacă nu vei lenevi, atunci va veni secerișul tău ca un izvor, iar lipsa va fi departe de tine. Acesta este adevărul: e necesară munca atât pe tărâm duhovnicesc, cât și pe tărâm social.

Părintele Paisie Aghioritul constata că în general lumea e moleșită. Spunea mai mult: noi, creștinii care ne punem problema, trebuie să devenim exemple de activism pentru ceilalți oameni. El îi împarte pe oameni în trei categorii: elevii și studenții ar vrea să ia note mari fără să învețe, oamenii maturi ar vrea să câștige mult fără să muncească și toți creștinii să ajungă în rai fără să se roage, fără să facă fapte bune, fără să facă milostenie, fără să se nevoiască. Aceste trei lucruri sunt absolut imposibile.

Duhul trândăviei sau duhul lenevirii, Îl rugăm pe Dumnezeu să îl izgonească de la noi. Și aceasta o facem folosindu-ne de rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, specifică Postului Mare. Amin.

2. Duhul grijii de multe

Sfântul Efrem Sirul, în tradiționala rugăciune din Postul Mare, ne învață că în spatele fiecărei patimi stă un drac. Și dorim din tot sufletul ca în această perioadă să ne putem exorciza de duhurile necurate și să cultivăm virtuțile. Dacă un duh necurat stă în spatele fiecărei patimi, în spatele fiecărei virtuți stă un înger luminat. Vă readuc aminte că acest om a lui Dumnezeu, de a cărui rugăciune ne folosim în Postul Mare, s-a născut în anul 306 la Nisibe și a murit în 379 la Edessa. El l-a biruit pe cel rău și, din experiența vieții sale, ne-a lăsat nouă această rugăciune, pe care, în perioada Postului Mare, în fiecare duminică o medităm cerere după cerere.

În duminica trecută ne-am oprit la prima cerere: *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei nu mi-l da mie.* Atât pe tărâm duhovnicesc cât și pe tărâm social, hărnicia este o mare virtute. Trebuie să ne lucrăm mântuirea sufletului nostru cu cutremur. Pomeneam atunci și de o apoftegmă dintre cele spuse în versuri de Vasile Militaru, și zicea acea apoftegmă sau maximă: *Adevărul despre lene, mi l-a spus a mea bunica/ Omul este ca și apa, dacă stă prea mult se strică.* Omul care nu are preocupări duhovnicești, omul care nu are preocupări sociale, până la urmă se prăbușește, pentru că în timpul liber ce-i rămâne, diavolul îi dă sugestii și face fapte reprobabile.

De patru duhuri necurate dorea Sfântul Efrem și dorim și noi să ne scăpăm în Postul Mare. Azi ne vom opri la al doilea – *duhul grijii de multe*.

Oamenii sunt preocupați de multe lucruri. Din nefericire, ajung să fie tributari, să fie stăpâniți de preocupările lor. Or, Dascălul desăvârșit, Domnul Iisus Hristos, este categoric: *nu poți sluji și lui Dumnezeu și lui mamona*. Grija de multe, legătura puternică, absolută, cu cele materiale, te îndepărtează de Dumnezeu, te îndepărtează de semenul tău, ba chiar și de tine însuși. De aceea se ruga Sfântul Efrem lui Dumnezeu: *Doamne și stăpânul vieții mele, duhul grijii de multe nu mi-l da mie*.

În Evanghelia după Matei, în Predica de pe Munte, Domnul Iisus Hristos ne învață de ce este periculoasă această grijă de multe. În capitolul șase, începând cu versetul douăzeci și patru, zice așa: *Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona. De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea? Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele? Și cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot? Iar de îmbrăcămintea de ce vă îngrijiți? Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia. Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor? Deci, nu duceți grijă, spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca? Că după toate acestea se străduiesc neamurile; știe doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele. Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă. Nu vă îngrijiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei*.

Aceasta este învățătura Domnului Iisus Hristos. Nu tragem de aici concluzia că nu ar trebui să muncim să avem grijă de pâinea cea de toate zilele, ci să nu fim covârșiți de grija zilei, să nu fim covârșiți de bunurile materiale, de alergătura după bunurile materiale. Sfântul Iacov, în epistola sa, a constatat că unii sunt robiți totalmente de bunurile materiale. Au multe griji și cred că ei vor pune la cale întreaga lume nerealizând că mâine s-ar putea să nu mai fie. Și iată ce spune Sfântul Iacov în capitolul patru, versetele 13-15: *Veniți acum*

cei care ziceți: *Astăzi sau mâine vom merge în cutare cetate, vom sta acolo un an și vom face negoț și vom câștiga, Voi, care nu știți ce se va întâmpla mâine, că ce este viața voastră? Abur sunteți, care se arată o clipă, apoi piere. În loc ca voi să ziceți: Dacă Domnul voiește, vom trăi și vom face aceasta sau aceea.* Încă din Legea Veche oamenii înțelepți ai lui Dumnezeu realizau că grija de multe te înstrăinează și de preocupările spirituale, te îndepărtează și de semenii tăi, ba te îndepărtează și de tine însuși. Înțeleptul Isus fiul lui Sirah, în capitolul 31 al cărții sale, zice așa: *Privegherea celui bogat topește trupul lui și grija îi strică somnul. Grija privegherii gonește ațipirea și ca o boală grea alungă somnul.* Aceasta este realitatea. Nu numai Sfânta Scriptură, dar și literatura noastră clasică ne învață că nu trebuie să fim robiți de multe, să avem în sufletul nostru duhul griji de multe. Și una dintre lecturile pe care vi le pun la suflet, probabil că și școala le-o cere tinerilor noștri să o citească, este „Moara cu noroc” a lui Ioan Slavici. Rezumatul ei este acesta: *liniștea colibeii tale te face fericit.* Având griji multe, adunând multe lucruri, până la urmă te poți prăbuși și s-a dus toată tihna și toată liniștea ta.

Vă voi da două exemple din pateric din care reiese faptul că grija de multe ne înstrăinează de Dumnezeu, ne înstrăinează de semenii noștri și ne înstrăinează chiar și de noi înșine.

A povestit avva Daniil, preotul Schitului, zicând: când eram mai tânăr am venit la Tebaida și m-am pogorât la un oraș să-mi vând lucrul mâinilor mele. Și era acolo un om cu numele Evloghie, cu meșteșugul săpător de piatră, care din tânăra vârstă această lucrare avea: din lucrul mâinilor sale, în fiecare zi ce dobânda, cheltuia și până seara petrecea postind, iar seara ieșea în oraș și pe străinii ce se aflau îi aducea la casa sa și picioarele lor cu mâinile sale le spăla, că nu avea pe altcineva împreună cu el. Și după putere îi hrănea, iar din bucățelele ce prisoseau, cu unele își mângâia nevoia firii, iar altele le arunca la câinii satului, căci până și la aceștia își arăta omul milostivirea. Deci, acesta și pe mine de multe ori, primindu-mă în gazdă împreună și cu alți frați, m-a făcut a mă minuna foarte de fapta bună a lui, că mă înspăimânta milostivirea și iubirea de oameni a lui și blândețea și smerenia cugetului. Și întorcându-mă la Schit și așezându-mă în chilie, în trei săptămâni m-am dat pe sine-mi la postire, rugându-mă lui Dumnezeu să-i dea mai mult de cheltuială, ca să poată să facă bine și altora, mai multora.

Deci, din postire lipsindu-mi puterea, zăceam mai mort și adormind am văzut pe unul cucernic la chip stând înaintea mea și zicându-mi: Daniile ce ai?

Și i-am zis lui: cuvânt am dat lui Hristos să nu gust pâine, până ce mă va auzi pe mine pentru Evloghie pietrarul, ca să-i dea lui blagoslovenie, să facă bine mai multora. Iar el a zis: nu, că se va vătăma, iar acum bine se află; iar de voiești să-i dai lui, pune-te chezaș pentru sufletul lui că se va mântui întru mai multe și eu îi voi da lui. Iar eu iarăși am zis: mai mult Doamne dă-i lui, ca toți printr-însul să slăvească numele Tău cel sfânt. Răspuns-a acela: am zis ție, că acum bine se află. Iar eu am zis către el: din mâinile mele cere sufletul lui! Deci, mi s-a părut îndată, că m-am aflat la Sfânta Înviere și-am văzut un copil șezând pe sfânta piatră, iar pe Evloghie de-a dreapta lui stând și căutând către mine copilul, a zis către cei ce erau de față: acesta este cel ce s-a pus chezaș pentru Evloghie? Iar ei au răspuns: așa, cu adevărat, stăpâne! Și iarăși a zis copilul: spuneți-i lui, că am să cer chezașia. Iar eu am zis: așa, stăpâne, de la mine cere-o aceasta, numai dă-i lui! Și văd că îi toarnă în sânul lui bani mulți. Și pe cât aceia turnau, pe atât sânul lui Evloghie primea. Deci deșteptându-mă eu, am cunoscut că mi s-a ascultat rugăciunea și am proslăvit pe Dumnezeu.

Iar Evloghie ieșind la lucrul său și lovind în piatră, aude un sunet deșert și săpând găsește o peșteră plină de bani și spăimântându-se, socotea întru sine: ce voi face? De-i voi lua pe aceștia la oraș, va auzi dregătorul și vine de îi ia și eu mă primejduiesc. Ci mai vartos mă voi duce la o țară afară, unde nimeni nu mă cunoaște. Și tocmind dobitoace ca și cum ar fi avut de cărat pietre, a cărat banii la râu și punându-i în corabie, s-a dus la Bizanț. Și împărățea Iustin bătrânul și a dat bani mulți împăratului și celor mai mari ai lui și întru puțină vreme s-a făcut eparh al pretorilor și a cumpărat casă mare, care și până acum se zice a egipteanului. Și trecând doi ani, eu neștiind nimic de cele ce se făcuseră, am văzut în vis că m-am aflat la Sfânta Înviere și pe copil iarăși l-am văzut, șezând pe sfânta piatră. Și aducându-mi aminte de Evloghie, am zis întru sine-mi: oare unde este Evloghie? Și după puțin timp îl văd pe acesta, târât de un arap, afară de la fața copilului. Și deșteptându-mă, am cunoscut ce însemnează vedenia și am zis în sine-mi: vai, mie păcătosului, că am pierdut sufletul meu! Și sculându-mă, m-am dus la oraș, ca pentru a vinde lucrul mâinilor mele, și așteptând să aflu pe Evloghie, s-a făcut seară adâncă și nimeni nu s-a îndemnat să mă ia în gazdă. Deci mă scol și întreb pe o bătrână și îi zic ei: bunico, dă-mi trei paximazi (pesmeți) să mănânc, că nu am mâncat astăzi. Iar ea ducându-se, mi-a adus puțină fiertură și mi-a pus înaintea și șezând aproape, a început să-mi vorbească, grăind cuvinte de folos: avvă, nu știi că ești tânăr și nu trebuia să vii în oraș. Au nu știi că schima cea călugărească cere liniște. Și altele oarecare? Și am zis

ei: ce poruncești dar să fac, căci lucrul mâinilor mele am venit să vând? Iar ea mi-a zis: măcar de îți vinzi lucrul mâinilor tale, dar nu zăbovi așa în oraș; dacă voiești să fii călugăr, du-te la Schit!

Și i-am zis ei: nu este aici în orașul acesta vreun om temător de Dumnezeu, ca să adune pe străini? Și mi-a zis: o, ce ai grăit, avvo? Am avut aici pe un pietrar oarecare și multe bunătăți făcea la străini. Și văzând Dumnezeu lucrurile lui, i-a dat lui dar. Și este, precum aud, patrician astăzi. Iar eu acestea auzind, am zis întru sine-mi: eu am făcut uciderea aceasta. Și îndată intrând într-o corabie, m-am dus la Bizanț și întrebând și găsind casa lui Evloghie, ședeam lângă poartă, vrând să-l văd pe el, când va ieși. Și deci trecând puțin, îl văd îndată pe el cu fală și înconjurat de oameni mulți și am zis către el: miluiește-mă, am să-ți grăiesc oarșece deosebi! Iar el nu a luat aminte, ci și cei ce mergeau înainte au dat în mine și alergam mai înainte și iarăși strigam și cei de pe urmă iarăși au dat în mine. Și aceasta în patru săptămâni făcând, nu am putut să vorbesc cu el. Iar mai pe urmă strigând eu iarăși, a alergat unul din slujitorii lui cu un băț și atâta m-a bătut cu dânsul, cât m-a lăsat mai mort. Apoi, după multă vreme, puțin întărindu-mă, am zis întru sine-mi: să mergem la Schit și de va voi Dumnezeu, va mântui și pe Evloghie! Și m-am pogorât la mare și aflând o corabie alexandrinească pornind îndată, m-am suit într-însa și de scârbă și de bătăi am adormit. Și mă văd pe mine iarăși la Sfânta Înviere și pe copilul acela asemenea iarăși șezând și căutând la mine cu îngrozire și zicând: nu vei merge, ci vei plini chezășia. Iar eu, de frică, nici a deschide gura nu am putut.

Și poruncește la doi din cei ce stau înaintea lui și luându-mă m-au legat cu mâinile înapoi și m-au spânzurat cu capul în jos, zicându-mi: să nu te pui chezaș peste puterea ta și să nu grăiești împotriva lui Dumnezeu. Iar eu de mâhnire și de nevoie, nu am răspuns nimic. Deci, așa fiind eu spânzurat, s-a făcut glas zicând: iese Augusta (adică Împărăteasa) și văzând-o, am luat îndrăzneală și am strigat: miluiește-mă, stăpâna lumii! Iar ea întorcându-se către mine, a zis: ce voiești? Am zis: pentru chezășia lui Evloghie sunt spânzurat. Și mi-a zis mie: eu mă voi ruga pentru tine. Și am văzut că s-a dus și a sărutat picioarele copilului și mi-a zis copilul: să nu mai faci lucrul acesta. Iar eu de frică fiind cuprins, am zis: nu stăpâne, iartă-mă! Și a poruncit și m-au slobozit și mi-a zis: mergi la chilia ta. Vezi încă și cum voi aduce pe Evloghie la rânduiala cea dintâi. Deci deșteptându-mă, m-am bucurat cu bucurie mare că m-am izbăvit de această chezășie. Și înotând cu corabia, am venit la Schit, mulțumind lui Dumnezeu. Iar după trei zile aud că a murit Iustin împăratul și s-a făcut împărat Iustinian.

Apoi după puțin timp m-am înștiințat că s-au sculat asupra împăratului, patru oarecare din cei mari, între care unul a fost și Evloghie. Și cei trei prinzându-se, li s-au tăiat capetele, iar Evloghie a fugit noaptea. Și a poruncit împăratul ca ori unde se va afla, să se omoare și el.

Deci, întrebând pentru dânsul cu osârdie, m-am înștiințat că s-a întors la locul său iarăși și s-a apucat de pietrărie, nearătând către nimeni că el este cel ce se făcuse patrician (boier) în Constantinopol, ci alt egiptean a fost acela, iar el încredința că întru atâția ani a fost la Sfintele Locuri. Deci m-am pogorât iarăși la acel oraș, ca să mă înștiințez cele pentru dânsul mai cu deadinsul. Și făcându-se seară, iată Evloghie a venit chemând pe străini la găzduire. Și văzându-l, am suspinat și lăcrimând, am zis către Dumnezeu: cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate întru înțelepciune le-ai făcut! Cu adevărat, Tu, Doamne, faci săraci și îmbogățești, smerești și înalți și judecățile Tale sunt nenumărate! Și luându-mă și pe mine împreună cu alți săraci, ne-am dus la casa sa și spălându-ne picioarele, ne-a pus masa. Și după ce am mâncat noi, luându-l deosebi, i-am zis lui: cum te afli, avvo Evloghie? Iar el a zis: roagă-te pentru mine, avvo, că sunt sărac, neavând în mâini nimic! Iar eu am zis către el: o, de nu ai fi avut nici acestea pe care le ai! Iar el a zis: pentru ce, avvo? Au te-am smintit cu ceva cândva? Atunci i-am povestit lui toate cele ce s-au făcut. Și plângând deajuns, a zis: roagă-te, avvo, ca să trimită Dumnezeu cele de trebuință și de acum să mă îndreptez! Iar eu am zis: cu adevărat, fiule, să nu nădăjduiești să ți se încredințeze altceva de la Hristos, cât vei fi în lumea aceasta, afară de plata ostenelii acesteia. Și urându-i cele bune, m-am întors și a rămas Evloghie așa, săpând la pietre și primind pe străini, până la sfârșitul vieții sale și de o sută de ani făcându-se, nu s-a lăsat de această lucrare ci îi da Dumnezeu lui putere, până când a plinit călătoria vieții acesteia.

Creștinii noștri, care au familie, necesarul pentru ei și pentru familie trebuie să și-l câștige. Dar, încă o dată, grija de multe și obsesia de cele materiale ne înstrăinează și de Dumnezeu, așa cum l-a înstrăinat averea pe Evloghie de semenii lui pentru că atunci când a ajuns bogat nu i-a mai primit pe săraci și s-a înstrăinat și de el însuși. De aceea spunea alt bătrân al patericului: Zis-a un bătrân: nu se cade călugărului a se griji de pometuri dese, sau de izvoare bine curgătoare, sau de grădini având toate verdețurile, sau de case împodobite. Să nu fie precupeț, nici să-și îndeletnicească mintea sa în turme de oi și cirezi de boi. Mai vârtos să aibă viața cea cu tăcere îngerească și neîncetată cuvântare de mărire și mulțumită lui Dumnezeu. Calea vieții acesteia să fie streină și

depărtată de toată dragostea cea trupească. Iar de se va slăvi și se va lipi de lucrurile cele trupești, nu poate fi drag lui Dumnezeu, nici poate să scape de defăimările oamenilor, că-l cheamă gândul pentru moșii, pentru răzoare, pentru hotare, pentru case împodobite, pentru grădini, pentru stăpâniri și pentru toate ca acestea se tulbură, făcându-se rob turmelor și se îngrijește pentru lipsuri de grădini, de vii și pofteste a și le câștiga. Așa totdeauna se tulbură de multe gâlcevi și certuri cel de-a pururea pe stăpân a-l chema în ajutor, să-și împlinească voia. Și, ce folos este din aceasta călugărului celui ce s-a lepădat de lume însă iar se încurca cu lucrurile lumești? Precum zice apostolul: nimeni ostaș fiind, nu se leagă cu lucrurile lumești, ca să fie plăcut voievodului. Să lăsăm, dar, de acum răul nărav al iubirii de argint și toate cele ce îneacă mintea noastră și o prăpădește și cele ce pogoară sufletul nostru în fundul iadului, să dezlegăm sarcina păcatelor, ca astfel și mintea noastră, ca un cârmaci ce se învață cu gândurile, să poată ajunge cu bună tăcere la liman. Amin.

3. Duhul iubirii de stăpânie

Părinții au constatat un lucru: toate păcatele, toate patimile își au în spatele lor câte un demon. Pe aceștia am vrea să îi izgonim, de ei să ne exorcizăm în Postul Mare. Am luat ca paradigmatică rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, pentru că el, din proprie experiență, știa că în spatele oricărei fărâdelegi este un duh necurat, și atunci a alcătuit această rugăciune frumoasă pe care o știm cu toții: *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert nu mi-l da mie. Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale. Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi să-mi văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin!*

Am luat pe rând aceste duhuri necurate. Întâi ne-am ocupat de duhul trândăviei pentru că, și din punct de vedere spiritual și din punct de vedere social, noi creștinii trebuie să fim oameni harnici. Am repetat aceste versuri scrise de Vasile Militaru: *Adevărul despre lene, mi l-a spus a mea bunica/ Omul este ca și apa, dacă stă prea mult se strică.* Duminica trecută am analizat duhul grijii de multe. Îngrijorările peste măsură ne îndepărtează de Dumnezeu, ne îndepărtează de semenii noștri și, până la urmă, ne îndepărtează și de noi înșine. De data aceasta ne oprim la cel de-al treilea duh necurat, *duhul iubirii*

de stăpânie, atât de prezent întotdeauna în lume și-n mod deosebit în vremurile noastre.

Lupta după putere îi fascinează, îi cotopește pe oameni. Și-atunci și acum vedeți cât de acerbă este lupta politică. Ne aducem aminte că și pe vremea Mântuitorului, la un moment dat, când Domnul mergea spre patima Sa cea de bunăvoie, mama fiilor lui Zevedeu, înțelegând că Domnul se duce să se născunune împărat, având o gândire mai îngustă, s-a apropiat de Domnul și L-a rugat ca pe cei doi fii ai săi să îi gratuleze, unul să stea de-a dreapta Lui, altul de-a stânga Lui. Și Domnul Hristos, văzând acest duh rău de stăpânie, de a fi mare, i-a replicat ei și ne dă replica și nouă în Evanghelia după Matei, în capitolul 20, începând cu versetul 25: *Știți că ocârmuitorii neamurilor domnesc peste ele și cei mari le stăpânesc. Nu tot așa va fi între voi, ci care între voi va vrea să fie mare să fie slujitorul vostru. Și care între voi va vrea să fie întâiul să vă fie vouă slugă, După cum și Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți. Așa ne învață Domnul Hristos.*

N-ar trebui să ne stăpânească acest duh al iubirii de stăpânie! Mai mult ca oricând, în această duminică învățăm lucrul acesta. Zice Domnul: *Cel ce vrea să Îmi urmeze Mie, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze Mie. Să se lepede de sine...* E greu să se lepede omul de el însuși; un sâmbure de duh de stăpânie se găsește în tot omul.

În Postul Mare, noi ne luptăm să izgonim dintre noi acest duh. Nu numai în lumea politică este prezent acest duh care îi învrăjbește pe oameni. Este mare dorința de a deveni câștigător în competiția politică, dar, din nefericire, acest duh poate fi prezent chiar și în lumea creștină. Sfinții au ajuns smeriți și au învățat de la Domnul Hristos că cel ce slujește, cel ce socoate pe semenii lui vrednici de a fi sluiți, acela, de fapt, este mare, nu cel ce așteaptă să fie el slujit. Iată de ce, într-o relatare duhovnicească, ni spune că un stareț era foarte necăjit, că mănăstirea lui nu mai mergea bine înainte, că nu mai avea vocații. Toate i s-au deslușit în momentul în care un sihastru i-a spus că ei nu mai au acest duh al smereniei, și că, printre ei, în mănăstire, necunoscut trăiește Hristos și ei nu Îl recunosc. Iată întâmplarea: *Un sihastru medita în peștera sa, când a deschis ochii a văzut cu uimire că avea un vizitator, starețul unei mănăstiri. Ce cauți părinte? l-a întrebat sihastrul. Starețul i-a relatat trista sa poveste. A fost o vreme când mănăstirea lui era frumoasă, chiliile ei erau pline de tineri aspiranți la călugărie și biserica răsuna de cântările călugărilor. Asupra mănăstirii s-au*

abătut însă vremuri grele, oamenii nu mai simțeau nevoia să își hrănească sufletul, tinerii aspiranți erau din ce în ce mai puțini, iar biserica din ce în ce tot mai goală. N-au mai rămas decât câțiva călugări care își făceau datoria cu inima grea. Iată deci ce dorea să afle starețul – crezi, părinte sihastru, că toate acestea se datorează păcatelor noastre? Da, i-a răspuns sihastrul, și-n deosebi păcatului mândriei. Cum e păcatul acesta părinte? Unul dintre călugării tăi este Mesia deghizat și voi neglijați acest lucru, după care sihastrul și-a închis din nou ochii și s-a întors la meditația lui. Pe drumul de înapoiere, inima starețului a bătut cu repeziciune la gândul că Mesia Însuși este la ei în mănăstire și ei nu L-au cunoscut. Oare cum de nu L-au recunoscut? Și cine putea să fie? O fi bucătarul? O fi ecleziarhul? O fi fratele de la poartă? Da, desigur sihastrul a avut dreptate, e careva și noi nu am știut. Întors la mănăstire el i-a adunat pe călugării care rămăsese și le-a spus ce i s-a descoperit. S-au uitat unii la alții neîncrezători. Mesia e aici? Incredibil. Da, este aici, dar e deghizat. Deci nu era exclus să fie cutare, sau poate cutare, sau poate cutare. Un lucru era sigur: dacă Mesia era deghizat, era puțin probabil că Îl vor putea recunoaște, de aceea și-au propus să îi trateze pe toți călugării cu același respect și cu aceeași considerație. Nu știi niciodată, se gândeau ei, care dintre noi este Mesia. Nu e de mirare că atmosfera din mănăstire s-a schimbat rapid. A devenit plină de bucurie. În curând sute de aspiranți au cerut să fie primiți și-nchinovați în mănăstire. Biserica s-a umplut din nou, cântările răsunau, călugării străluceau, căci spiritul iubirii coborâse asupra lor. Duhul iubirii de stăpânie a fost înlăturat.

Aceasta este povestioara, dar ea spune un lucru mare. De aceea, Sfântul Efrem Sirul ne învață să ne luptăm împotriva duhurilor care ne ispitesc, a dracilor care pun în lucrare toate patimile. Și pentru seara aceasta ne rugăm lui Dumnezeu ca duhul de stăpânie să îl îndepărteze de la noi, să fim ca și cei ce slujesc, nu să dorim să ni se slujească.

Ernest Bernea meditează asupra conducătorului așa: *Oamenii nu pot trăi laolaltă fără să aleagă dintre ei pe unii care conduc. Este aceasta o lege aspră legată de natura și de soarta noastră. Epoca modernă și contemporană, fie ea liberală sau comunistă, a prins omul într-un angrenaj, într-o seamă de condiții care îi distrug felul originar și adânc, setea sa de libertate și duh. Viața interioară a omului de astăzi este obosită până la distrugere de elemente străine naturii ei. Colectivitatea fiind concepută ca o mașină, conducătorul cel mai nimerit și mai firesc a fost desigur tehnicianul, cunoscătorul principiilor și al mecanismului social. Nerodnicia și suferința contemporană arată cu prisosință cât de puțin*

corespunde tehnicianul nevoilor istorice ale unui popor. Tehnicianul este de folos numai în serviciul comandat, nu însă ca om politic. Inteligența și știința precisă, acumulată pe calea ei, nu-i sunt îndeajuns conducătorului. Izvoare mult mai adânci și orizonturi mult mai largi trebuie să hrănească sufletul conducătorului. A fi conducător este o sarcină atât de grea încât puțini sunt aceia care pot răspunde unei astfel de chemări.

Faptul însuși al conducerii omului de către om este în viața noastră o mare nefericire. Îndreptarea acestei soarte triste poate veni pe o singură cale și atunci numai în parte: prin ajungerea la conducere a celor mai bogați launtric, mai blânzi și mai darnici, a celor mai cuprinzători și mai spiritualizați dintre noi. Conducătorul, atât cât poate oferi viața noastră aici pe pământ, trebuie să iasă vădit deasupra nivelului de rând și anume prin tăria morală, prin forța nestăvilă a unui suflet creator. Conducătorul trebuie să cuprindă o întreagă umanitate în ființa sa.

În general, oamenii ajung conducători prin setea lor de dominație, prin dorința de a dispune de semenii lor, nu prin chemare. Există o voluptate a puterii politice, foarte răspândită mai ales la acei ce trăiesc numai pe plan social și care, așa cum sunt dăruiți, izbâdesc foarte adesea. Din această voluptate se nasc întotdeauna formele întoarse ale conducerii, așa cum sunt demagogia și tirania.

Când ai puterea în mână să nu abuzezi de ea; să nu faci filantropie pentru că nu ești în situația de a o face. Când ai puterea cu tine, fii bun și îndrumător; fă dreptate. De obicei oamenii fac pe filantropii când sunt datornici, după cum fac pe vitejii când nici o primejdie nu-i amenință. Și aceasta se observă îndeosebi când acești oameni sunt la conducere. Bunul conducător. Unde-i bunul conducător? Acela care iubește cu toată ființa sa, care mângâie, care înalță? E atât de rar printre oameni! Popoarele caută mereu profeți și capătă în schimb cezari.

Noi ne rugăm lui Dumnezeu ca duhul stăpâniei să nu ni-l dea nouă și ne mai rugăm ca celor ce ne conduc să le dea înțelepciunea să o facă foarte bine. Amin.

4. Duhul grăirii în deșert

Înaintăm pe calea postului și încercăm, la programul nostru catehetic, cel puțin teoretic, să ne întrarmăm cu cele mai eficiente mijloace împotriva

răului. Subliniam și duminicile trecute că în spatele oricărei patimi stă un drac, după cum în spatele oricărei virtuți stă un înger. Și lucrul acesta îl mărturisește Sfântul Efrem Sirul, care ne-a lăsat această rugăciune specifică Postului Mare. Rugăciunea o știți: *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert nu mi-l da mie. Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale. Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi să-mi văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în veci. Amin*

Am meditat până acum la duhul trândăviei, la duhul iubirii de multe și la duhul iubirii de stăpânire, iar în seara aceasta ne oprim la cel de-al patrulea duh rău, duhul grăirii în deșert, care este atât de răspândit în lumea în care trăim noi. Oamenii vorbesc mult, și-n discuțiile dintre ei și-n discuțiile banale. Pe toate posturile de televiziune se vorbește mult, dar cu foarte puțin folos. De aceea ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute să ne scăpăm de duhul grăirii în deșert. Sfântul Apostol Iacov subliniază în epistola sa un lucru pe care iubitorii Scripturilor îl citesc de multe ori, în capitolul trei, începând cu versetul doi: *Pentru că toți greșim în multe chipuri; dacă nu greșește cineva în cuvânt, acela este bărbat desăvârșit, în stare să înfrâneze și tot trupul. Dar, dacă noi punem în gura cailor frâu, ca să ni-i supunem, ducem după noi și trupul lor întreg. Iată și corăbiile, deși sunt atât de mari și împinse de vânturi aprige, sunt totuși purtate de o cârmă foarte mică încotro hotărăște vrerea cârmaciului. Așa și limba: mic mădular este, dar cu mari lucruri se fălește! Iată puțin foc și cât codru aprinde! Foc este și limba, lume a fărădelegii! Limba își are locul ei între mădularele noastre, dar spurcă tot trupul și aruncă în foc drumul vieții, după ce aprinsă a fost ea de flăcările gheenei — de duhul vorbirii în deșert — Pentru că orice fel de fiare și de păsări, de târătoare și de vietăți din mare se domolește și s-a domolit de firea omenească, dar limba, nimeni dintre oameni nu poate s-o domolească! Ea este un rău fără astâmpăr; ea este plină de venin aducător de moarte. Cu ea binecuvântăm pe Dumnezeu și Tatăl și cu ea blestemăm pe oameni, care sunt făcuți după asemănarea lui Dumnezeu. Din aceeași gură ies binecuvântarea și blestemul. Nu trebuie, frații mei, să fie acestea așa. Nu trebuie să fie așa! De aceea ne rugăm lui Dumnezeu: Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert nu mi-l da mie. Fă-mă Doamne să vorbesc atunci când trebuie și atât cât trebuie.*

Sfântul Ioan Scărarul a scris o carte minunată de la care i se trage și numele, „Scara Raiului”. În această carte, Sfântul Ioan are un capitol întreg dedicat

tocmai vorbirii în deșert. Acest sfânt părinte a realizat cât de păguboasă este vorbirea în deșert. Nu vă redau tot capitolul, dar am luat din el câteva maxime care mi se par reprezentative: *Cel ce își cunoaște greșelile își înfrânează limba, iar vorbărețul nu s-a cunoscut încă pe sine cum trebuie. Prietenul tăcerii se apropie de Dumnezeu și vorbind cu El, fără să știe cum, e luminat de Dumnezeu. Tăcerea lui Iisus l-a impresionat pe Pilat. Liniștea omului duhovnicesc mistuie slava deșartă.* De aceea ne rugăm lui Dumnezeu să ne ajute să scăpăm de acest duh al grăirii în deșert.

O altă maximă de la Sfântul Ioan Scărarul: *Tăcerea întru cunoștință este maica rugăciunii, izbăvire din robie, păzitoarea focului, supravegherea gândurilor, strajă în fața vrăjmașilor, închisoarea plânsului, prietena lacrimilor, lucrătoarea tuturor celor de folos, pomenirea morții, zugravul chinurilor, iscoditoarea judecății, slujitoarea îngrijorării, dușman îndrăznelii, soția liniștii, potrivnica iubirii de a fi învățătoare, adaus de cunoștință, pricinuitoarea vederilor înainte nevăzute, urcuș neobservat.* Aceasta este tăcerea! Tăcerea oamenilor duhovnicești, care vorbesc atunci când trebuie și atât cât trebuie. De obicei, oamenii, când vorbesc mult, îi judecă pe semenii lor. Iată ce zice în acest sens Sfântul Ioan Scărarul în capitolul pe care vi l-am pomenit: *Precum închipuirea de sine poate pierde pe cel ce o are chiar fără altă patimă, tot așa și judecarea altora chiar de se află singură și de sine în noi, poate să ne piardă cu desăvârșire. Pe fariseu tocmai pentru judecată l-a pierdut. Și o altă apoftegmă: a judeca înseamnă a răpi cu obrăznicie un drept al lui Dumnezeu. Dumnezeu e singurul judecător! A judeca înseamnă a răpi cu obrăznicie un drept al lui Dumnezeu, dar a osândi înseamnă a-și pierde cineva sufletul. Îți pierzi sufletul osândindu-l pe celălalt. Și o altă maximă de la Sfântul Ioan Scărarul: atunci când judecăm, atunci când îi bârfim pe alții, le contabilizăm greșelile lor ca și cum noi n-am avea mai multe decât ei. Iată ce spune Sfântul Ioan: contabilii aspri și amănunțiți ai greșelilor aproapelui suferă de această patimă, pentru că nu și-au adus niciodată aminte în chip nemincinos și deplin de greșelile lor. Căci dacă ar privi cineva amănunțit la păcatele sale, înlăturând acoperământul iubirii de sine, n-ar mai purta grijă de nimic din cele ale altuia. Ar socoti că nu-i ajunge timpul nici măcar pentru a se plânge pe sine chiar dacă ar trăi o sută de ani, chiar dacă ar vedea râul Iordanului plin întreg de lacrimile pornite din ochii săi.* Așa socotea Sfântul Ioan Scărarul că e foarte păguboasă vorbirea în deșert. E catastrofală această vorbire în deșert când îl judecă pe semenul nostru. De aceea, pe bună dreptate, Sfântul Efrem Sirul vede că al patrulea drac de care

trebuie să ne scăpăm este dracul acesta, al grăirii în deșert. *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert nu mi-l da mie.*

În continuare am să vă redau un scurt eseu scris de Ernest Bernea și intitulat „Nu te face judecătorul altuia”: *„Sunt oameni care dintr-o singură privire aruncă sentința: ești vinovat. O deplină încredere în sine îi face să-și acorde acest drept de a judeca pe alții. Mulți dintre noi suntem înclinați să condamnăm cu o ușurință pe care nimic din gândul și din fapta noastră, nimic din făptura slabă nu o poate întemeia. Oamenii cred că dacă au văzut sau ascultat pe cineva în treacăt îl pot judeca imediat și fără greș. Stă aici o mare slăbiciune a firii noastre. Omul este o ființă tainică și nemăsurat de complexă; în țesătura sufletului său pot sta lucruri de nimeni bănuite. Nici după cele mai lungi și mai atente conviețuiri nu ne putem socoti în drept de a judeca pe altul. În fiecare dintre noi sălășluiesc atâtea puteri și slăbiciuni, atâtea frumuseți și lucruri urâte, încât cu greu am putea alege adevărul și împărți dreptatea. Numai o închipuire neîntemeiată despre natura făpturii noastre ne poate face să apucăm pe o cale atât de pripită și inumană. Cine îți dă dreptul de a judeca pe altul? De unde această calitate supraomenească? Este cineva dintre noi fără de greșală? În genere, omul este înclinat a fi foarte iertător față de sine și foarte aspru față de alții. Iisus, în fața oamenilor care voiau să omoare cu pietre femeia păcătoasă, a spus: «Cine dintre voi este fără de păcat să arunce cel dintâi cu piatra». Oamenii, la auzul acestor cuvinte, s-au înspăimântat și au dat cu toții înapoi. I-a muștră conștiința. Tainele sufletului omenesc, neputința noastră de a le pătrunde și natura noastră slabă nu ne îndreptățesc să ne ridicăm ca judecători. Judecătorul cel drept este numai Dumnezeu”. Amin.*

5. Duhul curăției

În acest Post Mare, călăuzindu-ne de rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, ne-am propus, cu ajutorul lui Dumnezeu, să scăpăm de patru duhuri rele, și-n locul lor să cultivăm patru duhuri bune, iar cele patru duhuri bune stau în spatele unor virtuți. Și, încă o dată, repetând textul rugăciunii, ne vom aduce aminte că până acum ne-am oprit la cele patru duhuri rele de care vrem să scăpăm: *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert nu mi-l da mie. Iar duhul curăției, al*

gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale. Așa, Doamne, Împărate, dăruiește-mi să-mi văd greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin

Ne-am oprit până acum la duhul trândăviei, la duhul griii de multe, la duhul iubirii de stăpânie și la duhul grăirii în deșert. Începând din această duminică ne vom opri la cele patru duhuri bune, sperând că pe cele patru duhuri rele, cu ajutorul lui Dumnezeu, le-am izgonit din sufletul nostru. Și primul dintre duhurile cele bune pe care le pomenește Sfântul Efreem Sirul este duhul curăției.

A vorbi de duhul curăției în ziua de astăzi este pe cât de actual și necesar, pe atât de ciudat, pentru că lumea în care trăim noi este dominată de duhul erotismului și al necurăției. Prin toate mijloacele media se revarsă peste lume spurcăciune. Și dacă toată ziua, în toate publicațiile, în toate emisiunile de la radio sau de la televizor, suntem îndemnați la necurăție, până la urmă ne obișnuim cu această stare de lucruri. Or, Biserica trebuie să grăiască și să nu tacă: *Doamne, duhul curăției dăruiește-mi-l mie slugii tale*, că e o mare virtute duhul curăției, al purității. Pentru tineri fecioria curată, pentru oamenii căsătoriți patul neîntinat, cum citim la rugăciunea de la căsătorie. Sunt lucruri care, pentru creștinii de odinioară, erau de necomentat. Pentru creștinii de astăzi, care se confruntă cu relativizarea tuturor virtuților, este un lucru la care ar trebui să mediteze. Oricum, din Sfânta Scriptură eu vă voi da trei locuri în care suntem îndemnați să medităm la curăția vieții noastre. Maria Egipteanca și-a pierdut curăția vieții sale, a trăit oarecum în spiritul omului de astăzi, a omului postmodern, dar din fericire pentru ea, a fost o clipă când a făcut o întoarcere de o sută optzeci de grade, și-a sfințit viața și a ajuns venerată de întreaga creștinătate. Am zis că o să vă dau trei citate din Sfânta Scriptură în care tinerii sunt îndemnați să aibă o feciorie curată și creștinii noștri căsătoriți să aibă patul neîntinat de desfrânare.

Sfântul Pavel, în prima Epistolă către Corinteni, în capitolul 6, începând cu versetul 15, scrie lucrul următor: *Au nu știți că trupurile voastre sunt mădularele lui Hristos? Luând deci mădularele lui Hristos le voi face mădularele unei desfrânate? Nicidecum! Sau nu știți că cel ce se alipește de desfrânată este un singur trup cu ea? «Căci vor fi – zice Scriptura – cei doi un singur trup». Iar cel ce se alipește de Domnul este un duh cu El. Fugiți de desfrânare! Orice păcat pe care-l va săvârși omul este în afară de trup. Cine se dedă însă desfrânării păcătuiește în însuși trupul său. Sau nu știți că trupul vostru este templu al*

*Duhului Sfânt care este în voi, pe care-L aveți de la Dumnezeu și că voi nu sunteți ai voștri? Căci ați fost cumpărați cu preț! Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu. Așa concepe Sfântul Pavel viața și așa ar trebui să o concepem și noi. Dar nu numai Sfântul Pavel, ci Însuși Domnul nostru Iisus Hristos în mai multe locuri; eu vă citesc acum din Evanghelia după Matei, capitolul 19, începând cu versetul 9: *Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, și se va însura cu alta, săvârșește adulter; și cine s-a însurat cu cea lăsată săvârșește adulter.* Să știți că niciodată nu au fost atâtea divorțuri ca în zilele noastre. Ori n-a fost dragoste adevărată la început, ori tinerii noștri privesc cu superficialitate această mare taină care îl unește pe bărbat cu femeia lui pentru totdeauna. Statisticile, pe care nu le pot reproduce acum exact, ne spun că, îngrozitor, mai bine de jumătate dintre căsniciile se desfac. Așa că, e bine să medităm la duhul curăției.*

Încă din Vechiul Testament, înțeleptul Solomon, în Cartea Pildelor, într-o exprimare metaforică, sensibil, încearcă să sublinieze cât de prăpăstioasă este această patimă a desfrâului, a întinării trupești. În Cartea Pildelor, capitolul șapte, începând cu versetul șase, relatează următoarea întâmplare grăitoare: *Odată stam la fereastra casei mele și priveam printre gratii. Și am zărit printre cei lipsiți de minte, am văzut un tânăr fără pricepere. El trecea pe uliță pe lângă colțul casei ei și se îndrepta către locuința ei. Era în amurgul serii unei zile, când se lasă umbra și întunericul nopții. Și, iată, o femeie îl întâmpină, având înfățișare de desfrânată și cu prefăcătorie în inimă; Aprigă și de neținut în frâu, picioarele ei nu se mai odihneau în casă; Când în casă, când afară, stând la pândă lângă orice colț. Ea îl apucă și-l sărută și cu o căutătură obraznică îi zise: «Trebuia să aduc jertfe de pace; astăzi am împlinit făgăduințele mele; Pentru aceasta am ieșit în întâmpinarea ta, ca să te caut și, iată, că te-am găsit. Cu scoarțe am gătit patul meu, cu așternuturi de in din Egipt, cu miresme am stropit patul meu, cu mir, aloe și chinamon. Vino, să ne îmbătăm de iubire până dimineață, să ne cufundăm în desfătări de dragoste. Că bărbatul meu nu este acasă, plecat-a la drum departe, luat-a cu dânsul o pungă cu bani și se va întoarce acasă la lună plină!» Ea îl ademini prin mulțimea cuvintelor ei și-l smulse prin graiurile ademenitoare ale buzelor sale; El începu să meargă dintr-o dată după ea, ca un bou la junghiere și ca un cerb care se zorește spre capcană, Până când o săgeată îi străpunge ficatul; după cum o pasăre grăbește spre laț și nu-și dă seama că acolo își sfârșește viața. Și acum, fiule, ascultă-mă și ia aminte la cuvintele gurii*

mele! Inima ta să nu se plece spre căile ei și nu te rătăci pe potecile ei. Căci ea a rănit pe mulți și pe foarte mulți i-a omorât. Casa ei sunt căile iadului, care duc la cămările morții.

Am putea lua și alte texte din Sfânta Scriptură, din care reiese cât de mare este acest duh al curăției, cât de important, și cât de prăpăstioasă este întinăciunea, desfrânarea, duhul erotic care stăpânește astăzi peste o lume întreagă.

În continuare, am să vă redau câteva rânduri pe care le-am scris gândindu-mă tocmai la tinerii noștri elevi de liceu și studenți. S-ar putea ca lucrurile până astăzi să fi mers mult mai departe, dar eu cred, totuși, că cele scrise sunt actuale și sunt la subiect. Adică întăresc această rugăciune a noastră către Dumnezeu când Îi zicem: „iar duhul curăției dă-mi-l mie slugii tale”.

Zi de zi întâlnesc în cale tineri, băieți și fete, plini de viață. Se manifestă fiecare în funcție de temperamentul și manierele pe care a reușit să și le însușească. Oricum s-ar manifesta îi privesc cu drag și cu nădejde. Mă gândesc cum, cu zeci de ani în urmă, fiind de vârsta lor, înspre sfârșitul liceului, țineam să le scriu celor apropiați, ca amintire, câteva versuri: „Născut dintr-un crâmpei de soare / Și o fărâmă de pământ, / Firul curat, gingaș și sfânt / Îmbobocește și dă-n floare”.

Timpul a trecut, modul nostru de a privi lucrurile ar putea părea anacronic, dar ființa omenească a rămas aceeași. Chiar dacă vocabularul tânărului este astăzi mai vulgar, chiar dacă influențat de mediu începe o viață sexuală precoce, chiar dacă drogurile, alcoolul și țigările gustate la început din curiozitate îl fac dependent de ele, totuși el a fost făcut de către Dumnezeu „fir curat, gingaș și sfânt”. Graba, însă, de-a da „roade” înainte de vreme, înainte ca bobocul să înflorească și să se maturizeze, poate distruge totul.

De aceea m-am gândit că e bine să le adresez prietenilor noștri tineri câteva rânduri, de la inimă la inimă, fără intenția de a-i dădăci sau a le ține o predică. Doresc doar ca cele scrise să se constituie într-o discuție sinceră între doi prieteni. Poate voi reuși, în felul acesta, să previn o catastrofă, acum nebănuită, dar, mai târziu, trăită din plin. Am văzut cum au căzut și s-au nenorocit mulți tineri care, din nefericire, n-au fost preveniți la vremea potrivită asupra primejdiilor ce-i împresoară.

Educația pe care o primim astăzi are mari carențe. Adeseori omul e privit doar din punct de vedere biologic, ca un biet animal rațional, și nici măcar atât. Pentru că, dacă biologicului din el i s-ar da cinstea cuvenită, grija de a-l feri de

tot ceea ce-i dăunează ar fi mult mai mare. Nu mai pomenim de faptul că se face abstracție totală de dimensiunea spirituală a omului. „Nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt care este în voi, zice Sfântul Pavel, pe care-l aveți de la Dumnezeu și că voi nu sunteți ai voștri? Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu” (1 Corinteni 6, 19-20). Așadar și trupul și sufletul își au valoarea lor.

Educația sexuală ce se face în școală, adeseori, este o contra-educație. Tinerii sunt priviți doar ca niște simple viețuitoare reproducătoare, fără a i se da sexului și dimensiunea spirituală pe care o are, în cadrul comuniunii dintre un bărbat și o femeie. Orice tânăr, însă, este un unicat, „un fir curat, gîngăș și sfânt”, alcătuit ca o ființă minunată din pântecul maicii sale (Psalmul 138, 13-14). An de an în ființa sa apar lucruri noi. Poate că perioada cea mai importantă, din acest punct de vedere, este adolescența. Ea este situată între copilărie și maturitate. Precedată de pubertate, perioadă în care au loc în organism transformări în urma cărora tânărul devine apt pentru reproducere, adolescența se caracterizează prin fiorul sublim și nou al iubirii. Între treisprezece și douăzeci de ani primăvara iubirii bate la poarta sufletului. Când citeai, cu câțiva ani mai înainte, cărți cu îndrăgostiți nu le dădeai prea mare importanță. Poate credeai că aceste lucruri sunt nimicuri. Acum îți dai seama că ele sunt probleme serioase.

Ai întâlnit o persoană care te fascinează. Vălul ți-a căzut de pe ochi. Până acum te gândeai numai la tine. Acum ai descoperit o altă ființă, o persoană ce ți-e nespus de dragă. O persoană al cărei farmec te-a captivat. O persoană care ți-e mai scumpă decât tine însuși. O persoană care ai dori să-ți aparțină toată viața și căreia ai vrea să-i oferi proiectele tale, succesele tale, munca ta, iubirea ta. Când ești lângă ea te simți bine, când ești departe îi simți lipsa. O lume nouă ți se deschide în fața ochilor: lumea încântătoare a iubirii.

Întrebarea serioasă ce se pune este: până unde trebuie să mergi cu partenerul tău? Până la relația sexuală? Filmele erotice pe care le vezi pe toate canalele, revistele porno ce stau pe toate tarabele, te vor îndemna să faci acest lucru. Ba, din nefericire, și o educație sexuală rău înțeleasă tot într-acolo te va îndrepta. Ești aduc și argumente „medicale” și „științifice”.

Te poate încerca și un complex de inferioritate. Colegii tăi, prietenii tăi, au făcut-o. De ce să n-o faci și tu? Eu îți spun să n-o faci. Va veni și vremea sexului. Mai sunt tineri integri care n-o fac până la căsătorie. Dacă ești cu adevărat bărbat poți spune și nu. Mulți adolescenți îi respectă tocmai pe cei care au curajul

să fie ei înșiși, să nu le pese ce spun alții, chiar cu riscul de a fi persiflați sau luați peste picior.

Duhovnicii, dacă ar putea vorbi, și-ar putea arăta o mulțime de tineri care duc o luptă susținută și biruie. Chiar și medicii, dacă sunt cinstiți, îți vor spune că abținerea nu-i dăunătoare, ci dimpotrivă. Doctorul Meyer scria că: „pretextul fatalității pasiunii este o enormă minciună, ale cărei consecințe teribile strică omenirea... înfrânarea e posibilă. Mii de oameni au dovedit-o. Au afirmat aceasta oameni care se bucură de cea mai mare autoritate și pe care nu-i putem acuza de exagerări. Nu lipsește puțința, ci voința”.

Sigur că e foarte dificil, în relațiile cu prietena ta sau cu prietenul tău, să știi cât îți poți permite. Când începi să-ți pui această problemă ai în minte un număr de comportamente concrete de la ținutul mâinii, de la sărut și pipăit, până la relații intime. Sunt foarte greu de stabilit dinainte limite precise.

Vă puteți decide să nu vă angajați în relații intime, iar jocurile sexuale care duc la acestea să fie evitate. Emoțiile însă, pot deveni atât de explozive și pasiunea atât de puternică încât să fiți la un pas de cădere. Pe de altă parte, este firesc ca două persoane ce se cunosc, se bucură una de cealaltă și se prețuiesc, să treacă de la gesturile timide de afecțiune la sărutări și mângâieri.

Deși asupra acestui aspect al prieteniei ne vom opri în capitolul următor, totuși anticipez că meditația serioasă la sensul vieții voastre, în calitate de fii ai lui Dumnezeu și purtători ai chipului Său, vă va da o perspectivă corectă de abordare a sexualității în ce are ea frumos și creator. Trebuie să știți că instinctul sexual este un adversar violent și puternic. El te orbește și te târăște înspre plăceri josnice. Într-un om fără voință el își atinge întotdeauna ținta. Și ce urmează? Onoarea și demnitatea ta sunt dărâmate și tu te prăbușești.

Aceste cuvinte le-am scris cu gândul la tinerii noștri care poate citesc rugăciunea Sfântului Efrem Sirul, în care Îi cerem lui Dumnezeu: *Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale. Amin.*

6. Duhul gândului smerit

Sfântul Efrem Sirul, în rugăciunea lui minunată rostită în Postul Mare, pomenește de patru patimi grele pe care trebuie să le dezrădăcinăm și de patru virtuți importante pe care trebuie să le punem în locul lor. Ne spune

Sfântul Efrem că în spatele fiecărei patimi stă un demon, după cum în spatele fiecărei virtuți stă un înger. Cele patru patimi pomenite de Sfântul Efrem le-am analizat, iar din cele patru virtuți am analizat deja una, așa că astăzi vom continua cu cea de-a doua. Vă readuc aminte ce zicea Sfântul Efrem Sirul: *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert nu mi-l da mie*, iar apoi pomenea cele patru virtuți: *Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale*. Ne oprim azi, așadar, asupra gândului smerit.

E mare lucru să fii smerit! Biserica pune în contrapondere marea patimă a mândriei cu marea virtute a smereniei. Din Sfânta Scriptură am putea citi nenumărate texte. Vă citesc doar două în care patima mândriei, patima trufiei, este urgisită. Sfântul Iacov, în epistola sa, în capitolul patru, în versetul șase, zice: *Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har*. Nu e singurul loc. În Evanghelia după Luca, capitolul optsprezece, Însuși Mântuitorul ne dă pilda cu vameșul și fariseul. Amândoi s-au urcat la templu să se roage, numai că s-a dus acasă folosit doar vameșul cel smerit. Mântuitorul a tras acolo o concluzie: *fiindcă oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța*.

Referitor la gândul smerit au meditat foarte mulți părinți. Avva Dorotei, referindu-se atât la mândrie cât și la smerenie, zice că fiecare dintre ele are două trepte. Mândria, pe prima treaptă raționează cam așa: *eu sunt mai bun decât semenul meu, eu sunt mai înțelept decât colegul meu, eu sunt mai milostiv decât prietenul meu și așa mai departe. Dacă nu ne revenim în noi înșine și găsim o sumedenie de calități reale sau închipuite, și dacă mergem pe acest mod de a gândi, ajungem la o a doua măsură, la o a doua treaptă a mândriei. Pe prima treaptă greșim împotriva semenului nostru: eu sunt mai bun ca el, eu sunt mai milostiv ca el, eu sunt mai frumos ca el. Dacă ajungem pe a doua treaptă greșim împotriva lui Dumnezeu. Ce zicem noi atunci: eu sunt mai înțelept decât colegul meu, dar înțelepciunea asta nu mi-a dat-o nimeni, e a mea, nu vine de la Dumnezeu. Eu sunt mai bun decât colega mea, iar bunătatea aceasta îmi aparține, este proprietatea mea. Mergând așa mai departe, păcătuim împotriva lui Dumnezeu. În ceea ce privește smerenia, avva Dorotei spune că sunt tot două trepte: pe prima treaptă omul smerit zice așa: eu am un pic de înțelepciune, dar colegul meu are cu mult mai mult. Eu sunt un pic deștept, dar colegul meu este mult, mult mai deștept. Eu sunt un pic frumos, dar colega mea este foarte frumoasă. Și dacă mergem pe această cale a virtuții, ajungând pe a doua treaptă,*

vom raționa cam așa: eu sunt un pic deștept, dar nici deșteptăciunea aceasta nu e de la mine, ci mi-a dat-o Dumnezeu. Eu sunt un pic isteț, dar istețimea aceasta nu e de la mine, ci mi-a dat-o Dumnezeu. Până la urmă ce am eu? N-am nimic ce să nu fi primit! Și atunci de ce să mă laud cu ele ca și cum ar fi ale mele? Așa gândeste omul care are smerenie, omul cu gând smerit.

Atunci, ne dăm seama de ce Sfântul Efrem Sirul îi cerea lui Dumnezeu aceste patru virtuți: duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale.

În continuare vă voi reda câteva fraze scrise de Ernest Bernea referitoare la trufie: Toată educația noastră, tot exemplul ce l-am avut ne-au îndemnat să mergem pe calea acestei încrederi fără măsură în însușirile noastre individuale. Căci ce este altceva trufia decât o supraprețuire a puterilor noastre și o trăire în orizontul ei. Trufia este o atrofiere a măsurii și a bunului simț, este sentimentul prețuirii fără limită a ființei noastre. De aceea, fece ins în parte se simte deținătorul adevărului și se crede centrul lumii. Individul a ajuns un univers închis. Omul trufaș, necunoscând alt adevăr decât pe sine, nu a putut cunoaște nici mila, nici dragostea, nu l-a cunoscut nici pe Dumnezeu.

Încrederea în atotputernicia rațiunii, a științei și a tehnicii au mers mână în mână cu îndumnezeirea omului. S-a crezut că, înălțându-se neîntemeiat până dincolo de puterile sale, până dincolo de firea și sensul existenței sale, omul se poate mântui. Roadele acestei atitudini au început a fi culese.

Individualismul și egoismul vieții moderne au închis omului porțile de ieșire. Omul nu a mai putut vedea nimic din cele ce cădeau dincolo de el, iar îndreptarea omului vine tocmai de aici; din puterea înțelegerii sale că este parte dintr-o realitate care-l depășește și din orientarea faptei sale către o viață organică și firească.

Această așezare înseamnă însă o recunoaștere sinceră a micimii și a slăbiciunii noastre. Ce om, care mai are în el o fărâcă de omenie, nu și-a dat seama, cel puțin o dată, de povara ce-i apasă umerii prin soarta ce i-a fost dată? Cine nu a trăit, sentimentul mirării și al minunilor care îl înconjoară? Cine nu s-a înspăimântat că poate fi singur în ceata acestor lumi pe care mintea nu le poate cuprinde și inima le bănuie numai că există cumva? Cine nu a trăit în fața fenomenelor neprevăzute și nestăpânite, cosmice și istorice, un sentiment de teamă și de slăbiciune?

De unde atunci trufia? De unde gândul de stăpân al lumii, când picioarele omului se clătină atât de ușor? Desigur, dintr-o orbire, dintr-o deformare

interioară, din falsă și nefirească așezare a omului, din îngustarea orizontului său spiritual.

Omul este mare abia atunci când se recunoaște mic, când își recunoaște slăbiciunile. Pascal spune într-un capitol din *cugetările sale*: „*La grandeur de l'homme est grande en ce qu'il se connait miserable*”.

Astăzi avem nevoie de o fierbere nouă a conștiinței. O adâncire a simțirii este necesară pentru îndreptarea omului. Una din căile care îl pot pune în stăpânirea luminii și îl pot face mai bun și mai pur este umilința. Lumea care îl înconjoară și însușirile sale interioare îl creează, dar îl duc totodată la pierzanie pe om. Totul ține de conștiința noastră, de felul cum știm să ne rânduim gândul și fapta. Umlința, opusă trufiei, este virtutea care se naște din sentimentul fragilității noastre, a slăbiciunii naturii omenești; ea este legată de firea omului încărcat de păcatul originar. Se crede de aci că umilința este ceva decadent, că exprimă o anumită lipsă, o slăbiciune interioară. Acei care văd lucrurile în acest fel – și se găsesc și filosofi reputați printre ei – judecă umilința în contingent și în temporal, o judecă exterior. De aceea, o socotesc ca pe o stare interioară specifică sclavilor.

O deosebire trebuie să o facem încă de la început. Umlința nu trebuie văzută în latura ei socială, în aparițiile degradante ale lipsei de personalitate, – pe care această virtute o presupune dimpotrivă cu tărie – ci trebuie văzută în înțelesul ei adevărat, în sens existențial, așa cum am încercat să-i desprindem noi înșine sensul în rândurile de mai sus. Umlința nu înseamnă și nu naște din servilism, pentru că ea este forța interioară, expresie a trăirii noastre pe treptele superioare ale lumii acesteia. Umlința este una din căile prin care omul ia cunoștință de starea sa și de sensul existenței sale. Prin umilință, omul nu se înjosește, nu se năruie pe sine, ci se înalță, se zidește. Recunoașterea slăbiciunii noastre înseamnă dovada unei adevărate forțe. Pentru ca cineva să meargă pe calea umilinței, concepută în sens ontologic, trebuie să dispună de o mare forță interioară. Această virtute reprezintă o forță morală unică, pe calea căreia omul se dovedește puternic, nu în lumea aceasta a contingentelor, în lumea noastră înconjurătoare. Umlința, ca forță morală trebuie judecată în spiritual, nu în temporal.

De aici înțelegem natura ei, în acest fel străbatem adevăratul său cuprins. Ceea ce socotesc obișnuit oamenii drept putere sunt numai lucruri efemere și sentimente degradante. Forța omului nu este în raport direct cu întinderea stăpânirii sale lumești, sociale sau materiale, nu înseamnă nici ambiție,

vrăjmășie sau acte de dominație, ci cu mai multă dreptate, poate fi găsită alături de cumpătate și sărăcie, poate fi găsită alături de bunătate, de dragoste și de milă. Este mai puternic omul care se înfrânează decât acela care, cu toată tăria sa aparentă, se lasă purtat de elementele inferioare ale ființei sale morale. Este mai puternic omul care se stăpânește pe sine, decât acela care stăpânește pe alții.

Omul care rezistă tendințelor de mărire, acela care e corect situat în existență și deplin stăpân pe însușirile sale spirituale, omul care își împlinește legea scrisă în firea și destinul său și care nu tremură în fața morții, ci doar în fața lui Dumnezeu, nu mai poate fi socotit un om slab.

Umilința este o cale a renunțării prin care numai „individul” poate fi distrus, dar omul, ființa spirituală, poate fi mântuit. Umilința înseamnă depășire, înseamnă creștere prin ceea ce este dincolo de existența noastră aparentă. De aceea, ea nu înseamnă depresiune, decădere, moarte, ci dimpotrivă întărire, înălțare și înviere. Judecată în roadele ei materiale și formale, umilința poate însemna slăbiciune, poate să însemne retragere. Văzută, însă, în roadele ei spirituale, ea este o cale ce duce către biruința luminii nestinse. Amin.

7. Duhul răbdării

Continuăm analizarea rugăciunii specifice Postului Mare, rugăciune scrisă de Sfântul Efreim Sirul. Vă reamintesc că, în rugăciunea sa, Sfântul Efreim Îi cere lui Dumnezeu să ne scape de patru duhuri rele, patru duhuri care promovează patru patimi rele, și în locul lor să ne ajute să punem patru virtuți; să chemăm în ajutor patru duhuri bune. Vă aduc aminte textul rugăciunii: *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert nu mi-l da mie – pe acestea le-am dezbătut deja. Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale.*

În lumea în care trăim noi sunt foarte multe necazuri și ispite. Sfinții Părinți au meditat asupra lor și ne spun că, în general, încercările, ispitele, vin din trei părți: de la firea noastră slabă, de la semenii noștri și unele vin direct de la diavol. Când ne confruntăm cu ele, cu ispitele, cu necazurile, cu greutățile, trebuie să punem în lucrare o virtute mare, virtutea răbdării: *Doamne, duhul răbdării dăruiește-mi-l mie slugii Tale.*

Sfântul Maxim Mărturisitorul, meditănd și el la această realitate – că în această lume sunt multe necazuri și încercări, zice așa: *Dumnezeu ne conduce înspre țintă, înspre capătul drumului nostru, cu ajutorul a două mijloace: pe de o parte pronia, în virtutea căreia ne răsfață cu toate bunurile Lui, iar dacă nu înțelegem, datorită calității Sale de pedagog absolut, ne conduce înspre țintă cu judecata, cu necazurile. În focul necazurilor și al încercărilor, așadar, trebuie să punem în lucrare o virtute mare: virtutea răbdării. Ziceam că necazurile, încercările, vin din trei părți: vin de la firea noastră slabă, vin de la semenii noștri și vin și de-a dreptul de la diavol.*

Isus fiul lui Sirah, în cartea sa, în capitolul 2, ne atenționează că atunci când ne-am hotărât să fim oameni buni, să-L slujim pe Dumnezeu, să ne așteptăm la multe necazuri și încercări. Am să vă citesc primele șase versete: *Fiule! Când vrei să te apropii să slujești Domnului Dumnezeu, gătește-ți sufletul tău spre ispită. Încordează inima ta și fi tare și să nu te tulburi în timpul încercării. Lipește-te de Domnul și nu te depărta, ca să fii înălțat la sfârșitul vieții. Tot ce ți se va întâmpla, primește cu plăcere și în necazurile tale fi îndelung-răbdător. Că în foc se lămurește aurul, iar oamenii cei plăcuți Domnului, în cuptorul smereniei. Crede în El și-ți va ajuta ție, îndreptează căile tale și nădăjduiește în El. Ispite, necazuri, greutatea care vin din toate părțile; în focul încercărilor trebuie să fim îndelung răbdători!*

Frățiile voastre, toți îl cunoașteți din Sfânta Scriptură pe dreptul Iov, om plăcut lui Dumnezeu, binecuvântat cu o casă mare, cu copii mulți, cu bunuri, cu animale, la un moment dat a fost tare încercat. Încercările lui se datorau diavolului. Iov rămâne un exemplu de îndelungă răbdare, pentru că toate chinurile s-au încununat cu izbăvirea, cu mântuirea lui. În cartea lui Iov, în capitolul 1, începând cu versetul 13, citim lucrul următor: *Și într-o zi, când feciorii și fetele lui Iov mâncau și beau vin în casa fratelui lor mai mare, a sosit un vestitor la Iov și i-a spus: «Boii erau la arătură și asinele pășteau pe lângă ei; Atunci Sabeenii au năvălit asupra lor, au pus mâna pe vite, și pe robi i-au trecut prin ascuțișul sabiei. Și am scăpat numai eu singur și am venit să-ți dau de veste!» Nu a sfârșit vorba bine și altul a sosit și a spus: «Focul lui Dumnezeu a căzut din cer și a ars oile tale și pe robii tăi și i-a mistuit. Și am scăpat numai eu singur și am venit să-ți dau de veste!» Nu a sfârșit vorba bine și altul a sosit și a spus: «Caldeii, împărțiți în trei cete, au dat năvală peste cămilele tale și le-au ridicat și pe robi i-au trecut prin ascuțișul sabiei. Și am scăpat numai eu singur și am venit să-ți dau de veste!» Nu sfârșise vorba bine și altul a sosit și a*

spus: «Feciorii tăi și fetele tale mâncau și beau vin în casa fratelui lor mai mare, Și iată că un vânt puternic s-a stârnit dinspre pustiu și a izbit în cele patru colțuri ale casei și casa s-a prăbușit peste tineri, și ei au murit. Și am scăpat numai eu singur și am venit să-ți dau de veste». Atunci Iov s-a sculat și-a sfâșiat veșmântul, s-a ras pe cap și, căzând la pământ, s-a închinat, Și a rostit: «Gol am ieșit din pântecul mamei mele și gol mă voi întoarce în pământ! Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat!» Și întru toate acestea, Iov nu a păcătuit și nu a rostit nici un cuvânt de hulă împotriva lui Dumnezeu. Și a rămas Iov prototipul de răbdare, Iov cel mult răbdător.

În Noul Testament, Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Romani, capitolul 5, în versetul 3 și următoarele zice așa: *ne laudăm și în suferințe, bine știind că suferința aduce răbdare, Și răbdarea încercare, și încercarea nădejde, iar nădejdea nu rușinează pentru că iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre, prin Duhul Sfânt, Cel dăruit nouă.* Iar Sfântul Apostol Iacov în epistola sa, referitor la răbdare, ni-l dă exemplul de răbdare tot pe dreptul Iov, în capitolul 5, versetele 10 și 11: *Luați, fraților, pildă de suferință și de îndelungă răbdare pe proorocul care au grăit în numele Domnului. Iată, noi ferim pe cei ce au răbdat: ați auzit de răbdarea lui Iov și ați văzut sfârșitul hărăzit lui de Domnul; că mult-milostiv este Domnul și îndurător. Și exemplele ar putea fi nenumărate, de oameni care, punând în lucrare această mare virtute a răbdării, până la urmă, cu ajutorul lui Dumnezeu au ajuns la liman.*

Vă voi reda în continuare câteva versuri din folclorul monahal care evidențiază tocmai importanța și sublimitatea virtuții răbdării. Poezia se numește „Răbdare și smerenie”:

*Într-o zi de iarnă rece, zi de-ngheț, de pâclă deasă,
Coborau Avva și Fiul din pustie înspre casă.
Gânduri sfinte, doruri multe le-nălța în mers avântul,
Și luați de-nflăcărare, nici nu mai vedeau pământul.
Când Avva încetă pasul și voios așa grăiește:
- Frate dragă, să dea Domnul, cum frăția noastră crește,
Pildă vie de virtute pretutindenea să fie.
Însă asta, ține minte, nu-i deplină bucurie.
Merg cât merg și zice iarăși: - Dacă frații cu putere,
Și cu nume mare-n lume, ar da orbilor vedere,
Și sărmanilor muți, frate, le-ar îngădui vorbirea
Și-ar scăpa pe veci de diavoli toată, toată omenirea,*

Morții chiar de patru zile, de-ar ajunge să-i învie,
Să știi, frate, că aceasta nu-i deplină bucurie.
Câțiva pași și iar îl cheamă: Frate dragă, frate ascultă,
Dacă frații noștri simpli ar avea știință multă,
Ar grăi în limbi străine, și cu har ca și profeții
Ar citi în minți, în inimi, toate tainele vieții,
Blânda Domnului oiță, tu să știi și toți să știe,
Că în toate aceste daruri nu-i deplină bucurie.
Și pornesc pe drum. Dar iarăși tot Avva vrea să-i vorbească,
Și îi zice: - Frate dragă, dacă limba îngerească,
Ar vorbi-o-n viață frații, și-ar cunoaște toată calea
Stelelor strălucitoare, taina ce-o îngroapă valea;
Oameni, animale, plante, să cunoască, să descrie;
Nici în astea, frate dragă, nu-i deplină bucurie.
Merg puțin și iar s-aude glasul dulcelui Părinte:
Frate dragă, dacă frații cu potop de vorbe sfinte
Ar încreștina tot omul, oricât de păgân să fie,
Nici în asta, frațioare, nu-i deplină bucurie...
Mult vorbind așa pe cale, tot cu mare-nsuflețire,
Pe Avva învățăcelul îl întreabă cu uimire:
Spune-mi deci, Părinte sfinte, unde poate atunci să fie,
Cum aflăm aici pe lume noi deplină bucurie?
Avva grabnic îi răspunde: - Dacă noi acasă frate,
Am ajunge ruți de foame, înghețați de frig și-am bate
Să ni se deschidă poarta. Iar portaru-n toate bune,
Ne-ar lua de hoți și vorbe de batjocură ne-ar spune,
Și afară-n ger pe noapte, ne-ar lăsa fără păsare.
Iar noi fără să ne plângem, blânzi și pașnici cu răbdare,
Le-am primi ca meritate, pentru sfânta veșnicie.
Frate dragă, asta-nseamnă o deplină bucurie.
Dacă noi, constrânși de noapte, am tot bate mai cu silă,
Și portarului mai dulce ne-am ruga să-i fie milă,
În lavră să ne primească. El de ciudă, foc și pară
Cu-o prăjină noduroasă ar ieși la noi afară,
Și trântindu-ne-n zăpadă ne-ar lovi ca scos din fire,
Iar apoi, zdrobiți, departe ne-ar goni de mănăstire...

*Și noi blânzi, ca mieii, frate toate le-am răbda-n tăcere,
Amintindu-ne de cruce, cum și Domnul nostru cere.
Crede-mă, aceasta, frate, e deplină bucurie.
Căci sunt multe daruri sfinte, însă nu toți vor să știe
Că-ntre toate: a te-nvinge, a te umili-n răbdare.
Din iubire către Domnul, este darul cel mai mare. Amin.*

8. Duhul dragostei

Iată-ne ajunși la ultima cerere din rugăciunea Sfântului Efrem Sirul. Vă readuc aminte toate cele opt cereri: *Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert, nu mi-l da mie. Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-mi-l mie, slugii Tale.*

Despre duhul dragostei, la această virtute teologică vom medita acum împreună. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola întâi către Corinteni, capitolul 13, zice: *acum rămân acestea trei: credința, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea.* E greu de definit această virtute. Dacă ne uităm în dicționarul explicativ al limbii române, găsim o definiție foarte plată. Scrie acolo că dragostea este un *sentiment de afecțiune pentru cineva sau ceva*. Foarte puțin. De fapt, dragostea nici nu are o definiție. Totuși, Sfântul Ioan Teologul – apostolul iubirii, cel ce a fost răpit în rai, în prima sa Epistolă, dă o definiție dragostei, sau mai bine zis dă o definiție lui Dumnezeu, care este dragoste, iubire. În capitolul 4, versetul 8, zice așa: *Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire. Dumnezeu este dragoste. Așa că înțelegem mult mai mult de aici decât din dicționar, care zice că dragostea este un sentiment de afecțiune pentru cineva sau ceva.*

Ținem să subliniem că dragostea nu e o teorie, nici nu este ceea ce se cântă la radio sau la televizor – de multe ori vorbe goale. Dragostea e mult mai mult. Dragostea care nu poate fi definită, dragostea care unește fiind Dumnezeu, sau Dumnezeu este dragoste, dragostea cea indefinibilă, se manifestă prin virtuțile pe care le pune în lucrare. Nu declarându-i cuiva dragoste ai dragoste față de el, ci comportându-te în așa fel încât dragostea ta să se vădească. De aceea, Sfântul Apostol Pavel zice că dragostea se vădește printr-o sumedenie de virtuți pe care le pui în lucrare. Acest imn al dragostei, scris în prima Epistolă

către Corinteni, capitolul 13, este extraordinar dacă este pus în practică: *De aş grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător. Și de aş avea darul proorociei și tainele toate le-aș cunoaște și orice știință, și de aş avea atâta credință încât să mut și munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Și de aş împărți toată avuția mea și de aş da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește. Dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare - iată, virtuțile după care o cunoaștem: dragostea îndelung rabdă; rabdă orice, și bune și rele, dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată. Dragostea se manifestă concret față de celălalt căruia i-ai spus că îl iubești.*

Vă voi da două exemple de dragoste lucrătoare. *Era în timpul războiului, război crâncen, unde au căzut mulți soldați în luptă și o sumedenie au rămas răniți. Unul dintre cei ce au scăpat cu viață i se adresează căpitanului său: Domnule căpitan, dă-mi voie să mă duc să îl caut pe prietenul meu. Căpitanul i-a zis: Nu-ți dau voie. Prietenul tău dacă nu e aici, cu siguranță a căzut în luptă și ești în primejdie să cazi și tu, deci nu îți dau voie să te duci să îl cauți. Soldatul nu a ascultat, s-a dus să îl caute și peste un ceas a venit în spate cu un mort. El însuși s-a întors rănit. Căpitanul s-a enervat văzându-l și i-a zis: Spusu-ți-am că a murit și să nu îți riști viața? L-a ce ți-a folosit? Soldatul, fiind și el pe moarte, îi zise: O, domnule căpitan, am mare folos, pentru că atunci când l-am găsit nu murise încă, și m-a privit cu atâta duioșie și mi-a zis: Ioane, eram sigur că ai să vii să mă cauți. Aceasta este dragostea care merge până la jertfă. S-a dus, l-a căutat, a murit în spatele lui, chiar dacă și el a fost rănit și apoi a murit.*

Al doilea exemplu este din Pateric. *Trei frați din pustia Sketică, pentru a-și câștiga pâinea cea de toate zilele, s-au dus și s-au angajat să secere șazeci de arii de grâu, fiecare câte douăzeci, numai că unul dintre ei s-a îmbolnăvit chiar în prima zi și n-a putut secera. Fiind toți trei foarte buni prieteni, ceilalți doi au zis: să ne grăbim și să secerăm și postata lui. Așa au făcut, și pe când trebuia să fie gata holda, au secerat și ce se cuvenea să secere ei și ceea ce se cuvenea să secere fratele bolnav. Când a venit vremea să fie plătiți, au împărțit banii în trei. Fratele bolnav, care nu lucrase deloc, s-a împotrivit cu înverșunare și le-a zis: Nu se poate să primesc! Nu am lucrat, nu primesc! Atunci ei au zis: haideți să mergem la avva și cum va zice el, așa să facem. Așadar s-au dus la avva, iar*

acesta, când a auzit ce gând sfânt au, a bătut în clopot, a adunat toată obștea și a zis: Veniți să vedeți dragostea lucrătoare prin iubire. Dragostea se face tuturor toate.

De această virtute a dragostei era preocupat Sfântul Efrem Sirul când a scris această rugăciune: dragostea care toate le poate, toate le crede, dragostea care nu cade niciodată. Altfel, dragostea aceasta teoretică sau senzuală, sentimentală, care e interesată pentru a-și satisface plăcerile sale mai mult decât a-i fi de folos celuilalt, dragostea aceasta nu e de nici un folos. Sfântul Ioan ne spune că *Dumnezeu este iubire și cel ce trăiește în iubire trăiește în Dumnezeu și cel ce nu iubește nu L-a cunoscut pe Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu iubire este. El precizează la sfârșitul capitolului lucrul următor: Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este! Pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească. Această poruncă avem de la El: cine iubește pe Dumnezeu, să iubească și pe fratele său (1 Ioan 4, 20-21).*

În cele ce urmează vă voi reda un eseu intitulat „Întâia dragoste” scris de Ernest Bernea:

Omul e singur și sărac, ca un ecou fugar printre stâncile unui munte. Omul e trist, făptură rătăcită și slabă, orfan al darurilor dumnezeiești, sărman al înțeleșului și bucuriei, poartă deschisă tuturor îngenunchierilor.

Om, omule bun, pune în cugetul și fapta ta întâi dragostea. Întâi dragostea... Nu dragostea nesățioasă, dragostea de bogăție, de putere, de stăpânire, ci dragostea de frumusețe, de lumină, de adevăr, dragostea-mângâiere, îndemn și creație. Nu dragostea care cere, vrea pentru sine, ci dragostea care dăruie, care hrănește pe altul. Nu dragostea sufletului pustiit, ci aceea a sufletului care se revarsă fluvial.

Dragostea este cheia și a veșniciei. Dragostea împrăștie urâtul, urâtul singurătății, topește răul, răul întunericului, alungă tiparele și hotarele, alungă potrivnicile; aduce pretutindeni ființă nouă și roditoare. Dragostea naște și pârguiește rodul, transfigurează și înalță sufletul; prin ea, dumnezeiasca față joacă focul luminilor de ape în lumea durerilor noastre. Acolo unde nu e dragoste, stăpânesc întunericul și urâtul, acolo unde nu e dragoste înfloresc trufia, pizma, nedreptatea și toate chipurile prostiei omenești.

Omul care nu iubește nu înțelege nimic din lumea lucrurilor văzute și ascunse. Graiul minunilor îi este cu desăvârșire închis. Acolo unde nu este dragoste nu este nici cunoștință adâncă. Este în firea omului să învingă prin dragoste.

Dumnezeul întrupat ne-a dezvăluit lumea nouă, adevărul, viața și puterea prin dragoste. Omul este om prin puterea dragostei sale. Să iubești un copac, o floare, un copil, o femeie, să iubești pământul aspru și cerul boltit albastru, să iubești totul, chipuri și sensuri, totul: joc, cântec, lumină, jocul și armonia cosmică, să iubești îndeosebi omul, fratele tău, bun sau ticălos, tare sau slab, să-l iubești pe Dumnezeu cu puterile tale însutite peste ființa ta legată de păcat.

Cine nu iubește, nu are simțuri; toate ferestrele, de la firicelul de iarbă la steaua ce clipește în liniștea depărtărilor, i se închid. Grăuntele de bine și frumos ce-l purtăm în inima noastră îl dezvăluie și-l crește dragostea...

Întâi dragostea. Dragostea care înflorește cireșul, care crește copilul, care satură flămândul, care mângâie răstignitul, dragostea lui Dumnezeu pentru creația Sa. Așa vine pacea, pacea desăvârșită, pacea raiului și a vieții veșnice. Pământul e ușor sub pasul tău, ușor ca arborul gândurilor pure, omule, lumina crește și înflorește pe buzele, pe ochii, pe cerul minunilor puse acolo de degetul lui Dumnezeu.

Când ai pornit să fii om să știi că dragostea e cea dintâi virtute, ea este semnul dezrobirilor. Cântecele tău se îneacă fără dragoste și mâna ta bâlbâie. Caută sâmburele vieții. E în tine! Amin.

POSTUL ADORMIRII MAICII DOMNULUI

Icoane smerite

1. Sfântul Ioan Iacov Hozevitul
2. Sfântul Cuvios Dometie cel Milostiv de la Râmeț
3. Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor
4. Părintele Benedict Ghiuș
5. Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria
6. Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae
7. Părintele Nicodim Măndiță
8. Mama Părintelui Petroniu Tănase

1. Sfântul Ioan Iacob Hozevitul

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața sa și experiențele minunate de după trecerea sa la cele veșnice

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea duhovnicească

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Am putea spune, după umilele mele cunoștințe, că Sfântul Ioan Iacob este singurul sfânt român din secolul al XX-lea care s-a născut în secolul al XX-lea și care a fost canonizat în același secol, după o perioadă foarte, foarte scurtă de la trecerea sa la Domnul. Mărturie stau, cum spuneam, atâția oameni care l-au cunoscut, cât și faptul că moaștele sale constituie mărturie a sfințeniei și a harului lui Dumnezeu purtător în ele”.

† ÎPS Ioan – Mitropolitul Banatului
(*Pe cărarea Raiului* – Convorbiri duhovnicești – Ed. Sophia)

2. Sfântul Cuvios Dometie cel Milostiv de la Râmeț

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și experiența duhovnicească a părintelui duhovnicesc de la Mănăstirea Râmeț

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea duhovnicească

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Părintele Dometie avea o vioișie duhovnicească pe care n-o găsești întotdeauna și care trebuie să fie caracteristica călugărului adevărat. El spunea așa: «Călugăr înseamnă chip frumos, să nu fi posomorât și crispat la chip, că nu e în duhul nostru». Mi-a plăcut filonul țărănesc, păstrat până la capăt. Pe urmă, avea acea delicatețe a sfinților despre care vorbește Părintele Stăniloae. Delicatețea face parte din structura marilor sfinți. La Părintele Dometie era o delicatețe față de maici, față de cei ce veneau; și putem să exemplificăm în multe feluri, prin multe gesturi, prin comportamente generale și prin gesturi ocazionale. El se încadrează la vorba aceea: *Iubește și fă ce vrei.*”

† ÎPS Serafim – Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord
(„Părintele Dometie Manolache, Sfântul de la Râmeț” – Revista *Lumea monahilor* nr. 98)

3. Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și experiența duhovnicească a părintelui duhovnicesc de la Schitul Rarău

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea duhovnicească

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „În februarie 1963 Șerban, fratele meu, a fost în mod neașteptat eliberat din închisoare. Acasă, primit cu o explozie de bucurie, primele cuvinte spuse de el au fost veștile despre tata și părintele Daniil (cum el îl numea pe Sandu Tudor); tata era în viață, însă părintele Daniil murise în urma unui atac cerebral în anul 1962. Am plâns cu hohote durerea pierderii sale; prin pierderea sa de prigonit pentru crezul său creștinesc, dispăruse dintre noi un mărturisitor autentic al credinței ortodoxe, iar eu pierdusem un îndrumător spiritual incomparabil, care sub aparența exigenței, chiar a severității, vibra de afecțiune sufletească deosebită pentru semeni.”

Ileana Mironescu
(În preajma lui Alexandru Mironescu – Ed. Renașterea)

4. Părintele Benedict Ghiuș

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și experiența duhovnicească a părintelui duhovnicesc de la Mănăstirea Antim

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea duhovnicească

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „La noi veneau mulți oameni interesați, care discutau cu tata teme noi, necunoscute mie. [...] Printre cei mai deosebiți oameni pe care i-am cunoscut atunci au fost și părintele Benedict Ghiuș, asistentul tatei la facultate, Ștefan Todirașcu și mai cu seamă poetul Vasile Voiculescu. Părintele Ghiuș era o personalitate distinsă, un om cu trăsături frumoase, clasice aș spune, care răspândeau în jurul său o aureolă de pace, de împăcare cu sine și cu ceilalți. Vorbea puțin, cu voce înceată, avea o cultură imensă și un limbaj de o rară eleganță. Întru totul era incredibil de modest.”

Lidia Stăniloae Ionescu

(Lumina faptei din lumina cuvântului. Împreună cu tatăl meu, Dumitru Stăniloae – Ed. Humanitas)

5. Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și experiența duhovnicească a părintelui duhovnicesc de la Mănăstirea Sihăstria

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea duhovnicească

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Părintele Cleopa era luminător de suflete, făcător de pace și aducător de bucurie. Lumina pe care o răspândea prin cuvântul vorbit și scris, prin faptă și mod de viețuire, era lumina harului Duhului Sfânt adunată permanent în suflet prin multă rugăciune pentru sine și pentru alții, prin post și nevoințe, prin citirea vieții și scrierilor Sfinților, dar și prin multă sfătuire cu oameni duhovnicești contemporani, precum și prin dragostea părintească pe care o avea față de oamenii simpli, smeriți, darnici și evlavioși din popor. Părintele Cleopa simțea duhovnicește prezența harului lui Dumnezeu în poporul răbdător și jertfelnic, iubitor de Hristos și de Biserică. De aceea, a fost și el un duhovnic mult iubit de popor. Părintele Cleopa era cu adevărat un monah matur fiind un model de ascultare smerită, încât nu pleca niciodată din mănăstire fără aprobarea starețului și a ierarhului său când era invitat să predice în altă localitate. Era părinte bun atât pentru viețuitorii din mănăstiri, cât și pentru credincioșii din parohii. Prețuia deopotrivă pe preoții monahi și pe preoții de mir, cărora le săruta mâna indiferent de vârsta lor, știind bine că prin ei lucrează Hristos în Biserică Sa spre mântuirea oamenilor. El nu judeca

pe oameni, ci îi ajuta să devină mai buni. Era aspru privind păcatele oamenilor, dar milostiv cu păcătoșii, călăuzindu-i pe calea mântuirii. Vedea mai întâi chipul lui Dumnezeu din om și apoi rănile pricinuite de păcate. Ținea seama de vârsta, starea duhovnicească, responsabilitatea și râvna fiecărui om. Se referea adesea în predici la sfintele canoane pentru responsabilizarea păcătosului, nu pentru împovărarea lui, cunoscând că scopul sfințelor canoane nu este pedepsirea, ci îndreptarea păcătosului spre mântuire, vindecarea lui spirituală, nu îndepărtarea lui de Biserică. Chiar și atunci când părea mai sever, el inspira totuși speranță și încredere, înțelepciune și grijă părintească.”

† Daniel – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
(Părintele Cleopa Ilie - *Luminător de suflete pe calea mântuirii*)
(<https://patriarhia.ro/pArintele-cleopa-ilie-luminator-de-suflete-pe-calea-mantuirii-7428.html>)

6. Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și experiența duhovnicească a personalității marcante celui mai mare teolog al secolului XX.

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea duhovnicească

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „În trecerea ireversibilă a timpului, chipul blând al marelui teolog va fi păstrat ca o icoană în memoria tuturor aceluia care, însetați de dimensiunea spirituală a vieții, își vor ghida pașii în această lume studiind, contemplând și asimilând opera Părintelui Dumitru Stăniloae. Teologia Părintelui Stăniloae subliniază perenitatea gândirii și a duhului patristic pe care le reactualizează într-o formulă accesibilă și inteligibilă în contextul secularizant actual prin propunerea soluției patristice salvatoare pentru omul modern. Opera sa este monumentală și strălucește în toată complexitatea sa tematică. Cu siguranță, numele său trebuie să stea alături de cele ale teologilor ale căror opere le-a tradus și teologhit. Oricât de apreciativ am dialoga referitor la opera Părintelui Dumitru Stăniloae, nu am reuși decât în mică măsură să exprimăm adevărata sa valoare”.

† ÎPS Ioachim – Arhiepiscop al Romanului și Bacăului
(IN MEMORIAM: *Dumitru Stăniloae – Părintele spiritual al Teologiei românești și universale*)

<https://doxologia.ro/memori-am-dumitru-staniloae-parintele-spiritual-al-teologiei-romanesti-universale>

7. Părintele Nicodim Măndiță

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte viața și experiența duhovnicească a părintelui duhovnicesc de la Mănăstirea Agapia

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Activitatea duhovnicească

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Protosinghelul Nicodim Măndiță a fost un iscusit apărător al Ortodoxiei și un călugăr misionar fără egal în monahismul nostru contemporan. Părintele Nicodim a schimbat profund viața duhovnicească a credincioșilor. Mai întâi, a întors la Ortodoxie pe toți cei dezbinați. Apoi, a combătut cu multă putere imoralitatea, beția și certurile în familie, desființând cărciumile și întărind unitatea, buna credință și omenia între toți. Și pe acestea toate le-a săvârșit prin trei căi: printr-o viață personală exemplară, prin slujbe frumoase la biserică și prin predicarea vie și permanentă a cuvântului lui Dumnezeu.”

Arhim. Ioanichie Bălan
(*Patericul românesc* – Ed. Mănăstirea Sihăstria)

8. Mama părintelui Petroniu Tănase

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte chipului duhovnicesc al mamei părintelui Petroniu Tănase

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Biografie
2. Preocuparea duhovnicească

EVOCARE OMAGIALĂ

◇ „Era gospodină neîntrecută. Ea torcea, ea țesea. Ne făcea singură toată îmbrăcămintea: cămăși, sumane, opinci, precum și țoalele și așternuturile din casă. Ea la vite, ea la ogor; până au crescut copiii mari, ea la toate. A avut de crescut opt copii, șase fete și doi băieți, și ne-a crescut cu frică de Dumnezeu, cu respect față de oameni și cu cinste. Nu cruța bățul când nu eram în rânduială.”

Arhim. Petroniu Tănase
(*Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie românească* – Ed. Schitului
Românesc Prodromu)

BIBLIOGRAFIE

◇ *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, tipărită cu binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.

◇ † Timotei Prahoveanul, *Părintele Benedict Ghiuș – duhovnic smerit și mărturisitor al lui Hristos în temnițele comuniste*, Ed. Cuvântul Vieții, București, 2017.

◇ Andrew Louth, *Gânditori ortodocși moderni, de la Filocalie până în prezent*, trad. de Justin A. Mihoc, Cristian Untea și Lucian Filip, Doxologia, Iași, 2017.

◇ Arhim. Clepa Ilie și Arhim. Ioanichie Bălan, *Lumina și faptele credinței*, Ed. Doxologia, Iași, 2015.

◇ Arhim. Petroniu Tănase, *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie românească*, Ed. Schitului Românesc Podromu, Sf. Munte Athos, 2002.

◇ Arhimandrit Petroniu Tănase, *Icoane smerite din Sfânta Ortodoxie Românească*, Ed. Schitului Românesc Prodromu, Sf. Munte Athos, 2021.

◇ Colecția Dumitru Stăniloae, *Opere complete*, Basilica.

◇ Costion Nicolescu, *Părintele nostru Dumitru Stăniloae sau viața ca teologie*, Ed. Meteor Press, București, 2015.

◇ Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2004.

◇ Florin Duțu, *Viața și credința Părintelui Daniil Sandu Tudor de la Mișcarea Mistică Ortodoxă la Rugul Aprins (1896-1962)*, Ed. Floare Albă de Colț, București, 2023.

◇ George Enache, *Sandu Tudor (Părintele Daniil) – ideologiile extremiste și poliția politică*, Ed. Lumea Credinței, București, 2010.

◇ Gheorghe F. Angheliescu, *Părintele Dumitru Stăniloae – promotor și exeget al gândirii pastristice*, Trinitas, Iași, 1998.

◇ Gheorghe Ionescu, *Viața părintelui Nicodim Măndiță*, vol. I, Ed. Agapis, București, 2008.

◇ Gheorghe Ionescu, *Viața părintelui Nicodim Măndiță*, vol. II, Ed. Agapis, București, 2008.

◇ Ioan Ianolide, *Părintele Cleopa Ilie – o cascadă de har* - <https://www.fericiticeiprignoniti.net/ilie-cleopa/266-parintele-cleopa-ilie-o-cascada-de-har>.

◇ Lidia Stăniloae, „Lumina faptei din lumina Cuvântului” - *împreună cu tatăl meu, Dumitru Stăniloae*, Ed. Humanitas, București, 2023.

◇ *Mari duhovnici ai neamului*, Ed. Litera, București, 2015.

◇ Monahia Ierusalima Ghibu, *Părintele Dometie de la Râmeț, adevăratul duhovnic*, Ed. Patmos, 2015.

◇ *Părintele Dometie Manolache – chip luminos al virtuților și dăruirii jertfelnice*, Ed. Casa cărții de știință, București, 2015.

◇ *Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor – mărturii, evocări, amintiri*, Ed. Trinitas, Iași, 2003.

◇ *Părintele Ilie Cleopa – prieten al sfinților și duhovnic al credincioșilor*, Ed. Doxologia, Iași, 2011.

◇ Pr. Ioanichie Bălan, *Viața Părintelui Cleopa*, ed. a IV-a, Ed. Doxologia, Iași, 2014.

◇ Pr. Prof. Dr. Gheorghe I. Drăgulin, *Dumitru Stăniloae – Mărturisitor al dreptei-credințe în țară și străinătate*, Ed. Basilica, București, 2015.

◇ Sfântul Ioan Iacob – Hozevitul, *Hrana duhovnicească*, Ed. „Lumină din lumină”, București, 2006.

◇ Sfântul Ioan Iacob de la Neamț – Hozevitul, *Opere complete*, Ed. Doxologia, Iași, 2010.

ANEXE³

1. Sfântul Ioan Iacob Hozevitul

Din punct de vedere liturgic ne găsim într-o perioadă specială. Este postul Adormirii Maicii Domnului și, în această perioadă, preocupările noastre spirituale sunt mai multe. Pe lângă faptul că ne reținem de la mâncărurile de dulce, încercăm seară de seară să participăm la slujba Paraclisului, încercăm să facem lectură duhovnicească, să facem o bună spovedanie, și dacă e cu putință, să facem și acte de caritate. Toate se adună laolaltă și ne ajută ca, atunci când vom sfârși acest Post binecuvântat, din punct de vedere duhovnicesc, să ne găsim într-o stare bună și să constatăm că suntem cu un pas mai aproape de Dumnezeu.

Programul catehetic dedicat Postului Adormirii Maicii Domnului din anul acesta se intitulează *Icoane smerite*.

Vom medita la o pleiadă de părinți care, conlucrând cu harul Duhului Sfânt, au ajuns la mare înălțime duhovnicească. Înainte de a-i trece în revistă, voi reda textul din Sfânta Scriptură la care se referă cei mai mulți oameni preocupați de spiritualitate, preocupați de sfințirea vieții. Textul este din Epistola către Galateni, capitolul 2, versetul 20: *M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine*. Aici sunt creionate atât Ascetica creștină cât și Mistica creștină. Înainte de a ajunge la comuniune puternică cu Dumnezeu și de a avea parte de experiențe deosebite trebuie să ne purificăm, să ne răstignim față de toate relele din lume, iar apoi unindu-ne cu Dumnezeu vom avea experiențe deosebite.

Cei care sunteți preocupați de viața duhovnicească cunoașteți că în limba română, părintele Dumitru Stăniloae a tradus Colecția Filocalică care este cuprinsă în douăsprezece volume. Genericul sub care sunt așezate aceste volume de Filocalie este cel pe care ni l-au lăsat Sfântul Nicodim Aghioritul

³ Catehezele au fost alcătuite și rostite de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei în cadrul Programului catehetic „O seară cu Domnul Hristos și cu Preacurata Sa Maică” de la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

și Macarie al Corintului: *Cum se poate omul curăța, lumina și desăvârși*. Aici sunt creionate trei etape: întâi, ne curățim de păcate, apoi ne iluminăm pentru că harul Duhului Sfânt începe să lucreze în noi și, în cele din urmă, ajungem la desăvârșire, la experiențe duhovnicești speciale. Mitropolitul Nicolae Mladin făcea o legătură între cele trei Taine de Inițiere: *Taina Botezului, Taina Mirungerii și Taina Euharistiei* - și între aceste trei etape ale vieții spirituale: *curățire, luminare și desăvârșire*. Mitropolitul Mladin spunea că în faza curățitoare lucrează harul primit la Botez, în faza luminătoare lucrează harul primit la Sfântul Mir, iar în faza desăvârșirii lucrează harul primit prin Sfânta Euharistie. În rânduiala Bisericii noastre, orice copil, după ce este botezat, în cadrul aceleiași sfinte slujbe, este miruit și împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului.

Vă amintesc că în această perioadă a Postului Adormirii Maicii Domnului vom medita la o pleiadă de părinți care au avut experiența unei vieți duhovnicești extraordinare și care ne pot determina să fim râvnitori și să ajungem și noi la o experiență deosebită cu Dumnezeu.

Dacă ar fi să punctăm câteva texte din Sfânta Scriptură legate de acest efort de a ne curăți, lumina și desăvârși, vă voi aminti, de pildă, că în Vechiul Testament, în Cântarea Cântărilor, capitolul 5, versetul 2, citim: *Deschide-mi, surioară, deschide-mi, iubita mea, porumbița mea, curata mea, capul îmi este plin de rouă și părul ud de vlaga nopții*. Dacă nu am analiza duhovnicește, s-ar părea că este un text erotic, dar nu este vorba despre așa ceva. Suflul nostru este mireasa, iar Mirele este Domnul Iisus Hristos. De aceea, într-o cântare repetată în fiecare seară în Săptămâna Patimilor auzim lucrul următor: *Iată, Mirele vine în miezul nopții și fericită e sluga pe care o va afla priveghind. Iar nevrednică-i aceea pe care o va afla lenevindu-se. Vezi, dar, suflete al meu, cu somnul să nu te îngreuezi ca să nu te dai morții și afară de Împărăție să te încui ci te deșteaptă, strigând: Sfânt, Sfânt, Sfânt ești, Dumnezeul nostru. Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu miluiește-ne pe noi*. Efortul purificator, dorința de a ne curăți, ca apoi să ne putem lumina și desăvârșiri nu ar trebui să ne părăsească niciodată.

În prima meditație din acest ciclu de cateheze dedicate Postului Adormirii Maicii Domnului vom medita la viața Sfântului Ioan Iacob Hozevitul.

Unii dintre frațiiile voastre ați făcut pelerinaj în Țara Sfântă și ați ajuns la Mănăstirea Hozeva unde se odihnesc moaștele Sfântului Ioan Iacov Hozevitul. Acest sfânt, apropiat de zilele noastre, a fost un om foarte deștept. A încheiat

liceul și toată lumea credea că va merge să studieze la o facultate deosebită, fiind inteligent, dar a intrat la mănăstire. S-a așezat la Mănăstirea Neamț, apoi s-a dus în Țara Sfântă, unde o perioadă a fost stareț la Schitul Sfântul Ioan Botezătorul, iar apoi s-a nevoit în pustnicie lângă Mănăstirea Hozeva. Vă voi reda câteva fraze pe care le-a scris părintele Petroniu Tănase în cartea „Icoane smerite”: *Părintele Ioan este contemporan cu noi.*

Semnatarul acestor rânduri l-a cunoscut personal în Sfânta Mănăstire Neamț, unde a trăit și s-a călugărit între anii 1933-1936 și unde trăiesc, de asemenea, mulți monahi care au viețuit cu dânsul. De aceea este o datorie să nu dăm uitării cele de cuviință despre acest fiu al Bisericii noastre strămoșești care prin viața sa sfântă s-a învrednicit de mari daruri duhovnicești.

După ucenicia duhovnicească din obștea Mănăstirii Neamț, între anii 1933-1936, părintele Ioan merge în pelerinaj la locurile sfinte, în Palestina, unde va rămâne până la sfârșitul vieții. Zece ani, în marea Lavră Sfântul Sava, între anii 1947-1953, ieroschimonah și egumen al Schitului Românesc de la Iordan și, în fine, restul vieții și-l petrece în pustiul Ruva, din preajma Mănăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul din Valea Iordanului, în peștera Sfinților Ioachim și Ana, ducând viață sihăstrească, aspră nevoieță, post, rugăciune și cugetare duhovnicească.

În anul 1960, părintele Ioan trece la cele veșnice și este îngropat în peștera în care s-a nevoit timp de douăzeci de ani. Părintele Arhimandrit Amfilohie de la Mănăstirea Sfântul Gheorghe Hozevitul povestește: „Fiilor, părintele Ioan a adormit acum douăzeci de ani în jurul sărbătorii Schimbării la Față. El și-a cunoscut de mai înainte sfârșitul și a însemnat aceasta pe pereții peșterii. Eu, însumi, cu mâinile mele l-am îngropat împreună cu alți pustinici în pustia Ruva, cale de trei sferturi de ceas, departe de Mănăstire, în peștera în care s-a nevoit. L-au găsit părinții mort pe rogojină. Își pregătise singur mormântul. Au venit și ne-au adus la cunoștință și ne-am coborât la peșteră să-i facem slujba Însmormântării.

La 28 iulie 1980, după douăzeci de ani, au venit din America, să se închine, un grup de pelerini greci. Câțiva dintre dânsii, vreo șase, șapte persoane, care îl cunoscuseră pe părintele Ioan și se mărturisiseră la dânsul, mi-au zis:

– Preacuvioase, dați-ne binecuvântare să ne coborâm la peșteră și să ne închinăm la mormântul cuviosului duhovnic Ioan Iacob.

La început, eu m-am împotrivit, spunându-le că sunt stânci mari, prăpăstii, locuri anevoioase de trecut, iar ei, oameni șubrezi.

- Nu cumva să se întâmple să cădeți și să vă loviți.

Le-am spus că drumul este anevoios și că nu-i mare pagubă dacă nu mergem.

- Ba nu, preacuvioase, au stăruit ei, să mergem că ne vor ajuta sfinții și rugăciunile cuviosului și ale sfinției voastre ca să mergem bine.

Am cedat și am mers împreună. Acolo am chemat un pustnic, l-am rugat să ne aducă o scară, am pus-o peste prăpastie și ne-am urcat pe stâncă, în peșteră. Ne-am închinat la mormântul cuviosului Ioan, am aprins două-trei lumânări, am cântat un Trisaghion.

Cum stăteam noi, unul dintre pelerini îmi zice:

- Preacuvioase, dacă se poate și dați binecuvântare, desfaceți capacul mormântului să ne închinăm și noi la osemintele cuviosului. Au trecut douăzeci de ani de când a murit și noi am venit de la așa mare depărtare în această sălbatică pustie. Să deschidem mormântul și să ne închinăm osemintelor cuviosului.

- Oameni buni, le-am spus eu, socot că ceea ce am făcut e de ajuns. Să-l lăsăm pe cuviosul Ioan să se odihnească în pace, în veci, și să nu-l tulburăm.

- Vă rugăm, preacuvioase, au stăruit ei, să deschidem mormântul. Îl deschidem noi ca să nu vă osteniți sfinția voastră.

- Părinte Hrisante, zic eu către pustnic, vezi de găsește ceva ca să umblăm la mormânt.

Într-un colț al peșterii se afla o bucată de fier. A adus-o și am deschis și numai ce am mișcat puțin scândurile de deasupra și a intrat aer în mormânt, am simțit ieșind de acolo o bună mireasmă.

- Vedeți, preacuvioase, au zis ei, mormântul are bună mireasmă.

Ne așteptam să vedem numai oseminte sfinte, dar nu și bună mireasmă. Când am ridicat scândura, ce să vezi?

Părintele Ioan dormea cu trupul neatins de stricăciune așa cum îl pusesem în mormânt. Parcă l-am fi pus acolo de câteva ceasuri. Ba, nici ceasuri, ci chiar atunci, mâinile, barba, părul, schima, încălțăminte, erau neatinse. Purtase bocanici militari, erau nou-nouți, hainele nu putreziseră, culoarea schimei și a epitrahilului, toate erau vii”.

A fost luat și adus în Sfânta Mănăstire Gheorghe Hozevitul unde se află și astăzi, unde, unii dintre noi, ne-am închinat la moaștele lui. Este una dintre icoanele smerite de care s-a preocupat Părintele Petroniu Tănase. Amin.

2. Sfântul Cuvios Dometie cel Milostiv de la Râmeț

În această perioadă binecuvântată a Postului Adormirii Maicii Domnului ne-am propus să medităm la o pleiadă de părinți care ne pot ajuta să devenim mai buni. Sfântul Nicodim Aghioritul și Macarie al Corintului au alcătuit această colecție minunată a Filocaliei, de mare importanță pentru Biserica noastră, în care ne întâlnim cu o mulțime de părinți sfinți care s-au nevoit și care, pe tăcute, ne îndeamnă și pe noi să călcăm pe urmele lor.

În cateheza anterioară aminteam că acești părinți l-au ascultat pe Sfântul Apostol Pavel care notează în Epistola către Galateni, capitolul 2, versetul 20, următoarele cuvinte: *M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine.* În colecția Filocalică au fost adunați laolaltă sumedenie de părinți care au trecut prin aceste etape duhnicești: *s-au curățit, s-au luminat și s-au unit cu Hristos.* Vă spuneam la întâlnirea precedentă că Mitropolitul Nicolae Mladin făcea o legătură între cele trei Taine de Inițiere: *Taina Botezului, Taina Mirungerii și Taina Euharistiei* - și între aceste trei etape ale vieții spirituale: *curățire, luminaire și desăvârșire.* Mitropolitul Mladin spunea că în faza curățitoare lucrează harul primit la Botez, în faza luminătoare lucrează harul primit la Sfântul Mir, iar în faza desăvârșirii lucrează harul primit prin Sfânta Euharistie.

Întâi de toate, ne curățim de păcate, apoi Duhul Sfânt ne luminează mintea și ne face părtași darurilor Sale și apoi ne unim cu Dumnezeu. Lucrul acesta se întâmplă încă din momentul în care am fost încreștinați. Pentru a întări ceea ce mărturisim acum, o pleiadă de părinți ne folosesc drept exemplu. Aceste trei etape ale vieții duhovnicești au fost luate foarte în serios de către ei.

În această cateheză ne vom preocupa de un părinte care a fost canonizat de curând și pe care îl găsim în cartea părintelui Petroniu Tănase intitulată „Icoane smerite”. Este vorba de Părintele Dometie Manolache de la Râmeț care a avut o viață de nevoiță, de om sfânt, pe care o admirăm și cei care l-am cunoscut și cei care nu l-am cunoscut, pentru că din câteva texte importante aflăm câteva ceva despre Părintele Dometie Manolache.

Asupra acestei realități, de a căuta să privim la viețile oamenilor îmbunătățiți duhovnicește, Sfântul Iuda, în Epistola sa sobornicească, în primul capitol, în versetul trei, ne îndeamnă: *Iubiților, punând toată râvna să vă*

scriu despre mântuirea cea de obște, simțit-am nevoie să vă scriu și să vă îndemn ca să luptați pentru credința dată sfinților, odată pentru totdeauna. Sunt multe păreri, dar credința dată sfinților o dată pentru totdeauna a fost probată și este mântuitoare.

Pe Părintele Dometie Manolache l-am întâlnit de câteva ori, dar o dată pe când eram tânăr inginer la Alba Iulia. A venit Sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului și, împreună cu unul dintre colegii mei, am mers la Mănăstirea Râmeț și, pe drum, i-am spus intenția mea, și anume, că vreau să mă împărtășesc. Când am ajuns la mănăstire, Părintele Dometie tocmai citea molitva de Spovedanie. Colegul meu a zis că nu vrea să se spovedească în acel moment. Când a încheiat molitva de Spovedanie, părintele Dometie l-a chemat pe el primul: *Dumneata vii primul să te spovedești.* Cred că părintele era văzător cu duhul.

Vă voi reda câteva rânduri pe care ni le-a lăsat Părintele Petroniu Tănase despre acest mare nevoitor al vremurilor noastre, Părintele Dometie Manolache, cel care a dat viața Mănăstirii Râmeț: *Cel care a redat viața acestei așezări duhovnicești a fost Părintele Ieromonah Dometie Manolache, pe care l-am cunoscut personal. Mărunt la trup, cu chip de blândețe și inimă plină de bunătate, vas ales al Sfântului Duh, smerit și plin de dragoste de Dumnezeu și de oameni. A trăit puțin, 51 de ani; dar de asemenea, cum spune paremia, „în puțini ani a împlinit vreme îndelungată”. Cu credința și râvna lui neobosită, în puțini ani a reușit să facă înfloritoare, duhovnicește și gospodărește, o mănăstire pustie și să lase pomenire veșnică până departe, în satele din jurul mănăstirii, cărora le-a fost părinte duhovnicesc.*

Mormântul lui din fața chiliilor călugărești este frumos împodobit cu flori și lumânări ce ard în jurul lui zi și noapte, aprinse de mulțimea de credincioși care vin și plâng la mormânt, îi cer sfaturi și i se spovedesc ca unei personae vii, nemângâiați de pierderea celui ce le-a fost tuturor frate, părinte și păstor sufletesc. Pe crucea de marmură de deasupra mormântului scrie: „Arhimandrit Dometie Manolache 1924-1975 – Aici odihnește în pace, în așteptarea Învierii, Arhimandrit Dometie Manolache ctitorul și duhovnicul obștii monahale de călugărițe a Mănăstirii Râmeți, județul Alba, părintele sufletesc al multor credincioși din împrejurimi”.

După mai bine de 10 ani de la moarte, prezența lui se simte puternic în obștea Mănăstirii Râmeți și monahiile povestesc lucruri minunate din viața

lui, dintre care cele ce urmează sunt îndestulătoare pentru a înfățișa icoana duhovnicească a Părintelui Dometie.

„Într-o vară – povestește Maica Stareță Ierusalima – plouase mult și pârâul din fața mănăstirii era involburat de ape. Nu era pod peste el, ci numai o punte. Era duminică și, după Sfânta Liturghie, credincioșii care veniseră la slujbă se întorceau la casele lor. Mai în urmă mergea și Părintele Dometie în epitrahil și felon, ca să ducă Sfintele Taine unui om bolnav în sat. Ajunși la punte, oamenii treceau încet, cu teamă, din cauza vâltorii apelor.

Dar, cu toată grija, o femeie greoaie a alunecat și a căzut în apă. Cine s-o scoată? Fără să mai stea pe gânduri, Părintele Dometie, îmbrăcat cum era, a sărit în apa involburată, a ajuns femeia, a prins-o de păr și a scos-o la mal.

– Cum de-ai sărit, părinte, în asemenea vârtoare? – l-au întrebat privitorii înspăimântați.

– Dar – zise el – cum să lași să se înece o mamă în urma căreia rămâneau nouă copii orfani?!

Era sfârșit de săptămână, vineri – povestește iarăși maica stareță. A doua zi, sâmbătă, trebuia să plătim lucrătorii care lucrau la repararea clădirilor mănăstirii. Ne trebuia suma de 5100 lei.

– Ce facem, Preacuvioase? – se tânguia maica stareță. Mâine este zi pentru plata lucrătorilor și noi nu avem nici un ban în casă.

– Nu fi necredincioasă – îi zise Părintele Dometie – Maica Domnului, care ne-a ajutat de atâtea ori, nu ne va lăsa nici acum.

Sâmbătă dimineața, Părintele Dometie pleca la târgul din apropiere pentru unele treburi.

La plecare, maica stareță îl întreabă iarăși îngrijorată:

– Ce facem, Preacuvioase? Astăzi trebuie să plătim lucrătorii...

– Mergi la Maica Domnului în biserică – îi zise Părintele Dometie plecând.

Roagă-te ei cu credință și nu ne va lăsa.

Am mers la icoană și m-am închinat – povestește maica stareță, apoi am mers la treburi cu sufletul apăsător.

La prânz, când Părintele Dometie s-a întors la mănăstire, i-am ieșit înaintea mâhnită.

– Te-ai închinat la Maica Domnului? – mă întrebă el venind spre mine.

– M-am închinat – îi răspund eu cu jumătate de gură – dar rugăciunea mea este slabă și nu s-a întâmplat nimic.

Cum stăteam noi de vorbă, în drum, peste râu, în fața mănăstirii, se oprește o mașină mică roșie.

Părintele zice bucuros: Ne-au sosit banii!

Din mașină a coborât o doamnă și a venit spre noi. Am făcut cunoștință. Era o doamnă din București, care ne-a spus următoarele:

– Am avut mari greutăți în familie. M-am rugat lui Dumnezeu cum am putut să-mi ajute, făgăduind să dau o sumă de bani unei biserici dacă voi scăpa de necaz. Dumnezeu a fost bun și m-a ajutat și lucrurile s-au aranjat bine. Mă gândeam că suma făgăduită o dau Mănăstirii Cernica, din preajma Bucureștilor.

Noaptea însă, mi s-a arătat în vis o doamnă frumos îmbrăcată și mi-a zis: „Nu la Cernica, ci la Râmeț să dai banii, că acolo au nevoie de ei”. Nu auzisem de Râmeți până atunci, dar m-am interesat unde sunt Râmeții și am venit să-mi împlinesc făgăduința.

A scos apoi un plic și ni l-a dat zicând:

– Să-l deschideți după plecarea mea.

Am luat plicul și am mulțumit doamnei, care s-a urcat în mașină și a plecat.

Am întins plicul Părintelui Dometie, dar el nu l-a primit.

– Mergi și pune-l la Maica Domnului, că ea ni l-a trimis.

Am mers împreună în biserică, am pus plicul în icoană și ne-am închinat, apoi l-am deschis. Erau în el 5000 de lei!

Cu lacrimi am mulțumit Maicii Domnului pentru ajutorul trimis. Aveam cu ce plăti lucrătorii. Ne mai trebuiau doar 100 de lei. Nu după mult timp însă, a venit un credincios din sat și a adus un pomelnic cu 100 de lei și până seara am avut în casă suma de 5100 lei, adică exact cât ne trebuia pentru plata lucrătorilor.

Bunul Dumnezeu a făcut minunea pentru credința cea mare a Părintelui Dometie și pentru adânca lui evlavie către Maica Domnului.

Tot așa a și murit, la osteneala datoriei.

Era iarăși apa mare și Părintele Dometie mergea în sat cu mai multe surori ca să aducă alimentele și cumpărăturile pentru obște, căci din cauza viiturilor mașina nu putea veni până la mănăstire. Pe drum a spus surorilor că în noaptea trecută a avut un vis frumos, dar nu le-a zis ce anume. Au ajuns în sat și au luat pachetele cu cumpărături. Părintele Dometie a luat două pachete mai mari și le-a pus pe umeri și au plecat spre mănăstire.

Când au ajuns la punte, Părintele Dometie s-a așezat jos lângă apă și... nu s-a mai ridicat.

L-au dus maicile acasă cu plângere și cu mare tânguire.

La înmormântare a slujit PS Emilian de la Alba Iulia, cu un sobor de peste o sută de preoți și au luat parte mii de credincioși care au trebuit să vină pe ocolite mare distanță, din cauza apelor mari, peste care nu se putea trece.

Haine de îngropare i-au dat ceilalți doi duhovnici ai mănăstirii, căci el nu avea decât hainele de pe el. Dăduse totul milostenie la săraci.

Credință fierbinte, dragoste de Dumnezeu și de oameni până la jertfă, cu acestea și-a îmbodobit sufletul Părintele Dometie. Nu numai pentru obște, ci și pentru credincioșii din satele risipite prin munți, el le-a fost părinte săritor la nevoie, la boală și necaz, pentru spovedit, pentru rugăciune, pentru povățuire creștinească, fără cruțare, fără odihnă, zi și noapte.

S-a ostenit ca un bun slujitor al lui Hristos, iar acum se veselește împreună cu toți sfinții întru bucuria Domnului său. Amin.

3. Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor

Programul catehetic dedicat Postului Adormirii Maicii Domnului din anul acesta l-am intitulat „Icoane smerite”, o sintagmă împrumutată de la părintele Petroniu Tănase.

În catehezele anterioare ne-am preocupat de personalitatea Sfântului Ioan Iacob Hozevitul și a Părintelui Dometie Manolache de la Râmeț. În meditația din această seară ne vom preocupa de Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor. Acești părinți pe care i-am amintit până acum în demersul nostru catehetic l-au ascultat pe Sfântul Apostol Pavel care scrie în Epistola către Galateni, capitolul 2, versetul 20, următoarele cuvinte: *M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine.* După efortul pe care l-au făcut, și-au curățit viața, și-au sfințit viața și efectiv simțeau prezența Domnului Iisus Hristos în inima lor.

Părintele Daniil Sandu Tudor, cunoscut în viața de mirean sub numele de Alexandru Teodorescu, s-a remarcat în perioada interbelică ca un intelectual de seamă. Până la urmă s-a dedicat vieții călugărești. Lucrul acesta l-a făcut la Mănăstirea Sfântul Antim din București, însă înainte de a se călugări, fiind intelectual de rasă, a condus două reviste culturale. După ce s-a călugărit a

luat foarte în serios viața monahală și cu toată prigoana comunistă va ajunge ieroschimonah la Schitul Rarău și acolo va fi numit Daniil. Este foarte greu să rezum în câteva fraze viața Părintelui Daniil Sandu Tudor, dar câteva afirmații vă voi oferi de la Părintele Petroniu Tănase din cartea sa, „Icoane smerite”:

Era prin anii 1936-1937. La Mănăstirea Cernica de lângă București, unde eram elev la Seminarul monahal, din când în când, primăvara sau toamna, venea pe la noi Părintele Gala Galaction cu câțiva prieteni.

Ne adunam toți elevii sub un nuc mare din incinta mănăstirii, iar un domn, îmbrăcat elegant și cu barbișon, ne vorbea despre lucruri pe care nu le auzisem nici la mănăstirea unde ucenicisem câțiva ani și nici profesorii seminarului nu ni le spuneau.

Ne vorbea despre frumuseți duhovnicești aflate la Sfântul Munte, în manuscrisele din bibliotecă mănăstirești, despre Filocalie, despre Rugăciunea minții. Mi-a rămas neștersă din minte imaginea de la Sfântul Calist, a lăutarului cu capul plecat pe alăută, răpit de frumusețea cântării, cu care voia să ne atragă luarea aminte asupra rugăciunii celei de gând.

Acel domn era Sandu Tudor – scriitorul, mai apoi Ieromonahul Agaton și, la urmă, Ieroschimonahul Daniil.

Mai târziu aveam să cunosc bucuria de a viețui împreună cu el la Mănăstirea Antim din București și să ne întâlnim mai adesea pe meleagurile Moldovei, la Mănăstirea Slatina și la Schitul Rarău, unde a fost egumen spre sfârșitul vieții.

Un îndrăgostit de frumusețile cele duhovnicești, un neobosit căutător de înțelesuri subțiri și adânci, mistuit de dorul celor înalte și rănit de dragostea vieții duhovnicești, în care s-a angajat cu toată ființa.

Așa l-am cunoscut pe Părintele Daniil. Întotdeauna cu o carte în mână, meditând sau scriind, întotdeauna cu cuvânt duhovnicesc pe buze, cu subțirime și adâncime de gând, cu frumuseți de grai cizelat și împodobit, ca manuscrisele filocalice de care era îndrăgostit.

În viața de mirean condusese o revistă și colaborase la multe altele, scrisese volume de poezii, Acatistul Sfântului Dimitrie Basarabov; ca monah însă, s-a aplecat asupra vieții de rugăciune și de înnoire lăuntrică, gânduri și simțiri pe care le-a turnat într-o triadă de acatiste filocalice: al Rugului Aprins, închinat Maicii Domnului, izvoditoarea de nesfârșită rugăciune; al Sfântului Ioan Bogoslovul, Părinte al rugăciunii și dumnezeiesc avvă al vieții duhovnicești și, cel de-al treilea, al Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, icoană românească a înaltei trăiri duhovnicești.

El a fost și începătorul și sufletul mișcării Rugului Aprins de la Mănăstirea Antim din București.

A fost o lumânare aprinsă în sfeșnic și a luminat până departe în jurul lui. Nopti întregi se întreținea cu prietenii, dornici totdeauna să audă gândurile noi cu care mereu surprindea Părintele Daniil. Năzuia să pună temei unei așezări duhovnicești, cu viață aleasă de sfințenie și rugăciune, și Sihăstria Rarăului îl ademenea cu acest gând.

Dar rânduiala lui Dumnezeu a fost alta. Alergarea și-a sfârșit-o la Aiud, departe de Sihăstria-i dragă, însă râvna lui pentru frumusețile duhovnicești n-a rămas fără rod, ci a atras atenția multora asupra chipului filocalic de sfințenie și rugăciune înfăptuit pe meleagurile românești.

Vreau să menționez că părintele Daniil, călugărindu-se la Mănăstirea Antim, a fost inima mișcării „Rugul aprins” întrucât tocmai atunci venise în România, fugind de urgia comunistă. Așa cum zice părintele Petroniu Tănase, vremurile fiind foarte grele, el, dimpreună cu mulți alții au murit în temnița de la Aiud. Am menționat și cu altă ocazie că acolo a murit și părintele Ilarion Felea. Noi îi socotim mucenici care au mărturisit cu viața lor credința și spiritualitatea noastră ortodoxă.

Mulți oameni buni au reușit să pună în practică cuvântul Domnului Hristos din Evanghelia după Matei, capitolul 10, versetele 32-33: *Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri.* Ei l-au mărturisit cu prețul vieții lor. Sunt icoane smerite care ne folosesc nouă, celor de astăzi, ca aprinzându-ne din râvna lor, să slujim și noi pe Domnul nostru Iisus Hristos. Amin.

4. Părintele Benedict Ghiuș

La întâlnirea precedentă, prilejuită de preocupările noastre duhovnicești din Postul Adormirii Maicii Domnului, am meditat la personalitatea Ieroschimonașului Daniil Sandu Tudor de la Schitul Rarău.

În meditația din această seară ne vom ocupa de câteva aspecte importante din viața Părintelui Benedict Ghiuș. Îl includem în preocupările noastre din această perioadă binecuvântată pentru că Părintele Benedict

Ghiuș, pe lângă faptul că a fost nevoitor și îi erau dragi slujbele, o iubea pe Maica Domnului. Era un intelectual de rasă, așa cum ar fi nevoie să fie astăzi preoții noștri întrucât tinerii din ziua de azi ar trebui să aibă la îndemână niște preoți duhovnici care să-i dinamizeze și să-i călăuzească pe calea cea bună.

În câteva fraze îl vom prezenta pe Părintele Benedict Ghiuș, acest duhovnic foarte bun, care pe deasupra a fost și titrat, ales episcop, dar nerecunoscut de către politicieni. A pățimit în închisoare și apoi și-a sfârșit viața la Mănăstirea Cernica. Iată cuvintele menționate de Părintele Petroniu Tănase în cartea sa, „Icoane smerite”:

Prin anii 1943-1944 mă aflu în Mănăstirea Antim din București, când în obște a venit un arhimandrit tânăr despre care se spunea că făcuse studii strălucite în Occident, la Strasbourg, și acum se pregătea să susțină o teză de doctorat în Teologie la Universitatea din București.

Era Părintele Benedict Ghiuș. De statură mijlocie, cu barbă puțină, îmbrăcat modest, lua parte regulat la sfintele slujbe ale obștii Antimului.

Cânta la strână, avea o voce melodioasă, caldă și un fel de a cânta care atrăgea atenția. Chiar răspunsurile simple de la ectenii: „Doamne miluiește”, „Dă Doamne”, le cânta cu o intonație care arăta evlavie și smerenie.

Slujirea la Sfântul Altar era cuceritoare. Te ținea atent și te pătrundea de evlavie, iar predicile Părintelui Benedict te mișcau adânc sufletește. Cu frumusețe de cuvânt, cu rostire pătrunzătoare, cu adâncime de cugetare teologică și duhovnicească.

Mi-a rămas neștersă teologhisirea de la predica din Duminica Înfricoșătoarei Judecăți: „Am greși – zicea – dacă, văzând prețuirea pe care o dă Dumnezeu milosteniei, am socoti că toate celelalte fapte bune – mucenicia, rugăciunea, ostenele pentru virtute – vor fi trecute cu vederea. Toate vor fi răscântărite și răsplătite: faptele, cuvintele, gândurile. Dar în prețuirea așa de mare dată unor fapte așa de simple se ascunde o taină de mare pogorământ și de dragoste de oameni din partea lui Dumnezeu”.

O astfel de prezență nu putea rămâne neobservată. Credincioșii Antimului, lumea intelectuală din București și mai ales tineretul universitar căuta să-l cunoască, să-i ceară sfat duhovnicesc.

A fost o prezență de seamă în mișcarea Rugului Aprins. Colaborator apropiat al Părintelui Daniil (Sandu Tudor), prieten și duhovnic al familiei profesorului universitar Alexandru Mironescu, părinte duhovnicesc al mult dăruitului tânăr – mai apoi profesor universitar – Andrei Scrima.

În chip firesc, conducerea Bisericii Ortodoxe a căutat să se folosească din plin de personalitatea Părintelui Benedict. A fost slujitor și predicator la Catedrala Patriarhală, asistent universitar al Părintelui Stăniloae la catedra de Ascetică și Mistică de la Facultatea de Teologie din București, vicar patriarhal, ales episcop al Eparhiei Hotinului, și profesor la Seminarul monahal de la Mănăstirea Neamț.

Dar într-o vreme în care stăpânirea comunistă era la putere, persoana Părintelui Benedict apărea ca un corp străin, ca o piatră de poticnire. Nu era pe plac mai-marilor vremii, politica lui fiind politica Sfintei Biserici. Putea să fie profesor de teologie emerit și nu a fost; putea să fie episcop sau mitropolit, dar nu a fost.

Într-o după amiază, ne aflam împreună în Cancelaria Sfântului Sinod de la Mănăstirea Antim, când un automobil grăbit a venit și l-a luat pe Părintele Benedict și l-a dus la Patriarhie, la Camera Deputaților, unde fusese ales cu majoritate de voturi episcop al Hotinului. A mulțumit alegătorilor, care-l aclamau neîntrerupt, pentru ca a doua zi adunarea electorală să rămână perplexă, aflând de demisia Părintelui Benedict, impusă de Guvern.

A venit apoi vremea grelelor încercări.

După cei cinci ani de grea temniță, Părintele Benedict a revenit pentru o vreme ca slujitor al Catedralei Patriarhale, de unde s-a retras la obștea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, unde a continuat lucrarea sa de duhovnic încercat, dar mai ales s-a pregătit pentru călătoria cea mare întru întâmpinarea Domnului Hristos, pe care L-a iubit din toată inima și L-a slujit cu dăruire totală.

Mi-a rămas în amintire ca o icoană desăvârșită a monahului ortodox român.

Sfântul Maxim Mărturisitorul învăța că, pentru împlinirea desăvârșirii duhovnicești, două lucruri sunt absolut necesare: cunoștința și făptuirea duhovnicească. Or, Părintele Benedict le-a avut depline pe amândouă: înaltă cunoștință teologică și duhovnicească, dar și trăire duhovnicească în evlavie, dragoste și smerenie. Amin.

5. Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria

Cu pași repezi ne apropiem de slăvitul Praznic al Adormirii Maicii Domnului. În toate bisericile noastre preocupările duhovnicești sunt mai multe. Dacă este să amintim un text care constată entuziasmul cu care era

întâmpinată Maica Domnului ce mergea cu dumnezeiescul său Fiu prin cetățile unde propovăduia, vom cita din capitolul 11 al Evangheliei după Luca, versetul 27: *Și când zicea El acestea, o femeie din mulțime, ridicând glasul, I-a zis: Fericit este pântecele care Te-a purtat și fericiți sunt sânii pe care i-ai supt! Și noi, în această perioadă de pregătire pentru Praznic, de primenire sufletească, de înmulțire a preocupărilor duhovnicești, ar trebui să fim cuprinși de acest entuziasm de care era cuprinsă femeia din popor.*

Ori de câte ori se apropie Praznicul Adormirii Maicii Domnului mă gândesc cu nostalgie la anii tinereților mele când, fiind la liceu sau la facultate, cu două zile înainte de praznic, participam la pelerinajul îndătinat prilejuit de sărbătoarea Maicii Domnului. Două zile călătoream, două zile ne odihneam la rugăciune și două zile le petreceam în drum spre casă. Pentru foarte mulți credincioși, acest răstimp avea o însemnătate esențială. Probabil că și pentru frățiile voastre, dar pentru mine, Maica Domnului și toate aceste celebrări legate de Adormirea ei, au o importanță foarte mare.

În această perioadă binecuvântată, la Programul nostru catehetic, ne-am preocupat de *icoanele smerite*. În această seară ne vom opri la Părintele Ilie Cleopa. El a fost un mare catehet, un mare învățător pentru poporul dreptcredincios. Părintele Cleopa, atunci când nu se putea face Religie în școală, aduna mulțimile la Mănăstirea Sihăstria și le vorbea ore întregi pe băncuțele din fața chiliei sale. Toți cei care veneau să-l asculte, plecau mângâiați și plini de bucurie la casele lor. Părintele Cleopa era acompaniat de părintele Paisie Olaru, care era duhovnicul sfinției sale.

Părintele Petroniu Tănase, în cartea sa intitulată *Icoane smerite*, ne spune câteva lucruri frumoase despre Părintele Ilie Cleopa pe care vi le împărtășesc în cele ce urmează:

În timpul prigoanei comuniste, când mulți monahi au fost izgoniți din mănăstiri, Părintele Cleopa a stat o vreme, între anii 1955-1964, ascuns prin pădurile nesfârșite din preajma Sihăstriei sau prin casele unor credincioși devotați. Revenind în obște în 1964, Părintele Cleopa și-a continuat lucrarea sa de povățuire a monahilor din obște și a credincioșilor care-l asaltau.

Care era programul de lucru al Părintelui Cleopa?

După ieșirea de la Sfânta Liturghie, dimineața, avea rânduiala de chilie: rugăciune, îndeletnicire cu cititul și scrisul. Credincioșii, care veneau zilnic, îl așteptau într-o odaie anume, așezată în preajma chiliei, unde el mergea în fiecare după-amiază.

Preoți, călugări din diferite mănăstiri, mame cu copii, credincioși dornici de cuvânt puneau întrebări, cereau sfaturi, însemnându-și cu grijă răspunsurile primite.

În general, problemele se discutau public, liber, spre folosul tuturor. Problemele duhovnicești și cele cu caracter personal le lăsa în urmă. Convorbirile țineau ceasuri întregi, până seara târziu. Era o adevărată școală de catehizare, de îndrumare împotriva păcatului, împotriva prozelitismului sectar, pentru întărirea credinței ortodoxe.

În timpul comuniștilor, când orice fel de adunare era strict interzisă, o astfel de activitate era suspectă și strict supravegheată. Printre credincioșii care veneau la Părintele Cleopa, regulat se strecura și câte un securist, venit anume să audă ce grăiește și să înregistreze predicile lui. Dar nu o dată se întâmpla ca înșiși securiștii să ceară mai discret sfatul părintelui pentru necazurile pe care le aveau în familie și să vorbească cu admirație despre darul duhovnicesc al Părintelui Cleopa.

În povățuirile sale, Părintele Cleopa nu avea anume învățături personale, ci vorbea din experiența proprie și din cuvintele Sfinților Părinți ai Bisericii, pe care le știa bine. „Fraților – zicea el între altele – sfinții și cuvioșii părinți ai Bisericii noastre Ortodoxe sunt pentru noi icoane vii de urmat pe calea mântuirii. Suntem datori să-i cinstim și să le urmăm după putere rugăciunea, postul, sfințenia vieții, smerenia, răbdarea, blândețea, mila, sfatul, jertfa. La fel, să urmăm și viața curată și binecuvântată a părinților noștri trupești care ne-au născut și a părinților duhovnicești care ne-au unit cu Hristos și ne-au îndrumat pe calea mântuirii”.

„Lumea și tinerii din vremea noastră se vor mântui numai dacă vor călători între aceste două ziduri: frica de Dumnezeu și cugetarea la moarte. Să nu uităm niciodată că Dumnezeu de-a pururi este de față înaintea noastră în tot ceea ce facem și că negreșit într-o zi vom muri și vom da socoteală amănunțit de tot ceea ce am făcut în viață”.

Viața din familia de țărani credincioși și-a pus definitiv pecetea pe cei șapte ani de acasă. Credința și evlavia insuflăte de evlavioasa mamă Ana nu l-au părăsit niciodată.

Apoi, la mănăstire, intrând sub povățuirea unor desăvârșiți părinți duhovnicești, Ioanichie și Paisie, a sporit din putere în putere și talanții pe care îi dăruise Dumnezeu, memoria excepțională și darul cuvântului frumos, i-a înmulțit însutit printr-o străduință personală neîntreruptă.

Bunul Dumnezeu dă fiecărui om la naștere și prin botez o mare bogăție latentă de daruri, care așteaptă să fie puse în lucrare și care, cel mai adesea din ignoranță și nepăsare, rămân ca un prețios capital nefolosit.

Pe lângă amintirea unei frumoase și desăvârșite icoane a unei persoane duhovnicești, pe lângă prețioasele învățături pe care le-a lăsat, Părintele Cleopa, cu mersul mereu ascendent al vieții sale, ne dă o mare lecție de viață creștină, viață de familie creștină autentică, o bună povățuire a obștii creștinești și o îndrumare temeinică a tineretului.

Acestea sunt bunurile cele mai de preț ale unei țări și calea cea mai sigură pentru prosperitatea și înflorirea ei. Amin.

6. Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae

Reluăm firul catehezelor noastre din perioada Postului Adormirii Maicii Domnului pe care le-am alcătuit, inspirat fiind de cartea intitulată *Icoane smerite*, scrisă de părintele Petroniu Tănase de la Sfântul Munte. Icoanele smerite la care ne-am oprit au fost legate de pomenirea Sfântul Ioan Iacov de la Hozeva, Părintele Dometie Manolache de la Râmeț, Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, Părintele Benedict Ghiuș și Părintele Ilie Cleopa.

În această cateheză vom medita la câteva aspecte esențiale din viața duhovnicească a celui mai mare teolog român, Părintele Dumitru Stăniloae. În anul 1971, pe când eram student la Sibiu, într-o zi, ca un curent a trecut prin sufletul studenților momentul în care s-a zvonit că va veni Părintele Dumitru Stăniloae în vizită. În perioada dinainte de căderea comunismului, Părintele Stăniloae nu a fost o persoană iubită de către oficiali, motiv pentru care a fost închis timp de cinci ani. Noi ne-am bucurat că a venit la Facultatea noastră și, cum a sosit, l-am invitat în capelă și l-am rugat să ne spună un cuvânt duhovnicesc. Cu fața sa blândă, care radia bucurie, ne-a spus următoarele cuvinte: *Dragii mei tineri, vă spun un lucru pe care să nu-l uitați niciodată. Bucurați-vă că sunteți întru adevăr!* Acesta a fost sfatul Părintelui Dumitru Stăniloae pe care nu l-am uitat până acum.

Părintele Petroniu Tănase s-a preocupat de Părintele Dumitru Stăniloae și, de aceea, vă voi reda câteva fraze din cartea sa, „Icoane smerite”:

Părintele Stăniloae venea din când în când și pe la Mănăstirea Sihăstria. Cu un astfel de prilej, în iulie 1977, a vorbit în trapeza mănăstirii monahilor din obște, spunând în rezumat următoarele:

„Deși sunt unii care spun că nu mai este actuală viața monahicească, ea este foarte necesară sfintei Ortodoxii, care nu poate dăinui fără dânsa.

Ortodoxia nu-i doar o concepție, o știință anume a celor pământești, ci o hotărâtă angajare personală pe calea urmării lui Hristos.

Angajându-se cu toată ființa lor pe această cale, călugării sunt înaintemergătorii omenirii, făcându-se pilde de virtute, fără de care ea nu poate trăi. Altfel, vine peste noi potopul!

De aceea, Biserica are nevoie de cât mai mulți călugări, angajați cu hotărâre pe calea urmării lui Hristos, angajați eroic, care să ne impresioneze cu pilda vieții lor, să ne arate cu fapta că este cu putință și astăzi să mergem pe această cale.

Pentru împlinirea acestei chemări, Hristos își revarsă – cum își revarsă soarele lumina sa – dumnezeiasca Sa putere, prin Sfântul Duh, ca să ne curețe de toată patima și să ne ridice la treapta cea mai înaltă a sfințeniei, să realizeze în noi omul cel nou, până la măsura plinătății Sale.

Calea ne-o arată însuși Domnul Hristos, cu ascultarea Sa până la moarte. Calea ascultării pe care a mers Hristos este calea plinătății celei mai înalte. Smerenia, iubirea, blândețea, toate virtuțile urmează ascultării, care le deschide calea.

Ascultarea este mare putere, libertate deplină. Ascultarea implică viață comunitară, de comuniune și de rugăciune, de legătură frățescă și de iubire. Legătura duhovnicească este mai tare ca legătura trupească. Numai în comuniune ne putem ajuta unii pe alții, prin iubire între toți și față de Dumnezeu. Prin aceasta viața călugărească devine exemplu de viață deplină, icoană de urmat pentru întreaga obște creștină, angajare eroică și viață exemplară”.

*Părintele Dumitru Stăniloae a scris un studiu intitulat *Sensul vieții monahale*. Sistemul comunist era împotriva monahismul. În anul 1959 foarte multe mănăstiri au fost închise și călugării tineri au fost trimiși la casele lor. În studiul său, părintele Stăniloae, inspirându-se de la Sfântul Maxim Mărturisitorul, le replica, fără să-i pomenească pe nume: *călugărul este cavalerul Duhului Sfânt înrolat în lupta împotriva răului pe viață și pe moarte. Îi este specifică asceză pentru că nevoința nu omoară firea, ci o fortifică. Călugărul nu este un slăbănog, el este un bărbat al tăriei.**

În continuare, vă voi reda și alte cuvinte scrise de părintele Petroniu Tănase: *M-am întâlnit cu Părintele Stăniloae după ce ieșise din închisoare și, rugându-l să-mi dea un sfat duhovnicesc, mi-a spus următoarele: „Fii optimist, încrede-te fără rezervă în dumnezeiasca Pronie; Roagă-te necontenit, lasă-te în voia lui Dumnezeu și mulțumește-I pentru toate; Bucură-te dacă Domnul te-a găsit vrednic de încercare!; Suferința este de trebuință și pentru cel ce suferă și pentru mai binele lumii întregi; Nu te lega de nimic din cele vremelnice; Slujește pe aproapele cu toată dragostea și dăruirea; nu numai cât are nevoie, ci mai mult; Fii pildă de viață creștină; Viața să-ți fie hotărâtă, fără compromisuri și confuzii, limpede; Crezul tău să-ți fie viu: viață, nu teorie; Ești gata să mori pentru Hristos?; Nu pierde din vedere ținta spre care alergi; să nu ne înecăm în marea vieții”.*

Am putea spune multe lucruri referitoare la cel mai mare teolog din vremurile lui, însă, ceea ce a fost reprezentativ pentru viața sa, Părintele Dumitru Stăniloae a fost un om duhovnicesc. În câteva rânduri l-am vizitat la căsuța lui de pe strada Cernica din București, iar soția lui Maria era ca o măicuță. A trăit câțiva ani după căderea comunismului; apoi a plecat în veșnicie. Amin.

7. Părintele Nicodim Măndiță

În demersul nostru catehetic din perioada Postului Adormirii Maicii Domnului suntem călăuziți de cartea scrisă de Părintele Petroniu Tănase, intitulată „Icoane smerite”. În cele din urmă, icoana cea mai smerită și cea mai frumoasă este icoana Domnului nostru Iisus Hristos. În Evanghelia după Matei, în capitolul 11, versetul 28 și 29, Mântuitorul ne spune: *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre.*

Domnul Hristos după ce a fost în botezat Iordan de către Ioan Botezătorul, după ce a postit patruzeci de zile în pustiul Carantaniei, a mers în Galileea și citim în Evanghelia după Luca, în capitolul 4, de la versetul 14 până la 21, că: *S-a întors Iisus în puterea Duhului în Galileea și a ieșit vestea despre El în toată împrejurimea. Și învăța în sinagogile lor, slăvit fiind de toți. Și a venit în Nazaret, unde fusese crescut, și, după obiceiul Său, a intrat în ziua sâmbetei în sinagogă*

și S-a sculat să citească. Și I s-a dat cartea proorocului Isaia. Și, deschizând El cartea, a găsit locul unde era scris: „Duhul Domnului este peste Mine, pentru care M-a uns să binevestesc săracilor; M-a trimis să vindec pe cei zdrobiți cu inima; să propovăduiesc robilor dezrobirea și celor orbi vederea; să slobozesc pe cei apăsați, Și să vestesc anul plăcut Domnului”. Și închizând cartea și dând-o slujitorului, a șezut, iar ochii tuturor erau ațintiți asupra Lui. Și El a început a zice către ei: Astăzi s-a împlinit Scriptura aceasta în urechile voastre.

Cei ce l-au urmat și cei care au încercat să pună în practică Evanghelia Sa sunt și ei blânzi și smeriți cu inima. De aceea, rând pe rând, oprindu-ne la aceste icoane smerite, vedem că fiecare, mai mult sau mai puțin, au pus în practică blândețea și smerenia Domnului nostru Iisus Hristos.

În această cateheză vom medita la personalitatea Părintelui Nicodim Măndiță. În anul 1958, comuniștii i-au arestat pe foarte mulți dintre bunii noștri părinți. După eliberarea lor, mulți dintre ei au găsit ascultare la Cluj-Napoca, la Arhiepiscopul Teofil Herineanu. Arhiepiscopul Teofil l-a reîncadrat și pe părintele Arsenie Papacioc, care după ce a stat câțiva ani la noi în Eparhie, la Filea, a mers la Mănăstirea Dintr-un Lemn, și apoi la Mănăstirea de la Techirghiol, unde a făcut multă misiune, și apoi s-a mutat la Domnul. Un alt părinte pe care l-a primit Arhiepiscopul Teofil a fost Părintele Nicodim Măndiță, care s-a întors în Moldova, la Mănăstirea Agapia de unde a și plecat la Domnul.

Cuvintele Părintelui Petroniu Tănase despre Părintele Nicodim Măndiță sunt foarte mângâietoare, de aceea, vă voi reda câteva fraze din cartea sa, „Icoane smerite”: *Cine nu îl cunoaște pe Părintele Nicodim Măndiță! O viață întreagă s-a ostenit scriind, pe măsura sa, o mulțime de cărțulii de învățătură pentru popor. Zeci de titluri, în sute și mii de exemplare, aceste cărțulii au umplut țara și multă lume s-a folosit și s-a mântuit cu ajutorul lor.*

Părintele Nicodim a fost și un mare duhovnic și povățuitor duhovnicesc. Sate întregi, credincioșii era ucenicii lui, ducând o viață aleasă în dreapta credință strămoșească.

Acuzat de comuniști pentru „răspândirea de publicații interzise”, a fost condamnat la opt ani de închisoare, din care a făcut doi. După eliberarea din închisoare s-a retras la Mănăstirea Agapia, unde fusese înainte duhovnic și, astfel, și-a trăit în liniște și smerenie taina inimii lui.

Toată viața se pregătise pentru obștescul sfârșit, acum se apropiase de soroc. Era bolnav, dar era limpede în minte și se ruga mereu.

Într-o seară, spunea celor două monahii care îl îngrijeau: „Maicilor, stați de veghe noaptea asta cu mine, căci dimineată la ora trei plec; și am mare nevoie de rugăciune!”. Maicile au citit neîntrerupt rugăciuni, acatiste, paraclise, psalmi, ca să nu adoarmă, iar Părintele Nicodim se ruga neconțenit: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă!”, și din când în când întreba: „Cât este ceasul? Mi-am pregătit lumânarea și chibriturile – povestește una dintre maici – ca să le am la îndemână”.

Vremea a trecut pe nesimțite: 12:00, 01:00, 02:00... se apropia ora 03:00 și noi eram într-o mare încordare să vedem ce o să fie. Deodată, chilia se umple de o puternică lumină și vedem lângă Părintele un arhiereu îmbrăcat în veștmente, având în mâini două sfeșnice, unul cu trei și unul cu patru lumânări. Noi am căzut jos de frică, dar am auzit pe arhiereu zicând: „Părinte, de acum mergi cu noi!”. Iar părintele a spus doar atât: „Doamne, cât Te-am așteptat!”.

A dispărut și lumina și arhiereul. Când ne-am ridicat, părintele murise. Avea fața liniștită și luminoasă de parcă dormea. Am aprins îndată lumânarea, că de spaima ce trăsesem uitasem de lumânare. Dar nici nu mai fusese nevoie...”. Amin.

8. Mama părintelui Petroniu Tănase

În această perioadă, catehezele noastre au fost inspirate din cartea Părintelui Petroniu Tănase intitulată „Icoane smerite”.

Programul catehetic din perioada Postului Adormirii Maicii Domnului din anul acesta se va încheia cu o meditație pe care o face părintele Petroniu referitoare la mama lui.

Se apropie slăvitul Praznic al Adormirii Maicii Domnului și, după cum ne este cunoscut, nu găsim foarte multe lucruri scrise despre Maica Domnului în Sfânta Scriptură, însă cele scrise sunt esențiale. În Evanghelia după Luca, în capitolul 1, începând cu versetul 26, citim: *Iar în a șasea lună a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria. Și intrând îngerul la ea, a zis: Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei. Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? Și îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai*

aflat har la Dumnezeu. Și iată vei lua în pânțele și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema și Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărăți peste casa lui Iacov în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit. Și a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul care Se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema. Și iată Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Și a zis Maria: Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău! Și îngerul a plecat de la ea.

Toți creștinii o iubesc pe Maica Domnului și cei ce au avut har au scris lucruri extraordinare despre Maica Domnului. Sfântul Siluan Athonitul, în cartea pe care a tipărit-o Arhimandritul Sofronie, face următoarea meditație referitoare la Maica Domnului: *O, Fecioară Preacurată, Maica lui Dumnezeu, spune-ne nouă, copiilor tăi, cum iubeai pe Fiul și Dumnezeuul tău când trăiai pe pământ? Cum se veselea duhul tău de Dumnezeu, Mântuitorul tău (Luca 1, 47)? Cum priveai fața Lui preafrumoasă cu gândul că El este Cel Căruia îi slujesc cu frică și dragoste toate puterile cerești? Spune-ne, ce simțea sufletul tău când țineai în brațele tale Pruncul minunat? Cum L-ai crescut? Care au fost durerile sufletului tău când, împreună cu Iosif, L-ai căutat vreme de trei zile în Ierusalim? Ce chinuri ai trăit atunci când Domnul a fost dat spre răstignire și a murit pe cruce? Spune-ne, care a fost bucuria ta la înviere și cum tânjea sufletul tău după înălțarea Domnului? Sufletele noastre sunt atrase să cunoască viața ta împreună cu Domnul pe pământ, dar tu n-ai vrut să așterni aceasta în scris și ai învăluit în tăcere taina ta.*

Femeile creștine, nu doar cele care poartă numele Maicii Domnului, ci în general creștinele noastre, mamele noastre, o au ca prototip pe Maica Domnului. Vă redau câteva fraze despre acest adevăr: *În acest cuvânt se cuprinde toată femeia și ceva mai mult decât ea, un loc de întâlnire a lui Dumnezeu și a bărbatului, al iubirii și al izvorului vieții. Mama primește să fie binecuvântată de Dumnezeu, de bărbatul soț și care apoi dăruiește și se dăruiește. Ea începe cu: Iată, roaba Domnului! Fie mie după cuvântul tău!*

Ernest Bernea, referitor la mama, scrie așa: *Mama creștină însuflețește totul, învăluie lucrurile cu cântec și caută fără încetare firile ascunse ale izvorului vieții. Secretul tău aici stă, în legătura permanentă cu Dumnezeu, Izvorul vieții.*

Ființă încă netulburată de erorile intelectualismului, ea are mai adânc simțul just al fiecărei situații sau al fiecărui lucru, are mai sigură intuiția lucrurilor neschimbătoare, cum altfel s-ar explica plinătatea și folosul rugăciunilor ei? Aceasta este mama care își modelează sufletul după prototipul absolut al Maicii Domnului.

Firește, vine un moment când mama pleacă. Poetul Vasile Militaru a scris câteva versuri inspirate în poezia intitulată „A venit aseară mama”:

Când și când, în miezul verii sau de Paști, să vadă satul Cum îmi vine ca-n toți anii, la căsuța mea băiatul. Și-având tihnă și odihnă, la venire sau plecare, S-aprinzi și la groapa maichii câte-un pai de lumânare!...

În încheiere, vă voi reda cuvintele părintelui Petroniu Tănase despre mama sa: *Evlavia, credința, împlinirea datoriilor creștinești tradiționale îi erau firești, izvorau din toată ființa ei. Dragostea de Dumnezeu, mila, modestia, de asemenea.*

Odată, pe când eu mă găseam în refugiul de la Broșteni, m-am dus să-i fac o vizită și să stau de Sfintele Paști acasă, să-mi mai aduc aminte de obiceiurile creștinești pe care nu le mai văzusem din copilărie. Am putut astfel să mai stau de vorbă cu ea, și atunci încă o dată mi-am dat seama cât de adâncă era viața ei creștină.

În Joia Mare a plecat de dimineață de acasă, iar când s-a întors și am întrebat-o, am aflat cu mare surprindere că fusese la o vecină bolnavă, îi dusesse un dar și-i spălase picioarele în amintirea smereniei Domnului de la Cină.

„Domnul Hristos să spele picioarele ucenicilor și eu să nu fac nimic pentru El? Am făcut și eu măcar atâta, am spălat picioarele Mărioarei lui Gavril, care zace în pat, și i-am tras o pereche de colțuni noi în picioare”.

În Vinerea Mare toată ziua a fost cu ochii înlăcrimați.

„Când mă gândesc – îmi spunea ea – câte a îndurat Domnul Hristos pentru noi, îmi vine să plâng și să răcnesc de durere”.

În Sâmbăta Mare, când îi admiram paștile și cozonacii pe care-i făcuse pentru Paști, ea mi-a zis: „Nu pentru mâncat le-am făcut așa de frumoase, că nici nu-mi vine să mă ating de ele, ci pentru că așa-i de mândră fața Domnului Hristos la Paști”.

Bătrână și suferindă, nu lipsea niciodată de la sfânta biserică. Aveau un obicei gospodinele mai tinere, să sărute mâna bătrânelor și a văduvelor și să le strecoare câte un ban în mână. Odată m-a întrebat dacă este bine ceea ce face ea.

„Niciodată – mi-a zis ea – n-am cheltuit pentru mine acești bani, ci cumpăr cu ei lumânări și le aprind la Maica Domnului, iar acasă fac câte zece mătăanii de fiecare franc, pentru sănătatea cui mi i-a dat”.

Altădată am voit să aflu ce știe ea din învățătura Bisericii.

Mi-a spus atunci Crezul, Visul Maicii Domnului și Epistolia, foarte frumos rostite, texte întregi din Sfânta Evanghelie și din Psalmi. Îmi spunea Psalmul 49: „De vezi hoțul, te uneai cu el... și ai cugetat că vor fi asemenea ție. Mostra-te-voi și-ți voi pune înaintea păcatele tale...”.

Știa pe de rost o mulțime de rugăciuni, tropare, stihiri de la praznice, pe care le învățase de la biserică.

M-am mirat foarte tare de aceasta, căci nu-mi dădusem seama de cunoștințele de care ea nu făcea caz și le ținea cu multă discreție.

Mereu la rugăciune.

Cum ieșeam din casă, o vedeam îndată trecând înaintea icoanelor și făcând cruci și metanii. Numele Domnului Hristos și al Preacuratei Maici le rostea apăsât și cu căldură sufletească, cu încredere și nădejde neclintite în ajutorul lui Dumnezeu.

Pentru moarte era pregătită de multă vreme.

Cămașă de moarte, pânză de punți și un bulgăre de ceară pentru toiag le avea gata în ladă.

Cu câteva săptămâni înainte de moarte, mergând s-o mai văd, i-am dus un mănunchi de lumânări de ceară curată, dăruite de Părintele Macarie.

I-am făcut o mare bucurie cu ele.

Le-a pus în ladă și cu acest prilej am văzut ce avea înăuntru: două-trei schimburi vechi, cămașa de înmormântare și două vălurele de lână de tort, țesute de mâna ei, pentru „punți și dezlegări”, apoi vreo zece batiste de târg cumpărate anume pentru moarte.

Asta era tot.

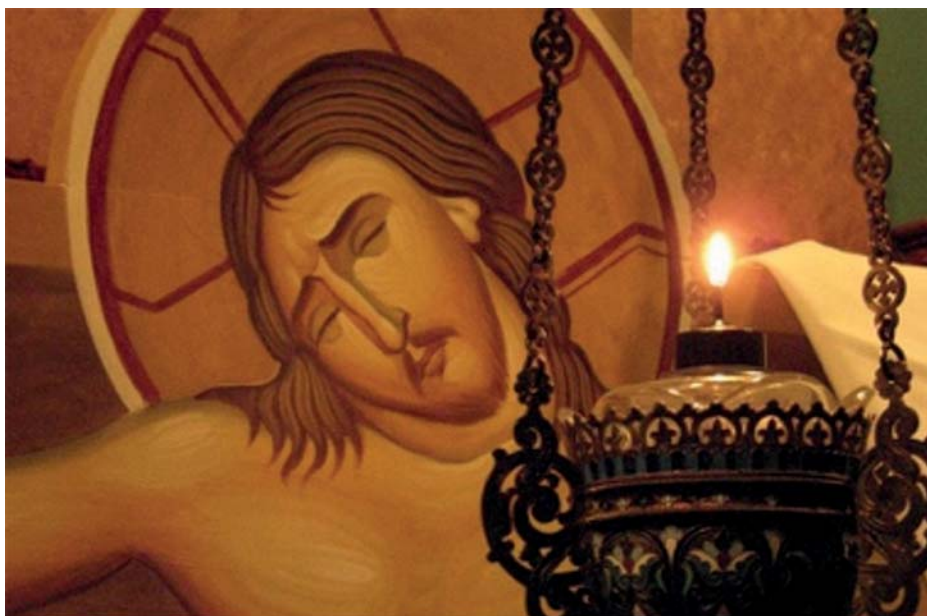
Bruma de lucruri ce mai avusese, le dăduse de pomană.

A trecut la cele veșnice în dimineața de 4 iulie 1967, după o suferință de câteva luni. Amin.

POSTUL CRĂCIUNULUI

Iisus Hristos – Lumina lumii

1. Iisus Hristos – Lumina lumii
2. Iisus din Nazaret
3. Iisus Hristos în Sfintele Evanghelii
4. Iisus Hristos – proclamă Împărăția cerurilor
5. Iisus Hristos – Împăratul nostru
6. Iisus Hristos – ne învață cum să postim

1. Iisus Hristos – Lumina lumii

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte aspecte esențiale ale existenței personalității istorice a Domnului nostru Iisus Hristos.

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică și universală

EVOCARE

◇ „Prin fața lui Iisus Hristos nu se poate trece cu indiferență. Cine este acest nume care abate cursul istoriei și schimbă soarta omenirii? Cine este acest personaj care atrage admirația și adorația unor ucenici care sunt gata să meargă pentru el până la moarte? Cine este acest om, al cărui operă înfruntă timpul cu mileniiile? Cine este Iisus Hristos? Sunt pline bibliotecile pământului de cărțile care s-au scris despre Iisus Hristos. De un veac și mai bine însă, problema Lui Iisus a stârnit atâtea discuții, a aprins atâtea controverse și a provocat atâtea scrieri, încât este cu neputință a le înșira. Teologi și laici, bărbați de știință și de litere, publiciști și tot felul de învățați: filologi, istorici, medici, filosofi, artiști, clerici, și politicieni, cu o nemaîntâlnită pasiune, se avântă în discuții polemice și în scrieri savante despre Iisus Hristos, pe care o viață întreagă nu-ți mai ajunge să le poți consulta. Cuprinși de un adevărat delir critic, au ciocănit oamenii în toate încheieturile Bisericii, au censurat toate paginile Evangheliei și au lovit cu târnăcopul în toți stâlpii creștinismului, ca să provoace spărturi.”

Părintele Ilarion Felea
(*Biserica și școala* – Revista oficială a Episcopiei Aradului)

2. Iisus din Nazaret

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte aspecte esențiale ale existenței personalității istorice a Domnului nostru Iisus Hristos din cuprinsul scrierilor apocrife și din literatura universală

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică și universală

EVOCARE

◇ „După atâtea minciuni, Hristos nu a fost încă izgonit din lume. Pomenirea lui e vie pretutindeni, pe zidurile bisericilor și ale școlilor, pe culmea clopotnițelor și a munților, pe troițele drumurilor, la capătul paturilor și pe morminte, milioane de cruci pomenesc de moartea lui Hristos. Râcâiți zidurile din biserici, luați icoanele de la altare și de prin case: viața lui Hristos umple muzeele și pinacotecile. Puneți pe foc liturghierele, ceasloavele și cărțile de rugăciune: îi veți descoperi numele și cuvintele în toate cărțile literaturilor. Până și înjurăturile sunt o nevoie pomenire a dăinuirii sale. Orice s-ar face, Hristos rămâne un sfârșit și un început, o genună de taine dumnezeiești la răspântia a două crâmpie de istorie omenească.”

Giovanni Papini
(*Viața lui Isus* – Ed. Orizonturi)

3. Iisus Hristos în Sfintele Evanghelii

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte sumar scrierile evanghelice despre personalitatea istorică a Domnului nostru Iisus Hristos

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică și universală

EVOCARE

◇ „Socotim creștinismul ca fiind cea mai mare binefacere pe care a cunoscut-o omenirea. La rigoare, putem renunța la toate comorile pe care le-a agonisit societatea în decursul veacurilor cu multă trudă, arta, știința, filozofia, tehnica, dar nu ne putem lipsi de Evanghelia Domnului Iisus Hristos pentru că ea e hrana cea mai necesară fără de care omul și obștea nu ar putea duce o viață omenească. Ultima lui zi ar însemna sfârșitul omenirii, dar lucrul acesta nu se va întâmpla niciodată. Mai degrabă vor trece cerul și pământul, dar cuvintele Domnului Iisus Hristos nu vor trece în veac.”

Sterie Diamandi

(*Fiul lui Dumnezeu – Fiul Omului* – Ed. „Cartea Românească”)

4. Iisus Hristos în scrierile celor patru evangheliști

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte succint viața și învățătura Domnului nostru Iisus Hristos reliefată în scrierile celor patru evangheliști

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică și universală

EVOCARE

◇ „Oare un singur evanghelist nu ar fi putut scrie tot ceea ce era de trebuință? Fără îndoială că ar fi putut, dar, de vreme ce au scris patru și au scris în timpuri și locuri diferite, fără să se înțeleagă între ei și fără să vină în atingere unul cu altul, scriind totuși care cum s-ar fi rostit cu o singură gură, aceasta slujește drept cea mai puternică dovadă a adevărului.”

Sfântul Ioan Gură de Aur
(*Omilii la Matei* – PSB 23)

5. Viața lui Iisus scrisă de Părintele Emanuel Copăceanu

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte mărturia Părintelui Emanuel Copăceanu despre viața și învățătura Domnului nostru Iisus Hristos reliefată în scrierile sale

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică și universală

EVOCARE

◇ „Când Iisus e în vârstă de doisprezece ani, îl găsim în Templul din Ierusalim învățând și discutând într-un mod minunat cu membrii sinagogii. După aceea, se stabilește din nou cu părinții în Nazaretul Galileii. Ce face Iisus de acum până la începutul activității Sale mesianice e greu de știut. Nicio însemnare, oricât de mică sau neclară, nu lasă nici o urmă și nu aduce nicio lumină asupra acestui fapt. E un mister despre care, totuși, putem crede că în această vreme, Iisus și-a petrecut copilăria și adolescența într-o desăvârșită liniște în jurul Nazaretului, așteptând cu seninătate chemarea plină de sfințenie și sacrificiu, dând lumii un nou preț și vieții un alt aspect, împărtășindu-le cu viața cea veșnică.”

Părintele Emanuel Copăceanu
(*Iisus din Nazaret* – Ed. Doris)

6. Iisus Hristos – Lumina lumii, proclamă Împărăția cerurilor

OBIECTIVUL CATEHEZEI

◇ Să se prezinte aspecte esențiale ale misiunii Domnului Hristos de proclamare a Împărăției cerurilor

REPERE PENTRU CONȚINUT

1. Referințe scripturistice
2. Citate din literatura patristică și universală

EVOCARE

◇ „Ar fi trebuit să nu avem de nevoie de ajutorul Sfințelor Scripturi, ci să avem o viață atât de curată încât harul Duhului să țină locul Scripturilor în sufletele noastre și, după cum, Sfintele Scripturi sunt scrise cu cerneală, tot așa ar fi trebuit ca și inimile noastre să fi fost scrise cu Duhul cel Sfânt. Pentru că ne-am îndepărtat de harul acesta, haideți să pornim o nouă cale și să-L dobândim iarăși. Prima cale era negreșit cea mai bună și Dumnezeu a arătat aceasta și prin spusele Sale, și prin faptele Sale. Dumnezeu nu a vorbit prin scrieri cu Noe, cu Avraam, cu urmașii lui, cu Iov, cu Moise, ci a vorbit cu ei, față către față, pentru că a găsit curat sufletul lor. Când însă, întregul popor a căzut în păcate, atunci da, atunci a fost nevoie de scrieri, de table, de însemnarea în scris a tuturor faptelor și cuvintelor lui Dumnezeu și vom vedea că același lucru s-a petrecut nu numai pe vremea sfinților din Vechiul Testament, ci și pe vremea sfinților din Noul Testament. Dumnezeu nu a dat ceva scris apostolilor, ci în loc de scrieri, le-a făgăduit că le va da harul Duhului Sfânt zicând: «Acela vă va aduce aminte de toate»”.

Sfântul Ioan Gură de Aur
(*Omilii la Matei* – PSB 23)

BIBLIOGRAFIE

- ◇ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită cu binecuvântarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.
- ◇ Emanuel Copăcianu, *Fiul lui Dumnezeu*, Ed. All, București, 1994.
- ◇ Emanuel Copăcianu, *Iisus din Nazaret*, Ed. Doris, București, 1990.
- ◇ Emanuel Copăcianu, *Viața și învățătura Mântuitorului Iisus Hristos*, Ed. Bookstory, București, 2023.
- ◇ *Evanghelia lui Pseudo-Matei*, Ed. Herald, București, 2014.
- ◇ *Evangheliile apocrife*, Ed. Polirom, București, 2002.
- ◇ Flavius Josephus, *Antichități iudaice*, vol. II, Ed. Hasefer, București, 2015.
- ◇ Giovanni Papini, *Viața lui Iisus*, Ed. Orizonturi, București, 2012.
- ◇ Joseph Ratzinger, *Iisus din Nazaret*, Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2012.
- ◇ Philip Jenkins, *Iisus – Dumnezeu și Om*, Ed. Bookzone, București, 2024.
- ◇ Pliniu cel Tânăr, *Opere complete*, Ed. Univers, București, 1977.
- ◇ Pr. Ilarion V. Felea, *Religia iubirii*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2009.
- ◇ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei* în PSB 23, EIMBOR, București, 1994.
- ◇ Sterie Diamandi, *Fiul lui Dumnezeu – Fiul Omului*, Ed. „Cartea Românească”, București, 1942.
- ◇ Zenon Kosidowski, *Povestirile evangheliștilor*, Ed. Albatros, București, 1983.

ANEXE⁴

1. Iisus Hristos – Lumina lumii

Programul catehetic dedicat Postul Nașterii Domnului din anul acesta îl intitulăm *Iisus Hristos – Lumina lumii*. În Evanghelia după Matei, în capitolul 4, începând cu versetul 12, ne este relatat: *Și Iisus, auzind că Ioan a fost întemnițat, a plecat în Galileea. Și părăsind Nazaretul, a venit de a locuit în Capernaum, lângă mare, în hotarele lui Zabulon și Neftali, ca să se împlinească ce s-a zis prin Isaia proorocul care zice: Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit.* Plecând de la acest text, în demersul nostru catehetic ne vom preocupa de Persoana Domnului Iisus Hristos care este Lumina lumii.

În această cateheză ne dorim, în mod deosebit, să amintim de faptul că Domnul Hristos, ca om, a fost o personalitate istorică. S-a născut în Betleem, a crescut în Nazaret, a fost pironit pe Cruce pentru noi și pentru mântuirea noastră la Ierusalim. A călcat pe acest pământ păcătos, El, Dumnezeu, dar, deopotrivă a fost și om, o personalitate istorică reală. De-a lungul timpului s-au găsit foarte mulți detractori care susțin că istorisirile legate de Domnul Hristos sunt un mit și persoana Sa nici nu ar fi existat din punct de vedere istoric.

În acest sens, vă voi oferi două argumente separate de Sfânta Scriptură pentru că cei care nu au o viață religioasă, cei ce sunt secularizați, sau cei care sunt potrivnici Sfintei Biserici, nu primesc argumentele din Sfânta Scriptură. De aceea, vă redau două argumente din literatura laică. Istoricul Iosif Flavius, istoric din primul secol, a scris o carte intitulată „Antichități iudaice”, unde relatează modul de viață al iudeilor, foarte multe lucruri legate de Ierusalim, dar, printre altele, relatează și lucrul următor: *În vremea aceea a trăit Iisus,*

⁴ Catehezele au fost alcătuite și rostite de Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei în cadrul Programului catehetic „O seară cu Domnul Hristos și cu Preacurata Sa Maică” de la Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

un om înțelept, dacă poate fi numit aievea om. El a fost autorul unor uluitoare minuni și învățătorul oamenilor care erau bucuroși să afle adevărul. A atras de partea lui o mulțime de iudei, dar și o mulțime de păgâni. Acesta a fost Hristos. Chiar dacă Pilatus, datorită acuzațiilor aduse de frunțașii poporului nostru, l-a ținut pe cruce, n-au încetat să-l iubească cei ce l-au îndrăgit de la început. Căci li s-a arătat a treia zi iarăși viu, așa cum au prezis profeții trimiși de Dumnezeu, înfăptuind și o mie de alte miracole. De atunci și până azi dăinuie poporul creștinilor, care își trage numele de la dânsul. Tânăru Ananus, despre a cărui numire în funcția de Mare Preot am vorbit adineauri, avea o fire nemiloasă și cutezătoare. El făcea parte din secta saducheilor, care sunt mai acerbi și mai nemiloși în judecăți decât ceilalți iudei, după cum am arătat mai înainte. Fiindcă era, așadar, crud, Ananus a socotit că sosise momentul potrivit să treacă la faptă acum, când Festus murise și Albinus era în drum spre Iudeea. A convocat sinedriul la judecată și i-a adus în fața lui pe fratele lui Isus, denumit Hristos (el se chema Iacob), împreună cu alți câțiva, acuzându-i că încălcaseră legile, și i-a condamnat să fie uciși cu pietre.

Al doilea argument îl redăm din cartea lui Pliniu cel Tânăr intitulată „Opere complete”: Până acum metoda pe care am aplicat-o față de cei acuzați în fața mea ca creștini este aceasta: Îi întreb dacă sunt creștini. Dacă recunosc, repet întrebarea de două ori și-i ameninț cu pedeapsa. Dacă persistă, ordonez să fie pedepsiți imediat; pentru că am convingerea că indiferent de natura credințelor lor, încăpățânarea trebuie să fie corectată. În cazul cetățenilor romani care manifestau aceeași încăpățânare, am dispus ca aceștia să fie trimiși la Roma. Dar aceste abateri se înmulțesc chiar dacă sunt pedepsite. Am primit scrisori anonime în care mulți sunt acuzați de a fi creștini. Am ordonat să fie eliberați cei care au negat formal, au repetat după mine o invocare a zeilor și au adus sacrificii în fața statuii voastre (care a fost adusă împreună cu cele ale zeilor în acest scop); unii chiar au înjurat numele lui Hristos. Printre cei acuzați de martori în persoană se afla unii care au recunoscut inițial că sunt creștini dar imediat după aceea au negat. Restul au recunoscut că au fost creștini (acum 3 sau mai mulți ani, câțiva cu 20 de ani în urma) dar nu mai sunt, renunțând la această greșală. Toți își slăvesc statuia și blestemă numele lui Hristos. Își recunosc vina sau greșeala de a se fi adunat într-o zi anume înainte de a se lumina de ziuă pentru a se ruga lui Hristos ca unui zeu și de a se uni toți prin același jurământ, dar fără scopuri rele, de a nu comite furt, adulter, de a nu-și

călca niciodată cuvântul și de a nu trăda încrederea acordată. Apoi au obiceiul de a se separa și de a se aduna iar pentru a mânca împreună.

În încheiere, vă voi reda câteva fraze scrise de părintele Ilarion Felea cu referire la Domnul nostru Iisus Hristos care este Lumina lumii: Prin fața lui Iisus Hristos nu se poate trece cu indiferență. Cine este acest nume care abate cursul istoriei și schimbă soarta omenirii? Cine este acest personaj care atrage admirația și adorația unor ucenici care sunt gata să meargă pentru el până la moarte? Cine este acest om, a cărui operă înfruntă timpul cu mileniiile? Cine este Iisus Hristos? Sunt pline bibliotecile pământului de cărțile care s'au scris despre Iisus Hristos. De un veac și mai bine însă, problema lui Iisus a stârnit atâtea discuții, a aprins atâtea controverse și a provocat atâtea scrieri, încât este cu neputință a le înșira. Teologi și laici, bărbați de știință și de litere, publiciști și tot felul de învățați: filologi, istorici, medici, filosofi, artiști, clerici, și politicieni, cu o nemai întâlnită pasiune, se avântă în discuții polemice și în scrieri savante despre Iisus Hristos, pe care o viață întreagă nu-ți mai ajunge să le poți consulta. Cuprinși de un adevărat delir critic, au ciocănit oamenii în toate încheieturile Bisericii, au censurat toate paginile Evangheliei și au lovit cu târnăcopul în toți stâlpii creștinismului, ca să provoace spărturi. Amin.

2. Iisus din Nazaret

Cu ajutorul lui Dumnezeu, continuăm Programul catehetic dedicat Postului Nașterii Domnului din anul acesta, pe care l-am intitulat *Iisus Hristos – Lumina lumii*. Întâlnirile noastre își propun mai multe scopuri. Pe de o parte, să repetăm cunoștințele esențiale legate de credința noastră, dar pe de altă parte, mi-aș dori foarte mult să vă mângâi sufletele, și ceea ce vă spun, efectiv, să reușim să și facem.

La întâlnirea precedentă am meditat asupra existenței istorice a personalității Domnului nostru Iisus Hristos și v-am redat două argumente din literatura laică care vorbesc despre persoana Domnului Hristos: Iosif Flavius, istoric din primul secol, care a scris o carte intitulată „Antichități iudaice” și Pliniu cel Tânăr, cu informații pe care le-am extras din lucrarea sa „Opere complete”. Gândindu-mă că cele două argumente și multe altele sunt sugestive pentru omul de bună credință care își dorește să învețe câte

ceva despre creștinism, de data aceasta, cateheza aceasta se va intitula *Iisus din Nazaret*.

În mod magistral, despre Domnul Hristos, suntem învățați din cele patru evanghelii, dar pe lângă acestea, în cateheza noastră ne vom opri la alte scrieri în care este pomenit Iisus din Nazaret, Fiul lui Dumnezeu. Una dintre aceste cărți se intitulează „Evanghelii apocrife”. O lucrarea căreia nu i se poate da aceeași importanță precum evangheliilor canonice, însă aceste evanghelii apocrife nu sunt întru totul fabulații. În una dintre evangheliile apocrife, care se numește „Evanghelia lui Pseudo-Toma” citim, printre altele, și următorul paragraf: *Copilul Isus, pe când avea cinci ani, Se juca după ploaie în albia unui suvoi: aduna apele murdare în câteva gropi și le limpezea cu un singur cuvânt poruncitor. Frământând apoi cu mâinile noroiul moale, a plăsmuit douăsprezece vrăbii. A făcut aceasta într-o sâmbătă. Mai mulți copii se jucau împreună cu El. Un iudeu care a văzut că Isus Se juca în ziua de sabat a alergat și l-a pârât tatălui Său zicând: „Iată, fiul tău se joacă la pârâu; a făcut douăsprezece păsări de noroi, profanând ziua sabatului”. Iosif veni la pârâu și văzându-L pe Isus începu să-L certe: „De ce faci în zi de sabat ce nu este îngăduit?” Dar Isus, lovindu-și palmele una de alta, strigă vrăbiilor de noroi: „Luați-vă zborul!” Și păsările au bătut din aripi și s-au îndepărtat cu mare larmă. Iudeii care erau de față s-au înspăimântat. Apoi au mers și au povestit mai-marilor lor isprava lui Isus.*

Un alt autor pe care îl pomenim și care s-a preocupat de Iisus din Nazaret a fost Papa Iosif Ratzinger care a scris o carte intitulată „Iisus din Nazaret”. Un alt autor pe care îl pomenim este Zenon Kosidowski care a scris o carte intitulată „Povestirile evangheliștilor” din care vă redau un paragraf: *Teoria că Iisus a reprezentat o transpunere istorică a unui mit, lansată cândva de unii reprezentanți ai marxismului, astăzi a fost respinsă de majoritatea oamenilor de știință. Este dificil să prezentăm aici o argumentare complexă împotriva acestei concepții, însă este suficient dacă vom spune că, analizând logic, nu existe motive să nu credem în caracterul istoric a lui Iisus, atâta timp cât apariția în Palestina a unor asemenea învățători, proroci, era un fenomen cu nimic ieșit din comun.*

În continuare, vă voi reda încă un paragraf dintr-o evangheliie apocrifă, de data aceasta din „Evanghelia lui Pseudo-Matei”: *Văzând regele Irod că magii și-au bătut joc de el, i s-a aprins inima de mânie și și-a trimis oameni pe toate drumurile, ca să-i prindă și să-iucidă. Dar nu i-a putut găsi. Atunci și-a trimis din nou oamenii în Betleem și a omorât toți pruncii de la doi ani în jos, socotind după timpul pe care îl aflase de la magi. Cu o zi înaintea acestei*

nemiloase întâmplări, Iosif a fost sfătuit așa de un înger al Domnului: „Ia-o pe Maria cu pruncul și mergi pe drumul deșertului până în Egipt”. Și Iosif a mers după cum îl povățuise îngerul... I se închinau lei și leoparzii și mergeau alături de ei prin deșert. Oriunde se duceau Maria și Iosif, ei o luau înaintea și le arătau drumul, apoi își aplecau capetele, închinându-se lui Isus. Prima zi când Maria văzu lei și alte neamuri de sălbăticiuni venind în preajma sa încremeni de frică. Dar pruncul Isus o privi cu un chip vesel și-i zise: „Mamă, nu te teme, căci nu aleargă spre tine ca să-ți facă rău, ci ca să ți se supună”. Cu vorbele acestea smulse toată teama din inimile lor. După trei zile de mers, Maria a fost toropită de arșița deșertului. Văzând un palmier, îi zise lui Iosif: „M-aș odihni puțin la umbra lui”. Iosif o duse degrabă lângă palmier și o coborî din șa. După ce s-a așezat, Maria s-a uitat în vârful palmierului și a văzut că era plin de rod. Atunci i-a zis lui Iosif: „Aș dori, dacă s-ar putea, să mănânc din roadele acestui palmier”. „Mă mir că zici asta - a răspuns Iosif. Oare nu vezi cât de înalt este? Cum te-ai gândit să mănânci din fructele lui? Eu îmi fac mai degrabă griji din pricina lipsei de apă, căci toate burdufurile au rămas goale și nu avem cu ce să ne ostoim setea, nici noi și nici vitele noastre”. Atunci, copilașul Isus, care stătea fericit la sânul mamei Sale, zice către palmier: „Pomule, apleacă-te și răcorește-o pe mama cu fructele tale”. Îndată, auzindu-i glasul, palmierul își plecă vârful până la picioarele Mariei și ea culese numai fructe proaspete. Relatările din evangheliile apocrife sunt mărturii pioase care nu intră în contradicție cu credința noastră.

În încheiere, vom medita la un text extras din cartea „Viața lui Isus” scrisă de Giovanni Papini: După atâtea minciuni, Hristos nu a fost încă izgonit din lume. Pomenirea lui e vie pretutindeni, pe zidurile bisericilor și ale școlilor, pe culmea clopotnițelor și a munților, pe troițele drumurilor, la capătul paturilor și pe morminte, milioane de cruci pomenesc de moartea lui Hristos. Râcăiți zidurile din biserici, luați icoanele de la altare și de prin case: viața lui Hristos umple muzeele și pinacotecile. Puneți pe foc liturghiile, ceasloavele și cărțile de rugăciune: îi veți descoperi numele și cuvintele în toate cărțile literaturilor. Până și înjurăturile sunt o nevoită pomenire a dăinuirii sale. Orice s-ar face, Hristos rămâne un sfârșit și un început, o genună de taine dumnezeiești la răspântia a două crâmpie de istorie omenească. Antichitatea și Creștinismul nu se mai pot contopi. Înainte și după Hristos. Era, civilizația, viața noastră începe odată cu nașterea lui Hristos. Ce-a fost înainte de El putem cerceta și afla: dar nu mai este un bun al nostru, e însemnat cu alte numere, înjghebat în alte sisteme,

nu ne mai ațâță patima: o fi frumos, dar e lucru mort. Cezar, pe vremea sa, a făcut mai multă vâlvă decât Isus; iar Platon propovăduia mai multe științe decât el. Până azi se vorbește de cel dintâi și de cel de-al doilea: dar cine se mai înflăcărează pentru, ori împotriva lui Cezar? Au unde-s astăzi platonicienii și antiplatonicienii? Pe câtă vreme Hristos e mereu viu în noi. Sunt oameni care-L iubesc; sunt oameni care-l urăsc. Domnul Hristos va dăinui în sufletele noastre până la sfârșitul veacului. Amin.

3. Iisus Hristos în Sfintele Evanghelii

Continuăm demersul catehetic dedicat Postul Nașterii Domnului din anul acesta cu o meditație referitoare la adevărul revelat în Sfintele Evanghelii despre personalitatea istorică a Domnului nostru Iisus Hristos. În acest sens, pe lângă relatările pe care le vom face în această cateheză, vă așezăm la inimă îndemnul de a citi sfintele Evanghelii, de a lectura zilnic cel puțin un capitol din Sfânta Scriptură pentru viața noastră duhovnicească.

Evanghelii sunt foarte importate. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Evrei, în capitolul 1, versetele 1 și 2, spune: *După ce Dumnezeu odinioară, în multe rânduri și în multe chipuri, a vorbit părinților noștri prin prooroci, în zilele acestea mai de pe urmă ne-a grăit nouă prin Fiul, pe Care L-a pus moștenitor a toate și prin Care a făcut și veacurile. Ceea ce ne-a grăit nouă prin Fiul găsim scris în sfintele Evanghelii.*

Părintele Ilarion Felea, care a scris o carte de apologetică, importantă pentru noi, intitulată „Religia iubirii”, consemnează câteva fraze despre importanța sfințelor Evanghelii: *Ca să putem cunoaște și prețui după cum se cuvine esența creștinismului, mai întâi trebuie să citim și să studiem Evanghelia. Biblia, în general și Evanghelia în special. Evanghelia este primul și cel mai important document istoric în care se cuprinde miezul creștinismului. Nu putem vorbi despre creștinism fără să cunoaștem Evanghelia. Nu putem înțelege și admite creștinismul fără să credem în Evanghelie.*

În urmă cu cincizeci de ani era foarte greu să ne procurăm o Sfântă Scriptură sau un Nou Testament, pentru că tirajul în care se tipăreau era foarte mic, însă acum oricare credincios are posibilitatea să-și procure Biblia și Noul Testament când îi spune sufletul, întrucât ele sunt la îndemâna noastră. În toate librăriile noastre bisericești sunt prezente Sfânta Scriptură și Noul

Testament. Așa cum ne îndeamnă Părintele Ilarion Felea, noi trebuie să citim și să studiem Sfintele Evanghelii.

Sfintele Evanghelii au fost foarte importante pentru cei mai erudiți oameni de pe pământ. Vă voi oferi doar câteva exemple. Goethe scria: *Eu socotesc că cele patru evanghelii sunt absolut autentice pentru că în ele vine la expresie strălucirea unei suveranități care își are punctul de plecare în persoana lui Hristos și care e așa de dumnezeiască cum numai o dată s-a arătat divinul pe pământ.* Napoleon Bonaparte scria și el: *Evanghelia are o virtute ascunsă, ceva care lucrează cu putere, o căldură care înrăurește asupra minții și, totodată, pătrunde și în inimă. Evanghelia nu este o carte ci o ființă vie, cu activitate proprie, cu o putere care învinge tot ce i se împotrivesc.* Filosoful german Immanuel Kant a zis: *Faci bine că-ți cauți liniștea în Evanghelie pentru că ea este un izvor nesecat al tuturor adevărilor care nu se mai găsesc nicăieri.* Charles Dickens îi scria unuia dintre băieții săi: *Îți pun între cărți un Nou Testament din aceleași motive și aceleași nădejdi care m-au călăuzit să scriu pentru tine când erai copil, o prescurtare după el, ușoară și înțeleasă pentru că aceasta este cea mai bună carte pe care a avut-o și o va avea lumea și pentru că îți dă cele mai bune reguli după care se poate conduce o ființă omenească care încearcă să fie sinceră și conștientă de datoria sa. Când au plecat ceilalți frați ai tăi am scris pentru fiecare cuvinte așa cum am scris pentru tine și i-am rugat pe toți să se conducă după această carte fără să se țină interpretările și născocirile omenești. Îți aduci aminte că acasă nu te-am plictisit cu practici religioase și cu formalități seci, dar vei înțelege, cu atât mai bine, adevărul și frumusețea religiei creștine așa cum provine ea de la Domnul nostru Iisus Hristos.*

Argumentele pe care le-am amintit, nădăjduiesc că ne vor inspira și ne vor îndemna să citim cu osârdie Sfintele Evanghelii.

Mulți autori celebri au încercat să scrie o viață a Domnului nostru Iisus Hristos, unul dintre ei, foarte citit, este Sterie Diamandi, care a scris o carte intitulată „Fiul lui Dumnezeu – Fiul Omului”. Acest autor a încercat să redacteze o frumoasă viață a Domnului Hristos. În final, vă voi reda câteva fraze: *Binecuvântăm creștinismul! Ridicăm în cinstea Celui care S-a răstignit pe Cruce cea mai fierbinte rugăciune pe care sufletul nostru poate să o înalțe. Creștinismul a adus omenirii servicii care nu vor putea fi niciodată îndeajuns prețuite. Binefacerile lui sunt fără număr, a înviorat omenirea muribundă, înlocuindu-i o sevă nouă. A descătușat energiile adormite, a deschis orizonturi necunoscute, a stârnit avânturi spre o lumea ideală, a fecundat o viață nouă.*

Din vierme, omul a devenit șoim care se ridică până la cele mai înalte culmi ale spiritului. Gloata dezrobită se trezește la lumină și calcă bărbătește pe cărările progresului. Pentru prima dată, robul își dă seama că face parte din rândul oamenilor. Vameșul nu-i cu nimic mai prejos decât alții, păcătosul că nu-l poate osândi nimeni fără de iertare. Binecuvântată fie Crucea care a dat un sens și un preț vieții. Creștinismul a fost izvorul nesecat și este, care alimentează încontinuu forțele spirituale ale omenirii. El prezintă mediul cel mai prielnic pentru sănătate, frumusețe sufletească, dreptate, bărbăție și ascensiune spirituală. Vom scrie cu litere de foc numele lui Hristos pe toate zidurile ca să vadă și orbii. Îl vom rosti cu glasul tunetului ca să audă și surzii. Socotim creștinismul ca fiind cea mai mare binefacere pe care a cunoscut-o omenirea. La rigoare, putem renunța la toate comorile pe care le-a agonisit societatea în decursul veacurilor cu multă trudă, arta, știința, filozofia, tehnica, dar nu ne putem lipsi de Evanghelia Domnului Iisus Hristos pentru că ea e hrana cea mai necesară, fără de care omul și obștea nu ar putea duce o viață omenească. Ultima lui zi, ar însemna sfârșitul omenirii, dar lucrul acesta nu se va întâmpla niciodată. Mai degrabă vor trece cerul și pământul, dar cuvintele Domnului Iisus Hristos nu vor trece în veac. Amin.

4. Iisus Hristos în scrierile celor patru evangheliști

Preocupările noastre duhovnicești din perioada Postului Nașterii Domnului au în atenție persoana Domnului nostru Iisus Hristos și, de aceea, titlul Programului catehetic este intitulat *Iisus Hristos – Lumina lumii*.

În această cateheză vom accentua faptul că cea mai bună mărturie despre viața și învățătura Domnului Hristos ne este prezentată de cei patru evangheliști: Matei, Marcu, Luca și Ioan.

Un creștin bun nu poate neglija Sfânta Scriptură și, mai ales, Sfintele Evanghelii pentru viața spirituală, întrucât e necesară lecturarea, cel puțin, a unui capitol pe zi.

Primul dintre evangheliști este Sfântul Apostol Matei care, la început, era vameș. Funcționarii aceștia, angajați de Imperiul Roman, erau foarte urâți de evrei pentru că se aflau în slujba asupritorului. Matei era vameș în Capernaum. De la vamă l-a chemat Domnul Hristos și a ajuns marele evanghelist Matei. El s-a adresat în mod special evreilor. În Evanghelia Sa este argumentată descendența Domnului Hristos din Avraam, Isaac, Iacov, David, și se face

foarte multă aluzie la Vechiul Testament, pentru că Evanghelistul Matei dorea să-i convingă pe evrei că în mijlocul lor S-a născut Cel ce mântuiește lumea, Domnul nostru Iisus Hristos.

În acest sens, redăm cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur care a zis: *Oare un singur evanghelist nu ar fi putut scrie tot ceea ce era de trebuință? Fără îndoială că ar fi putut, dar, de vreme ce au scris patru și au scris în timpuri și locuri diferite, fără să se înțeleagă între ei și fără să vină în atingere unul cu altul, scriind totuși care cum s-ar fi rostit cu o singură gură, aceasta slujește drept cea mai puternică dovadă a adevărului.*

Sfântul Evanghelist Matei, după ce Domnul Hristos S-a înălțat la ceruri, a propovăduit mezilor, parților, a ajuns până în Etiopia și India, suferind moarte martirică prin foc în cetatea Mirmina, din ordinul împăratului parților. Biserica noastră îl prăznuiește printre martiri în data de 16 noiembrie.

Sfântul Marcu nu a fost apostol precum a fost Sfântul Matei. Despre el citim în cartea Faptele Apostolilor că a fost ucenicul Sfântului Pavel, pe care l-a însoțit, alături de Barnaba, în prima călătorie misionară unde, mânați fiind de Sfântul Duh, au plecat din Antiohia și au coborât în Seleucia și de acolo au luat corabia spre Cipru, propovăduind și în alte părți ale lumii. El era de obârșie din Ierusalim. În Sfânta Scriptură se pomenește că în casa lui Ioan Marcu și a mamei sale se aduna comunitatea creștină de la începuturi, și atunci când Sfântul Petru a fost salvat din temniță în mod miraculos, s-a îndreptat înspre casa lui Ioan Marcu.

Sfântul Marcu a ajuns la un moment dat în Alexandria și acolo a fost martirizat, întrucât activitatea sa misionară nu s-a rezumat doar la cetatea Alexandriei, ci s-a întins până în Egipt și în celelalte regiuni din nordul Africii. Biserica din Cairo îl cinstește în mod deosebit pe Sfântul Marcu. După mărturia tradiției, Sfântul Evanghelist Marcu a murit de moarte mucenicească în a doua zi de Paști, la data de 4 aprilie în anul 63. Moaștele lui au fost cinstite de creștini. Deasupra mormântului său a fost zidită în anul 310 o biserică, acolo rămânând moaștele sale până în secolul IX, când au fost aduse la Veneția într-o biserică zidită în cinstea sa și spre slava lui Dumnezeu, biserica Sfântul Marcu. Biserica noastră îl prăznuiește în ziua de 25 aprilie.

Evanghelistul Luca nu era evreu. Dacă Evanghelistul Matei s-a adresat în mod special evreilor, Evanghelistul Luca, care un om cult, doctor, de obârșie grecească, s-a adresat și intelectualității din toată lumea, dar și creștinilor de peste tot.

Tradiția bisericească l-a numit pe evanghelistul Luca mare apostol, deși nu era din rândul celor doisprezece. A fost colaboratorul Sfântului Apostol Pavel și, după o pioasă tradiție, menționată pentru prima dată în secolul al VI-lea, Sfântul Evanghelist Luca ar fi fost pictorul icoanei Maicii Domnului, care se găsește în câteva locuri din lume. Dorotei Mucenicul spune că Sfântul Evanghelist Luca a murit la Efes și a fost îngropat acolo. A fost mutat în Constantinopol împreună cu Sfântul Apostol Andrei și Sfântul Apostol Timotei pe vremea împăratului Constanțiu, urmașul lui Constantin cel Mare. Biserica noastră îl prăznuiește la data de 18 octombrie.

Sfântul Ioan Teologul este cel de-al patrulea evanghelist. El a fost frate cu Iacov, apostolul, fii ai lui Zevedeu. La început au fost ucenicii lui Ioan Botezătorul, apoi au devenit ucenicii Domnului Hristos. La adânci bătrâneți, Evanghelistul Ioan, nemaiputând rosti cuvântări lungi, spunea numai atât credincioșilor: *Fiilor, iubiți-vă unii pe alții! Ucenicii l-au întreat cu mirare: Pentru ce totdeauna zici aceste vorbe? Și el le-a răspuns: Aceasta este învățătura Domnului și dacă o veți păzi, numai prin aceasta vă veți mântui.*

Apostolul Ioan a scris evanghelia a patra, dar și trei epistole sobornicești, la acestea adăugându-se Cartea Apocalipsei.

Cei patru Evangheliști sunt reprezentați simbolic în două locuri din Sfânta Scriptură. Citim în cartea prorocului Iezechiel, capitolul 1, versetul 10 și 11: *Fețele lor? - Toate patru aveau câte o față de om înaintea, toate patru aveau câte o față de leu la dreapta, toate patru aveau câte o față de bou la stânga și toate patru mai aveau și câte o față de vultur în spate. Fețele lor și aripile lor erau despărțite în partea de sus, și, la fiecare, două din aripi erau întinse, iar două le acopereau trupul. Această descoperire este repetată în Cartea Apocalipsei, capitolul 4, versetul 7: *Și ființa cea dintâi era asemenea leului, a doua ființă asemenea vițelului, a treia ființă avea față de om, iar a patra ființă era asemenea vulturului care zboară.* Astfel, Matei este simbolizat de fața de om, Marcu este simbolizat de fața de leu, Luca este simbolizat de fața bou și Ioan este simbolizat de fața de vultur.*

În încheiere, vă voi reda un text frumos scris de Nicolae Răutu, care face referire la persoana Domnului Hristos: *În toată mizeria asta intelectuală, se văd simptomele păcatului adânc din lume. În această profanare a cuvântului tipărit, se zărește tendința de a distruge, într-o societate în care sunt atât de puține puteri de rezistență față de rău, într-o lume așa de îmbâcsită de păcat și de necredință, ultimele rămășițe ale unor veacuri de creștinism și sfințenie fiind creștinii. În*

fața răului din noi și din afară, înaintea acestor perfide atacuri, să avem tăria, măcar cei puțini rămași lângă biserica lui Hristos, să afirmăm dumnezeirea Lui ocrotitoare și eternitatea învățaturii Sfintei Evanghelii. Nu poate să fie, în afară de Hristos sau împotriva Lui, altă temelie de nezdruncinat pentru viața noastră. Scăderile vieții noastre, păcatul din lume este cu puteri copleșitoare atâta timp cât suntem indiferenți față de învățătura Lui, recunoașterea ori neînțelegerea ei vor fi caracteristica izbitoare a vieții noastre personale și sociale. Urmarea lui Hristos, prin Biserica Sa, prin harul Evangheliei, prin severitatea față de noi și viața noastră, prin lupta cu vorba și sfințenia vieții în susținerea adevărului rostit pentru veșnicie, iată singura cale a mântuirii și temelie neprihănită a existenței noastre pentru totdeauna. Amin.

5. Viața lui Iisus scrisă de Părintele Emanuel Copăceanu

Programul catehetic dedicate perioadei Postul Nașterii Domnului l-am intitulat *Iisus Hristos – Lumina lumii*. Niciodată nu vom fi în stare să spunem cât ar merita și tot ceea ce trebuie despre numele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Filipeni, capitolul 2, verștele 9 și 10, mărturisește următoarele cuvinte: *Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt.*

Continuăm demersul catehetic cu o meditație despre lucrarea „Viața lui Iisus”, scrisă de Părintele Emanuel Copăceanu.

Cu referire la numele Domnului Hristos au meditat mulți autori. Tradiția creștină ne-a transmis nouă așa numita „Rugăciune a lui Iisus”, care este de mare folos și pe care o putem rosti mereu: *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!* Asupra acestei rugăciuni s-a scris o teologie întregă. De pildă, marele nostru teolog, Părintele Dumitru Stăniloae, în cartea sa, „Ascetica și Mistica Bisericii Ortodoxe”, scrie un capitol despre această Rugăciune a lui Iisus.

Această rugăciune se poate împărți în două, prima parte: *Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu;* și a doua parte: *miluiește-mă pe mine păcătosul!* Mitropolitul Nicolae Mladin, marele profesor, spunea: *Prima parte a rugăciunii – Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu – este inspirată din*

Evanghelia după Matei, din capitolul 16, versetul 16, și mărturisește dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos, iar a doua parte a rugăciunii, de natură morală, – miluiește-mă pe mine păcătosul – invocă mila Domnului asupra noastră din cauza păcatelor noastre.

Părintele Emanuel Copăceanu s-a născut în anul 1915 și a murit în anul 1999. A studiat Teologia la București și a scris această carte frumoasă „Viața lui Iisus”. În continuare, vom face câteva referințe la această lucrare importantă: *Domnul Iisus Hristos s-a născut în timpul împăratului Octavian Augustus, rege în Palestina fiind Irod Idumeul, tatăl lui Arhelau. Dacă socotim că Ioan Botezătorul își începe activitatea în al cinsprezecelea an al domniei împăratului Tiberiu, urmașul lui Octavian Augustus, și că Iisus vine câteva luni mai târziu să se boteze de către Ioan în apele Iordanului, având atunci vârsta de treizeci de ani și că de la Paștele aceluia an, Iisus pleacă la Ierusalim să curețe Templul de zarafii și negustorii ce se adunaseră acolo. Templul se găsea în al 46-lea an de la rezidire și cum anii de domnie a lui Tiberiu trebuie să se calculeze din anul 765 de la întemeierea Romei, de când August îl luase coregent și cum Irod Idumeul începuse rezidirea Templului în al 18-lea an al domniei sale, adică anul 734 de la întemeierea Romei, iar dacă pe atunci Iisus avea aproximativ treizeci de ani, nu putea să se nască decât cel mai devreme în anul 794 de la întemeierea Romei sau cel mai târziu în anul 750.*

Când Iisus e în vârstă de doisprezece ani, îl găsim în Templul din Ierusalim învățând și discutând într-un mod minunat cu membrii sinagogii. După aceea, se stabilește din nou cu părinții în Nazaretul Galileii. Ce face Iisus de acum până la începutul activității Sale mesianice e greu de știut. Nicio însemnare, oricât de mică sau neclară, nu lasă nici o urmă și nu aduce nicio lumină asupra acestui fapt. E un mister despre care, totuși, putem crede că în această vreme, Iisus și-a petrecut copilăria și adolescența într-o desăvârșită liniște în jurul Nazaretului, așteptând cu seninătate chemarea plină de sfințenie și sacrificiu, dând lumii un nou preț și vieții un alt aspect, împărtășindu-le cu viața cea veșnică.

Îmi doresc să rămânem cu gândul pe care ni-l împărtășește Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Filipeni, capitolul 2, verștele 9 și 10: *Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt.*

În finalul meditației noastre, vă voi reda un scurt fragment scris de Giovanni Papini în lucrarea intitulată „Viața lui Isus”: *Avem nevoie de Tine,*

numai de Tine, de nimeni altul. Singur Tu, Cel ce ne iubești, poți simți pentru noi toți, cei ce pătimim, poți simți mila pe care fiecare dintre noi o simte față de sine însuși. Singur, Tu, poți simți ce mare și nemăsurată nevoie avem de Tine în această lume, în acest ceas al lumii. Nimeni altul, niciunul dintre nenumărații ce sunt în viață, niciunul dintre cei ce dorm în glodul gloriei nu ne poate da nouă, nevoiților, covârșiți de cumplită sărăcie, în cea mai cumplită mizerie a sufletului, binele care ne mântuie. Toți au nevoie de Tine, chiar și cei ce nu știu. Cei ce nu știu mai amarnic ca cei ce știu. Flămândul își închipuie că umblă după pâine dar îi e foame de Tine. Însotatul crede că vrea să bea apă, dar îi este sete de Tine. Bolnavul se mângâie că râvnește sănătatea, dar boala lui nu e decât lipsa Ta. Cine caută frumusețe pe lume, Te caută fără să-și dea seama pe Tine, Cel ce ești frumusețea întregă și desăvârșită. Cine urmărește cu gândul adevărul, te dorește fără voia lui pe Tine, Cel ce ești singurul adevăr vrednic să fie cunoscut. Iar cine se străduiește să statornicească pacea, te caută pe Tine, singura pace în care poți odihni inimile neostoite. Toți te cheamă fără a ști că te strigă, iar strigătul lor e nespus de sfâșietor, strigătul lor și strigătul nostru. Amin.

6. Iisus Hristos, Lumina lumii, proclamă Împărăția cerurilor

Ultimele noastre întâlniri s-au desfășurat sub genericul *Iisus Hristos – Lumina lumii*. Cu referire la persoana Domnului Hristos, cele mai precise lucruri le aflăm în Sfintele Evanghelii, dar pentru cei ce se îndoiesc că Domnul Hristos a existat și a trăit pe pământ cu adevărat, avem și argumentele scriitorilor laici.

În întâlnirile precedente am menționat doi autori, Iosif Flavius cu lucrarea sa, „Antichități iudaice” și Pliniu cel Tânăr cu lucrarea sa intitulată „Opere complete”. Sunt și autori moderni pe care i-am amintit, autori care l-au iubit pe Domnul Hristos și care au scris cărți.

Cateheza din această seară, cu care vom încheia Programul catehetic dedicat Postului Nașterii Domnului din anul acesta, se intitulează *Iisus Hristos, Lumina lumii, proclamă Împărăția cerurilor*. V-am pus la suflet și reiau îndemnul de a citi sfintele Evanghelii, de a lectura zilnic cel puțin un capitol din Sfânta Scriptură pentru viața noastră duhovnicească.

După moartea lui Ioan Botezătorul, Domnul Hristos a mers din Iudeea în Galileea, nu s-a așezat în Nazaret, în orașul în care crescuse, ci s-a așezat în

Capernaum, într-o cetate lângă Marea Galileei. Acolo, Domnul Hristos, își va alege cei doisprezece ucenici și va începe evanghelizarea lumii, va proclama Împărăția lui Dumnezeu. În Evanghelia după Matei, în capitolul 4, versetul 17, citim limpede: *De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor.*

Cu referire la această Împărăție a cerurilor, Domnul Hristos îi va învăța multe pe ucenici și pe toți cei care îl ascultau în Muntele Fericirilor, o înălțime în apropierea Mării Galileei sau a Mării Tiberiadei, și acolo a proclamat Împărăția cerurilor. Cuvântarea pe care a rostit-o pe această înălțime se numește Predica de pe Munte. În Evanghelia după Matei, capitolele 5, 6 și 7, Domnul Hristos dezvăluie lumii principiile care domnesc în Împărăția lui Dumnezeu. În capitolele 3 și 4 ni se istorisește ce a făcut Domnul Hristos, iar capitolele 5, 6 și 7 expune învățătura Domnului Hristos, doctrina cea nouă, vestea cea bună, Evanghelia împărăției cerurilor, o magna carta a împărăției cerurilor.

Sfântul Ioan Gură de Aur a meditat profund la cele întâmplare pe Muntele Fericirilor și citim în lucrarea „Omilia la Matei” curpinsă în volumul Părinți și Scriitori Bisericești (23): *Ar fi trebuit să nu avem nevoie de ajutorul Sfințelor Scripturi, ci să avem o viață atât de curată încât harul Duhului să țină locul Scripturilor în sufletele noastre și, după cum Sfintele Scripturi sunt scrise cu cerneală, tot așa ar fi trebuit ca și inimile noastre să fi fost scrise cu Duhul cel Sfânt. Pentru că ne-am îndepărtat de harul acesta, haideți să pornim o nouă cale și să-L dobândim iarăși. Prima cale era negreșit cea mai bună și Dumnezeu a arătat aceasta și prin spusele Sale, și prin faptele Sale. Dumnezeu nu a vorbit prin scrieri cu Noe, cu Avraam, cu urmașii lui, cu Iov, cu Moise, ci a vorbit cu ei, față către față, pentru că a găsit curat sufletul lor. Când însă, întregul popor a căzut în păcate, atunci da, atunci a fost nevoie de scrieri, de table, de însemnarea în scris a tuturor faptelor și cuvintelor lui Dumnezeu și vom vedea că același lucru s-a petrecut nu numai pe vremea sfinților din Vechiul Testament, ci și pe vremea sfinților din Noul Testament. Dumnezeu nu a dat ceva scris apostolilor, ci în loc de scrieri, le-a făgăduit că le va da harul Duhului Sfânt zicând: „Acela vă va aduce aminte de toate”.*

Așadar, în capitolele 3 și 4 din Evanghelia după Matei este partea narativă despre întemeierea Împărăției cerurilor, iar în capitolele 5, 6 și 7 este expusă învățătura Domnului Hristos, Evanghelia împărăției cerurilor.

În continuare, vă voi reda un pasaj din cartea „Viața lui Iisus”, scrisă de părintele Emanuel Copăceanu: *În Predica de pe Munte, Iisus amintește mai întâi despre întocmirea sufltească a împărăției Sale și îndemnurile de participare ce se cer pentru a face parte din ea, despre misiunea apostolilor și chemarea lor în lume, despre raportul Lui cu legea mozaică pe care nu a venit să o desființeze, ci să o desăvârșească. În imagini pline de realitate și în cuvinte sublime vorbește despre curăția inimii, despre cele trebuincioase a împlini Legea Sa, după cuviința și lepădarea grijilor lumești, încheindu-Și predica numind fericit pe acela care va fi împlinit învățătura împărtășită și nefericiți pe cei care nu vor fi ascultat învățăturile Sale. Pe Munte, în mijlocul mulțimii însetate de veșnicia cuvântului bun, Iisus grăiește cele mai sublime cuvinte ce găsesc un ecou adânc, mai întâi, în inimile pescarilor de la Tiberiada, și apoi în sufletele noroadelor. Munții, cu piscurile lor colțuroase, marea, cu apele sale liniștite ca un vis de evanghelie sau furioase ca apele Tartarului, albastrul senin și limpede al cerului auriu, câmpiile Palestinei ce se pierd în nemărginirea orizontului, sunt pentru Iisus nu o neliniște chinuitoare ce poate stăpâni melancolia unui suflet care întrebă firea despre soarta sa, ci simbolul sigur, umbra transparentă a unei lumi invizibile și a unui cer nou și a unui pământ nou.*

Cu ajutorul lui Dumnezeu am încheiat ciclul de cateheze despre *Iisus Hristos – Lumina lumii* dedicate Postului Nașterii Domnului din anul acesta. Pentru mine a fost o mare bucurie sufltească să reflectăm preț de câteva minute la catehezele noastre. Sper că și pentru frațiiile voastre, în suflete, să fie același simțământ. Amin.

* SFÂNTUL PREOT MUCENIC LIVIU GALACTION MUNTEANU

PROGRAMA ANALITICĂ

pentru catehizarea adulților în anul școlar bisericesc 1 sept. 1958 – 1 sept. 1959

PROGRAMA ANALITICĂ

pentru catehizarea adulților în anul școlar bisericesc 1 sept. 1958 -
1 sept. 1959.

- 1./ Necesitatea descoperirii lui Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor /Urările păcatului strămoșesc. Păgânismul, Planul divin al mântuirii, Posibilitățile redresării religioase morale ale omului/.
- 2./ Descoperirea naturală /Cunoașterea lui Dumnezeu în lumina minții noastre din lumea înconjurătoare, din istorie, din noi înșine. -
- 3./ Descoperirea supranaturală /Izvoarele ei: Sf. Scriptură, Sf. Tradiție
- 4./ Semnele descoperirii supranaturale: Minunile și profetiile, Deosebirea dintre minuni adevărate și false.
- 5./ Profetia: Insușirile profetice adevărate. Combaterea astrologiei, Chiromanției, magiei, vrăjitoriei etc.
- 6./ Sf. Scriptură. Impărțirea ei. Autorii și timpul scrierii. Valoarea și pentru viața religioasă.
- 7./ Vechiul Testament. Numărul cărților V.T. Câștigul V.T. în biserică Ort. în biserică apuseană. Clasificarea cărților V.T. după conținut
- 8./ Legea lui Moise. Revelația străveche pînă la Moise /Facerea/.
- 9./ Epoca Mozaică: Darea Legii pe muntele Sinai: - Decalogul. -
- 10./ Tălmăcirea poruncii I-II arătarea păcatelor potrivnice.
- 11./ " " III-IV " " "
- 12./ " " V-VII " " "
- 13./ " " VIII-X " " "
- 14./ Personale liturgice după Levitic.
- 15./ Cortul mărturiei.
- 16./ Jertfele V.T. cu prefigurarea lor.
- 17./ Timpurile liturgice: Sabat, Sărbători.
- 18./ Epoca judecătorească: greutățile aplicării Legii din pricina contactului cu păgânismul canaanitenilor.
Judecătorii Iefta, Gheșon Samson.
- 19./ Arhieriei judecătorești: Eli și Samuil. Centrul cultin dela Silo.
- 20./ Epoca Regilor: Saul, David, Solomon /Providența divină în viața acestor regi.
- 21./ David ca psalmist. Psalmul 50/ analiză/.
- 22./ Psalmi liberal messianici.
- 23./ Psalmi tipici messianici.
- 24./ Profetii messianice în cărțile profiților mari

- 25./Profeții messianice în cartea Profeților mici.
- 26./Cartea Zeb /Promovarea credinței prin suferință.
- 27./Indemnuri religioase-morale din cartea Proverbelor lui Solomon.
- 28./Relativitatea bunurilor - și bunurilor pămîntești primate prin prisma Ecclesiastului.
- 29./Conceptia despre Messia în lumea iudaică la venirea Mîntuitorului.
- 30./Ideia messianică în lumea greco-romană la venirea Mîntuitorului.
- +
- 31./Viața pămîntească a Mîntuitorului în linii generale.
- 32./ " " " " "
- 33./Cărtile N.T./ numărul, împărțirea și clasa, autorii, timpul scrierii lor./
- 34./I d e m " " " " "
- 35./Intruparea lui Iisus Hristos după evanghelii./Incadrarea momentului în istoria universală/.
- 36./Cele două naturi în persoana Mîntuitorului. Uniunea ipostatică. /Rezii împotriva acestor adevăr de credință/.
- 37./Pruncia Domnului
- 38./Viața Sf. Ioan Botezătorul.
- 39./Predica și botezul pocăinței /Diferența între botezul lui Ioan și botezul creștin/.
- 40./Botezul Mîntuitorului: Mărturisirile lui Ioan despre mesianitatea lui Iisus.
- 41./Atitudinea Mîntuitorului față de descoperirea divină a V.T. /Predica de munte/.
- 42./Corelația dintre poruncile revelației divine și viața practică a celor cari urmează lui Hristos.
- 43./Minunile Mîntuitorului în general./Impărțirea lor/.
- 44./Criteriile după cari distingem minunile, de faptele naturale. Posibilitatea minunilor, Crezibilitatea minunilor. Paterea lor documentară.
- 45./Minunile Mîntuitorului asupra naturii.
- 46./Vindecările de bolnavi.
- 47./Alungările de demoni.
- 48./Invierile din morți /Schimbarea la față/.
- 49./Invățătura Mîntuitorului în general

./.

- 50./ Pilde: Pildele despre întemeierea și dezvoltarea împărăției lui Dumnezeu în lume.
- 51./ " despre condițiile intrării în împărăția lui Dumnezeu.
- 52./ " despre piedecile cari stau în calea Mântuirii omului.
- 53./ " despre dreapta folosire a darurilor divine și supraveghere.
- 54./ " despre întoarcerea păcătoșilor.
- 55./ " despre a doua venire a Domnului și judecata din urmă.
- 56./ " despre viața de dincolo.
- 57./Invățăturile exhatologice ale Mântuitorului,
- 58./Instituirea Sf.Paine după datele biblice.
- 59./Ultimul drum al Mântuitorului la Ierusalim.
- 60./Conflictul cu conducătorii spirituali ai poporului iudeu în săptămâna patimilor.
- 61./Cina de Taină și cuvântările Domnului din acel prilej după cugertarea Sf.Ioan.
- 62./Patimile și procesul Domnului.
- 63./Răstignirea.Răscumpărarea neamului omenesc prin jertfa pe cruce.
- 64./Eliberarea celor dreپți ai V.T.din Iad.
- 65./Învierea Domnului și arătările după înviere.
- 66./Dovada Dumnezeirii lui Iisus din profetii, propriile mărturi, minunile învățatură, sfințenia vieții Sale și învierea.
- 67./ I d e m I d e m
- 68./Mintuirea obiectivă realizată de Hristos pe cruce și mintuirea subiectivă.
- 69./Credința în divinitatea Mântuitorului și evanghelia lui condiție a mântuirii subiective.
- 70./Utilizarea harului divin din Sf.Paine condiție a mântuirii subiective.
- 71./Faptele bune, condiție a mântuirii subiective.
- 72./Înălțarea Mântuitorului, mandatul întemeierii bisericii creștine și Pogorirea Duhului Sfânt peste Apostoli.

+
Catehezele pentru adulți vor fi programate la vecerniile din Duminică și Sărbători și la acatistele de Vinerea. Vor fi achitate în scris și păstrate. Se vor expune liber. Durata 15-20 minute.
Preoții vor organiza frecvența credincioșilor, obligând moralmente în primul rând pe membrii Consiliului și membrele comitetului. Vor purta o evidență.
Izvorul principal din care se vor inspira în prelucrarea lor Sf. Scriptură.-

PROGRAMA ANALITICĂ
a lecțiilor catehetice de la cursul primar pe anul școlar 1958/1959

PROGRAMA ANALITICĂ

a lecțiilor catehetice de la cursul primar pe anul școlar 1958/1959.

CICLUL I. cl. I-II o jumătate de oră săptămânal.

Material didactic: "Carte de rugăciuni"
"Istoria Biblică"/Sf. Scriptură"/.

Sept.	7/1958	"Semnul Crucii" /simboliză, importanță, practică/
"	14	"Doamnă, Doamnă, cerește Tatăl"/rugăciune la începutul catezei, analiză, memorizare, cântare./
"	21	"Toți cu inima curată"/rugăciune la finea catezei/.
"	28	"Facerea Lumii "Adam și Eva"
Oct.	5	"Păcatul strămoșesc"
"	12	"Cain și Avel"
"	19	"Potopul"
"	26	"Furnalul Babel"
Nov.	2	"Avraam/Obuzarea, credința lui și jertfa lui Isaac/.
"	9	"Isaac și Iacob"
"	16	"Nașterea Domnului"
"	23	"Magii de la răsărit"
"	30	"Colinde: Ce ne aduce Moș Crăciun"
Dec.	7	"Florile Balbe"
"	14	"Proverbul Nașterii"
"	21	" "
"	28	"Ingerulul"
Jan. 1	4/1959	"Botezul Domnului"
"	11	"Tatăl nostru"/tălmăcire-memorizare/"
"	18	" "
"	25	"Isac și fiii săi" 2
Febr.	1	"Iosif și frații lui"
"	8	"Iosif în Egipt"/înălțarea lui/
"	15	"Robia Egipteană"
"	22	"Copilăria lui Moise"
Mart.	1	"Trimiterea lui Moise și ieșirea poporului Israel din robie"
"	8	"Minunea trecerii prin marea Roșie"
"	15	"Minunile din pustia Sinai"/ajutorul lui Dumnezeu/
"	22	"Darea Legii"/Cele 10 porunci/memorizare și tălmăcire/"
"	29	"Cele 10 Porunci/"
Apr.	5	"Intrarea Mântuitorului în Ierusalim"
"	12	"Cina de Taină/Sf. Căminocătare/.
"	19	"Prinderea, judecarea și răstignirea Domnului"
"	26	"Învierea Mântuitorului" /Arătările/
Mai	3	"Proverbul Învierii"
"	10	"Înălțarea la cer"

./.

Mai 17/1958 "Rugăciunea înainte de masă"
" 24 "Rugăciunea după masă"
" 31 "Recapitulare"

+

CICLUL II - cl. III - IV-o jumătate de oră săptămânal.

Material didactic: idem ciclul I.

Sept. 7/1958 "Cucerirea țării promisiunii"
" 14 "Chedeeon, Iefta și Samsun"
" 21 "Eli, Samuil"
" 28 "David" /psalmi mesianici/
Oct. 5 "Solomon"
" 12 "Prorocii" /Prorocul Iiie/
" 19 "Prorocul Daniil"
" 26 "Iob"
Nov. 2 "Născătoare de Dumnezeu Fecioară"
" 9 "Prea Sfântă Treime"
" 16 "Rugăciunea Domnească" explicare cererea I-III
" 23 " " " cererea IV-V
" 30 " " " cererea VI&VII
Dec. 7 "Nașterea, botezul Domnului"
" 14 "Trei Crai de la răsărit"
" 21 "Steaua sus răsare"
" 28 "Trei Pastori"
Ian. 4/1959 "Ioan Botezătorul"
" 11 "Minunile Mintuitorului"/Nunta din Cana, Pescuitul bogat, Obșerea Ap./.
" 18 "Înălțirea pîniiilor"
" 25 "Potolirea furtunii, Umblarea pe mare"
Febr. 1 "Vindecarea slugii aștegului"
" 8 "Vindecarea celor 10 leproși"
" 15 "Vindecarea alăbănogului din Capernaum"
" 22 "Vindecarea orbului din naștere"
Mart 1 "Învierea tînărului din Naïm și fiicei lui Iair"
" 8 "Învierea lui Lazăr"
" 15 "Schimbarea la față, Îndrăciții din Gardara"
" 22 "Pilda Botezătorului, meghinei"
Marti 29 " " "Samariteanul milos"
Apr. 5 " " "Vameșul și Fariseul"
" 12 " " "Ceaia pierdută și fiul risipitor"
" 19 " " "Stăpînul milos și sluga neîndurată"
" 26 " " "Bogatul orbuis i-a rodit țarina"

./.

38

- Mai 10/1959 "Pilda "Vierii necredincioși"
  - " 17 " "Nunta fiului de rege"
  - " 24 " "Cela la fecioare"
  - " 31 " "Bogatul și săracul Iezar"
- Pină la 18 iunie recapitulare.

GIGIUL III clasele V-VII: una oră la săptămână.

Material didactic: "finta Scripturii"

"Catehismul"

"Cartea de învățatură"

- Sept. 7/1959 "Intemeierea Bisericii creștine/Fogorirea Dubului sfint
- " 14/ "Împarate cereșu"
- " 21 "Activitatea Sf. Petru și organizarea bisericii primare"
- " 29 "Convertirea Sf. Pavel"
- Oct. 5 "Calatoriile misionare ale Sf. Pavel. Creștinismul și lumea păgână".
- " 12 "Persecuțiile iudaice și păgine"
- " 19 "Constantin cel mare"
- " 26 "Sinoadale ecumenice" Ce sunt creștile?/Sinoadul I-II ec
- Nov. 2 "Simbolul credinței"/Ce este, ce cuprinde?/"
- " 9 "Art. I. Învățătura despre Dumnezeu Tatăl, despre lumea îngerilor și lumea văzută, păcatul strămoșesc și urmările lui"
- " 16 "Art. II. Învățătura despre Dumnezeu Fiul"
- " 23 "Art. III. Întruparea Mântuitorului. Dovezile Dumnezeirii lui Iisus, Cinstirea Sfintei Fecioare".
- " 30 "Art. IV. Petiziile Doamnei/Cinstirea Sfintei Cruci"
- Dec. 7 "Art. V. Învierea Doamnei/Dovezi: arătările după înviere/"
- " 14 "Art. VI. Înălțarea Doamnei"
- " 21 "Art. VII. A doua venire a Mântuitorului/judecata din urmă/"
- " 28 "Art. VIII. Învățătura despre Dubul Sfint"
- Jan. 4/1959 "Art. IX. "Învățătura despre Biserică: Porunciile bisericești.
- " 11 "Art. X "Învățătura despre Sf. Taine în general. Taina Sf. Notez în special.
- " 18 " Biral"
- " 25 " Marturisirea"
- Febr. 1 "Euharistia"
- " 8 "Preoția"
- " 15 "Nunta"
- " 22 "Basilul"
- Mart. 1 "Art. XI-XII"Despre învierea morților și viața de apoi"

Mart.	8/1950	"Pentru ce ne rugăm pentru morți ?
"	15	"Cinstirea Sfinților, icoanelor și moaștelor"
"	22	"Sf. Liturghie, originea și împărțirea ei/explicarea Procomuniunii/.
"	29	"Liturghia Cereștilor"
Apr.	5	"Liturghia credincioșilor"
"	12	"Cele 3 Liturghii din biserică noastră"
"	19	"Virtuțile morale"
"	26	"Pecatul, felerile lui: Pecate capitale.
Mai	3	"Pecate contra Buhului Sfânt și strigătoare la cer"
"	10	"Sărbătorile închinare Mintăitorului"
"	17	"Sărbătorile închinare Fecioarei Marie"
"	24	"Sărbătorile închinare Sfinților"
"	31	"Posturile Bisericii noastre, și rosturile lor.
Iunie	7	"Celelalte slujbe ale bisericii noastre: Vecernia, Litie, Căpșuri, Strenie, Prohod, Parastas, Feștanie, Acțiune, Paraclis etc./
"	14	"Recapitalare".

+

CUPRINS

Programa catehetică pe anul 2025, instrument de lucru omiletic necesar (<i>† Andrei, Arhiepiscop și Mitropolit</i>)	5
Prefață (<i>Pr. Lect. Univ. Dr. Liviu Vidican-Manci</i>)	7
1. Patriarhul Miron Cristea (1925-1939)	9
2. Patriarhul Nicodim Munteanu (1939-1948)	13
3. Patriarhul Iustinian Marina (1948-1977)	17
4. Patriarhul Iustin Moiescu (1977-1986)	21
5. Patriarhul Teoctist Arăpașu (1986-2007)	25
6. Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae (1903-1993)	29
7. Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj (1898-1961)	33
8. Sfântul Cuvios Paisie De La Sihăstria (1897-1990)	37
9. Sfântul Cuvios Cleopa De La Sihăstria (1912-2002)	41
10. Arhimandritul Petroniu Tănase (1914-2011)	45

PROGRAMUL CATEHETIC ANUAL – dedicat Posturilor de peste an – POSTUL MARE

Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul	49
1. Duhul trândăviei	50
2. Duhul grijii de multe	51
3. Duhul iubirii de stăpânie	52

4. Duhul grăirii în deșert	53
5. Duhul curăției	54
6. Duhul gândului smerit	55
7. Duhul răbdării	56
8. Duhul dragostei	57

ANEXE

1. Duhul trândăviei	59
2. Duhul grijii de multe	61
3. Duhul iubirii de stăpânie	67
4. Duhul grăirii în deșert	70
5. Duhul curăției	73
6. Duhul gândului smerit	78
7. Duhul răbdării	82
8. Duhul dragostei	86

POSTUL ADORMIRII MAICII DOMNULUI

Icoane smerite	91
1. Sfântul Ioan Iacob Hozevitul	92
2. Sfântul Cuvios Dometie cel Milostiv de la Râmeț	93
3. Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor	94
4. Părintele Benedict Ghiuș	95
5. Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria	96
6. Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae	98
7. Părintele Nicodim Măndiță	99
8. Mama părintelui Petroniu Tănase	100

ANEXE

1. Sfântul Ioan Iacob Hozevitul	103
2. Sfântul Cuvios Dometie cel Milostiv de la Râmeț	107
3. Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor	111
4. Părintele Benedict Ghiuș	113
5. Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria	115

6. Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae	118
7. Părintele Nicodim Măndiță	120
8. Mama părintelui Petroniu Tănase	122

POSTUL CRĂCIUNULUI

Iisus Hristos – Lumina lumii	127
1. Iisus Hristos – Lumina lumii	128
2. Iisus din Nazaret	129
3. Iisus Hristos în Sfintele Evanghelii	130
4. Iisus Hristos în scrierile celor patru evangheliști	131
5. Viața lui Iisus scrisă de Părintele Emanuel Copăceanu	132
6. Iisus Hristos – Lumina lumii, proclamă Împărăția cerurilor	133

ANEXE

1. Iisus Hristos – Lumina lumii	135
2. Iisus din Nazaret	137
3. Iisus Hristos în Sfintele Evanghelii	140
4. Iisus Hristos în scrierile celor patru evangheliști	142
5. Viața lui Iisus scrisă de Părintele Emanuel Copăceanu	145
6. Iisus Hristos, Lumina lumii, proclamă Împărăția cerurilor	147

SFÂNTUL PREOT MUCENIC LIVIU GALACTION DE LA CLUJ

PROGRAMA ANALITICĂ pentru catehizarea adulților în anul școlar bisericesc 1 sept. 1958 – 1 sept. 1959	151
--	-----